

VIVACOM TV

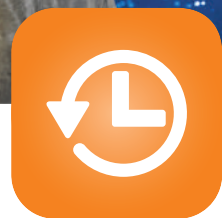
над 150 канала и над 25 HD канала

Видео по поръчка

записваш програми

слагаш на пауза

Допълнителните функционалности се предоставят при получаване на VIVACOM TV чрез интернет свързаност. Функциите TV Archive, TV Recorder, TV Delay и TV Pause са активни за определени канали. Повече информация на www.vivacom.bg

ГОДИНА II

бр.8 (16)

www.economymagazine.bg

Икономика

www.economymagazine.bg

брой 16 / август 2012 г. / цена 5 лв.

ИКОНОМИКА

Николай Вълканов:

Не спирам да инвестирам

ISSN 1334-376X

БДЖ „Товарни превози“ е унищожена
Компанията има дългосрочен потенциал, но се нуждае от инвестиции

България	Най-нови	Секции
Кад „Левинев“ за 15 области По-високи пенсии за 736 ил. пенсионери... Бизнесът иска нова схема за дължа „Смет“	Ръст на пътуването в чужбина По-високи пенсии за 736 ил. пенсионери... Видеят отплетана на ЕС от „Набуко“ Бизнесът иска нова схема за дължа „Смет“ Мозаизирането в България на...	КОМПЮТЪР ФИНАНСИ ПРОЕКТИ МАЛКИ БИЗНЕС ТУРИЗЪМ ЕКОЛОГИЯ

Facebook наема iPhone инженери
Компанията ще играе на смартфон пазара

СВЕЖО	Най-нови	Секции
Facebook наема iPhone инженери Средната цена за Евро 2012 Вотландарг заема Олимпиада и звездите	Facebook наема iPhone инженери Фотоплатарг заема Олимпиада и звездите Свободна цената за Евро 2012 Полупровод. Елмани в климата от клим. Пейдър Гага по пътя на Марк Зълбарг	ЗВЕЗДИ ЛУКС МОДА

Гръците меди с 24-часова стачка
Няма да се възврат новина по телевизионните и радио канал, без встъпване ГРБ

Свят	Най-нови	Секции
Гръците меди с 24-часова стачка Възможно ли е телевизията без реклами в... Дълж от деца срещу Facebook	Европа най-голема се съживява Видеят отплетана на ЕС от „Набуко“ Акциите на „Bankia“ се срива Възможно ли е телевизията без реклами в... Ирад долемара по продажби	ЕВРОПА ОУЧЕ РУСИЯ ОУЧЕ АЗИЯ

Държавата дава 5 милиона за Перник
Приватизат да в възстановяването на обществени сгради, стана ново след среща при правителство

Инфраструктура	Най-нови	Секции
Държавата дава 5 милиона за Перник 20 милиона за църкв в Пярне Глобалният стана на 76 години	Държавата дава 5 милиона за Перник Трият път за много сред зидарите... Премьерът инспектира мостовете Мадрид Двама министри в Пярне 20 милиона за църкв в Пярне	ПРОЕКТИ СДЕЛКИ СТАТУСКИ ТРАНСПОРТ

Акциите на „Bankia“ се сриваха
Приватизат е на Банката официално полна допълнителна дългосрочна помощ, размер на 13 милиарда евро

Финанси	Най-нови	Секции
Акциите на „Bankia“ се сриваха Цените на златна надница до 10% годишно... Бизнесът иска нова схема за дължа „Смет“ Ирад долемара по продажби	Европа най-голема се съживява По-високи пенсии за 736 ил. пенсионери... Акциите на „Bankia“ се сриваха Бизнесът иска нова схема за дължа „Смет“ Ирад долемара по продажби	ДИНАРЪТ МАТРИЦА ЗАСТРАХОВАНЕ РЕГУЛАЦИИ БОРСА

Борисов открива фуражно стопанство
Инвестицията е на стойност 2 273 504 лв.

Земеделие	Най-нови	Секции
Борисов открива фуражно стопанство Ръст на продажбите на земеделска земя Тържия розоберът	Борисов открива фуражно стопанство Откриват фуражно стопанство Тържия розоберът Ръст на продажбите на земеделска земя Става разкоп на мъртва	УРНИ ФИНАНСИРВАНЕ БОРСА

По-ниска консумация на ток в училищата
Специална табелка ще представи проект в десет школи в града

Енергия	Най-нови	Секции
По-ниска консумация на ток в училищата Видеят отплетана на ЕС от „Набуко“ Шести Флек изключен заради тежкото гнет...	Видеят отплетана на ЕС от „Набуко“ По-ниска консумация на ток в училищата Шести Флек изключен заради тежкото гнет... Ирад планера нова златна надница Държавата от „Набуко“ стана златна	ЗЕЛЕНА ЕНЕРГИЯ ЕЛЕКТРИЧЕСТВО ГОРИВА ПРОЕКТИ

BMW разкри Zagato Coupe (ВИДЕО)
Новото купе е базирано на BMW Z4

Техно	Най-нови	Секции
BMW разкри Zagato Coupe (ВИДЕО) Възможно ли е телевизията без реклами в... Google представи нова функция в...	Мобилни версии Microsoft Office през... BMW разкри Zagato Coupe (ВИДЕО) Възможно ли е телевизията без реклами в... Ирад във Facebook вече директно през... Facebook наема iPhone инженери	ИКТ АВТОМОБИЛИ МАКЕТНИКОВЕ

Списание „Икономика“
София 1463,
бул. „Витоша“ 72
Телефони: (02) 852 9696
(02) 852 9699
e-mail: office@economymagazine.bg

Брой 16, август 2012, година 2

ИЗДАТЕЛ
„СТАНДАРТ ФИНАНС“ АД

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
НЕВЕНА МИРЧЕВА

СЪВЕТ НА ДИРЕКТОРИТЕ
Славка Бозукова - председател
Боян Томов
Невена Мирчева

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Боян Томов

СЧЕТОВОДСТВО
Жечка Гълъбова
Гая Йорданова

РЕКЛАМА И МАРКЕТИНГ
Веселина Къртева

РЕДАКТОРИ
Антон Ангонов
Татяна Явашева

АВТОРИ
Александър Драйшу
Благовеста Кирилова
Ивайло Даскалов
Красимира Минкова
Людмил Захариев
Светлана Желева
Таня Киркова

ДИЗАЙН
Едуард Лолов
Антон Ковачев

ФОТО КОРИЦА
Петър Йорданов
за MANIFACTURA

ПЕЧАТ
Алианс принт

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ
„Стандарт нюз“ АД

www.economymagazine.bg

4 ИКОНОМИКА

Темата

- 8 - Настъпнението на държавния капитализъм
- 12 - Кой държи контрола върху лъвския пай
- 13 - Огнян Минчев: Абстрактно абсолютизирахме „свободния пазар“
- 14 - Ефективността не зависи пряко от собствеността
- 16 - Валентин Цанев: Идва часът на публично-частното партньорство
- 18 - Проф. Боян Дуранкев: Гледаме растежа през криви огледала
- 20 - Проф. Чавдар Николов: Цикълът се повтаря

Интервю

- 22 - Николай Вълканов: Инженерите и миньорите са най-ценното за мен

Финанси

- 30 - /Н/ЕВРОтизация

Анализ

- 34 - Сезонът на българските еврооблигации

Партньорство

- 36 - Н. Пр. Гуо Йеджоу: Правим 16 технологични зони в региона

Политики

- 40 - Пътища за някъде

Барометър

- 42 - Любомир Дацов: Време е за влизане в еврозоната

Пазари

- 46 - Как се пресмятат лихвите

Опасни връзки

- 48 - Властелините на света

На фокус

- 52 - Все по-малък малък бизнес

Еко

- 54 - ЕлектроНеСъвсем-мобици

Зелено

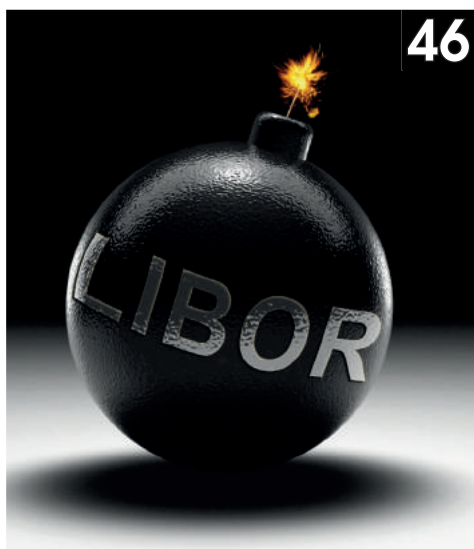
- 58 - Дом от земята

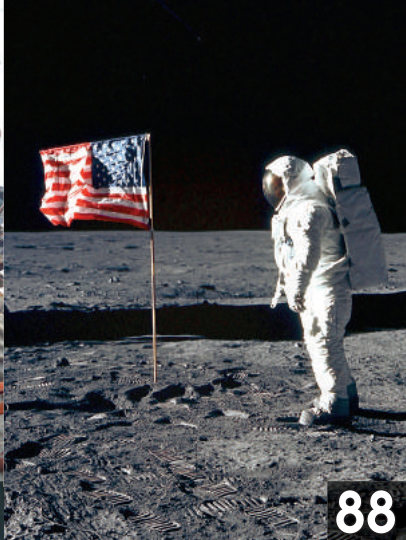
Агро

- 61 - В кацата с мед

Тенденция

- 64 - С възрастта шега не бива

76**88****Слово**

73 - Мишката изяжда книжката

Развитие

76 - Управлението на отпадъците - МИСИЯТА (НЕ)ВЪЗМОЖНА

Кариера

79 - Фабрика за холивудски усмивки

Тренд

82 - Имоти марка „Лукс“

Наука

86 - Зелените доктори

Високо, високо

88 - Война за Луната

Техно

90 - Виртуалният супервойник

Авио

92 - По-бързи от звука

Джаджи

93 - Мултикоптер - колата на бъдещето

Марката

94 - Кенгуруто пие Foster's

Биография

98 - Златният Телец на Бразилия

Шедьоври

102 - Изкуство под лупа

Психология

106 - Гладът на образите и емоциите

Мода

108 - Затегнете коланите!

Маршрути

111 - Азбука на вярата

Гид

114 - Париж между два полета

Спорт

118 - Европейско за имидж

Редакционно

**Държавата:
пас или
ВСИЧКО КОЗ**

Държавата е „обичайният заподозрян“. За хубаво и за лошо. Тя е причината, тя е и следствие. Ако попитате българите, за които и да е проблем виновна е държавата. Но когато даден въпрос следва да бъде решен, оказва се, че може да го реши само Тя. Примерите в това отношение са безброй и далеч не се ограничават до естествената роля на институциите като законодатели и пазители на реда. В същото време обаче последните 20 години преход преминаха под знака на лозунга „Държавата е лош собственик“ и мантрата „приватизация“. Икономиката работеше под флага на либерализма и с разбирането, че намесата на държавата трябва да се ограничава до ролята на неизбежните регулации, но нищо повече.

И така либералният модел живя до 2008 г., когато зверската захапка на кризата принуди всички да търсят спасение пак в държавата – национализацията на закъсали финансови институции и предприятия и милиардите отпуснати държавни помощи са безспорен пример. Докато в Азия най-мощните и бързо набиращи скорост икономики от десетилетия се управляват по най-добрите корпоративни практики, но под крилото на държавата.

Коя е по-добрата формула – либерализмът или държавният капитализъм, едва ли е въпрос, чийто отговор е еднозначен. Аргументи „за“ двете тези излагат в августовския брой на сп. „Икономика“ родни и чужди експерти.

Пожарите, които кризата продължава да разпалва в Евросъюза; пътищата за сближаване на България и Китай според посланика на Пекин у нас Н. Пр. Гуо Йе-джоу; историите на двамата инвеститори в минното дело – българина Николай Вълканов и най-богатия бразилец Айк Батиста; разказ за мечтата на едно семейство да направи комплекс от еко Домове в Троянско са само част от другите горещи теми, които ви предлагаме.

Приятно четене!

НЕВЕНА МИРЧЕВА
главен редактор**98****114**

9 екипа с по 30 000 евро за стартиращ бизнес

Вече са избрани първите 9 екипа, в които фондът LAUNCHub ще инвестира 30 000 евро срещу дялово участие от 8-10%.

LAUNCHub и Eleven управляват фондовете за подкрепа на предприемачеството и представяне на първоначално финансиране, създадени по инициативата JEREMIE в България. Те бяха избрани от Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ) през април т.г.

Екипите, които ще бъдат финансирани от LAUNCHub (по азбучен ред) са: AZ 4CAST (софтуер като услуга, „Business Intelligence“ за прогнозиране на продажбите и влиянието им върху текущите маркетингови активности), Cinematic (социална мрежа за кинофенове и мобилно приложение за закупуване на билети), Coherent Labs (иновативно софтуерно решение, улесняващо програмирането на игри), Deed (уебплатформа за поставяне на предизвикателства към себе си и останалите), Habbits (мобилно приложение за деца до 8 години, съчетаващо забавление и изграждане на полезни навици), ID2Doc (продукт, автоматизиращ прочитането на лични документи, ускоряващ работата с клиенти и ограничаващ възможността от скъпоструващи грешки), KBLE [‘keibl] (технология за търсене, разглеждане и споделяне на снимки, отличаваща се с

релевантни резултати), Ucha.se (Ucha.se) – социален уебсайт за специализирани образователни видеоклипове за по-забавен начин на учене, Useful At Night (социална медия за партни персони, която помага да разбереш „къде е купонът довечера“).

Деветте екипа, два от които от Хърватска, ще бъдат поканени в София за период от 1-2 месеца, за да работят интензивно върху развитието на бизнес идеята и продукта си и да се възползват пълноценно от менторството, коучинга и нетуъркинга, които LAUNCHub ще им предоставят.

Близо 800 екипа с бизнес идеи кандидатстваха за финансиране от фондовете.

Съгласно предварителните прогнози на двата фонда, до края на 2015 г., до когато трябва да бъдат инвестирани средствата по инициативата JEREMIE, прозорците за кандидатстване ще бъдат отворени на всеки 3-4 месеца, като по този начин над 300 бизнес идеи ще могат да получат финансиране.

Всеки може да се включи в юбилейния арт проект на сайта www.sladki-spomeni.com, уверяват изп. директор на „Захарни заводи“ Валентина Ралева, актрисата Мартина Вачкова и търговският директор Красимир Добрев

Сто години сладки спомени със „Захарни заводи“

Карамел му, лимониви резенки, лукчетата – всеки, който е живял малко по-дълго, свързва детството си с тези български бонбони. Но малцина знаят историята на столетницата, която ги произвежда. Днешната компания „Захарни заводи“ е създадена от Рудолф Пицка - предприемчив млад чех, който мечтаел да построи захарна фабрика, за да прави живота на хората по-сладък. Тъй като нямал достатъчно пари, повече от две години търсил инвеститори, които да повярват в плановете му за бизнес. Успял не само да сбъдне мечтата си, но и да я умножи по две. На 30 години той имал не само

фабриката в Горна Оряховица, но и втора в съседна Сърбия. В гългата си история компанията познава що е национализация, приватизация чрез РМД и по касов път, помни добри и лоши времена. Днес „Захарни заводи“ имат 114,7 млн. лв. активи, за 2011 г. приходите от продажби са 149,8 млн. лв., а консолидираната нетна печалба - 7,6 млн. лв. Бизнесът на компанията е свързан с производство на захар, захарни изделия, етилов алкохол, опаковки, топло- и електроенергия, ремонтно-механични услуги.

Opel Insignia Turbo само за:

36 900 лв. с ДДС

Opel INSIGNIA TURBO

ЕТАЛОНЪТ.

Най-добрият автомобил, който някога сме създавали.

Opel Insignia наистина е еталон! С над 50 престижни награди, сред които два пъти „Автомобил на годината“ – за Европа и за България, и наградата на DEKRA* за модел с най-малък брой дефекти. А сега ви предлагаме Insignia Edition Turbo, 180 к.с. бензин, с ESP, круиз контрол, климатроник, 6 възд. възглавници, предни и задни ел. скъкла, ел. огледала, сензор за дъжд, електрохроматично огледало, радио CD mp3 със 7 тонколони и управление от волана, лети джанти, кожен волан и други само за 36 900 лв. с ДДС! С възможност за удължена гаранция до 5 години и 250 000 км.

www.opel.bg

* Според тестовете на Dekra - независима немска организация за технически надзор, с 96,1% без нито един дефект Opel Insignia има най-добрия резултат във всички автомобилни класове.
Комбиниран разход на гориво 7,2 л/100 км и емисии на CO₂ 169 г/км. Снимката е илюстративна.

Wir leben Autos.

Настъплението на държавния капитализъм

КОМЪ АНТОН КОВАЧЕВ

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Държавата напрегва, когато частният сектор отстъпва, уверяват китайците. И наистина възходът на тяхната контролирана от държавата икономика им дава основания да твърдят това, след като от 2008-а насам световният бизнес прави отчаяни опити да се изправи на крака.

Кризата като черна гупка засмуква икономики и пазари и с това времената на триумф на свободния пазар като че ли си отиват. Изглежда, че либералният капитализъм

търси нови аргументи

за съществуването си и това става все по-трудно, особено при възхода на държавния капитализъм, който се опитва да свърже силата на държавата със силата на пазара.

Преди 20 години много от икономистите се съмняваха, че бизнесът с държавно участие би могъл да е в разцвет. Днес обаче същите тези хора едва ли са ентузиазирани от фактите, които сочат, че някои от най-проспериращите компании в света са държавни и имат огромни приходи не само на своя вътрешен пазар, но и зад граница. Не е изненадващо, че постиженията на китайския нефтохимически гигант Sinopec Group и на сингапурския инвестиционен фонд Temasek Holdings са добър пример за властите в някои страни и те започват да копират този опит. Японското Министерство на икономиката, търговията и индустрията е обявило модела на така наречения държавен капитализъм за основа на своята нова промишлена стратегия, преди време Франция създаде държавен инвестиционен фонд, а ЮАР изпрати в забвение плановете си за приватизация.

Чуват се мнения, че държавният капитализъм е

най-жилавият враг

пред който някога се е изправял

Правителствата стават основен фактор за икономическия растеж, като ползват различни инструменти на модерния пазар. Провалиха ли се либерализмът и „невидимата ръка“ и нужен ли е повече от всичко сега „нощният пазач“

либерализмът. Привържениците на държавния капитализъм може и да грешат в увереността си, че той е комбинация от най-доброто за икономиката, засега обаче те съумяват да избегнат някои от капаните на предишните форми на поддържан от държавата икономически растеж. В настоящия момент държавният капитализъм избуява на динамичните пазари на новоизгряващите икономики, които растат средно с по 5,5% на година, за разлика от развитите страни, чиито растеж напоследък не надхвърля 1,6% годишно, и е много вероятно тези икономики да започнат да произвеждат половината от световния брутен вътрешен продукт до 2020 г., прогнозира The Economist. Правителствата стават основен фактор за икономическия растеж, като ползват различни инструменти на модерния пазар. Елементи на държавен капитализъм е имало и по-рано – например възходът на Япония през 50-те години на XX век.

През 60-те и 70-те години на миналия век България също беше в период на ускорена индустриализа-

ция със силни миграционни и урбанистични процеси, припомня проф. д.с.н. Георги Найденов от катедра „Социология“ в УНСС. Според него няма значение дали тези процеси протичат през XVIII или през XXI в., те са еднотипни, свързани са с екстензивно развитие, при което индустрията всмуква населението от селскостопанските райони.

Безспорно Китай е най-добрият пример в световната икономика

за възхода на бизнеса

с държавно участие. През последните 30 години брутният вътрешен продукт (БВП) на Китай расте средно с 9,5% годишно, а обемът на международния търговски обмен се увеличава с 18%. В изминалите десет години БВП на страната се е утроил и достигна 11 трлн. долара. Китай измести Япония от второто място на най-големите икономики в света и Америка като най-голям пазар за потребителски стоки. Китайската държава е най-големият собственик на акции в 150-те най-големи компании в страната и

ръководи още хиляди други, изчисли The Economist. Според изданието властите в Китай контролират пазара чрез намеса в определяне на стойността на валутата, наливат пари в привилегировани индустрии и поддържат пряк контакт с китайските компании в чужбина.

Според пазарната капитализация държавните предприятия притежават 80% от активите в Китай, 62% в Русия и 38% в Бразилия, сочат данни на Дойче Банк. От тях идва една трета от преките чуждестранни инвестиции в нововъзникващите икономики между 2003-а и 2010 г. и огромна част от придобиванията на активи, в това число активи в най-големите фирми: три китайски държавни компании са сред десетте най-големи в света по приходи срещу само две европейски. Така белезите на държавния капитализъм се откриват

сред най-мощните корпорации в света

Тринадесетте водещи петролни компании, някои от които притежават повече от три четвърти от световните петролни резерви, са подкрепяни от държавата. Сред тях е световният лидер между газозите компании – руската „Газпром“. Но успешни държавни фирми има в почти всяка индустрия. Сред примерите, които The Economist посочва, са China Mobile - истински гигант в областта на мобилните комуникации с 600 млн. клиенти, и Saudi Basic Industries Corporation - една от най-печелившите в света химически компании. Руската Сбербанк е третата по големина банка в Европа по пазарна капитализация. Dubai Ports е третият в света пристанищен оператор. Авиопревозвачът на Обединените арабски емирства Emirates отбелязва ръст от около 20% всяка година. Тези компании са своеобразна „витрина“ на държавните корпорации. Но кое е това, което отличава този модел на бизнес управление, и как се влиза в клуба на ефективните държавни собственици?

Рецептата за това, как една държавна компания да стане об-

разцова, не е чак толкова сложна, тайната е в съставките и в тяхната доза. Така например в нефтения гигант Saudi Aramco съкращават персонала, ако това е целесъобразно, щом е внедрена иновация или е вкарано ново оборудване. На ръководните постове се привличат опитни кадри с две-три висши образования, получени в елитни университети по света. Властите поощряват сътрудничеството на Saudi Aramco с международни холдинги и финансират създаването на научноизследователски центрове. И като резултат, сравняват качеството на управление на Saudi Aramco с най-ефективната частна нефтена корпорация Exxon Mobil. Главният икономист на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие Ханс Кристиансен е убеден, че ако държавните компании се придържат към най-високите стандарти в корпоративното управление, няма причини да се съмняваме в тяхната ефективност. В Норвегия една четвърт от компанията са държавни, при по-малко от 9% в Европа. По мнение на редица експерти именно възвръщането на добрите бизнес практики е превърнало страната в една от най-проспериращите икономики в света. Ако държавните предприятия са принудени да следват решения, продиктувани от политически мотиви, то те не само своевременно са предупреждавани за това, но и раз-

ходите се покриват от бюджета.

Само че нищо от казаното дотук не дава яснота на какво точно се крепи възходът на мощните държавни компании. Затова ще дадем пример и от Сингапур, която е сред малкото страни, където държавният сектор е по-ефективен от частния. Там политически задачи пред държавните компании не се поставят. „Независимо че инвестиционният фонд Temasek Holdings е собственост да правителството на Сингапур, ние работим като търговска компания, управлявана от съвет на директорите и ориентирана към постигането на печалби. Няма нещо специфично, което да ни отличава от другите фирми“, уверява управляващият директор Стивън Форшоу. От изследване на МВФ, чиито експерти сравняват държавните и частните компании в Сингапур, става ясно, че те имат равен достъп до кредити, а рентабилността им не зависи от близостта до управляващите в страната. Държавните компании не се използват за социални цели и намаляване на безработицата. Те се конкурират наравно с всички останали. И все пак коя е

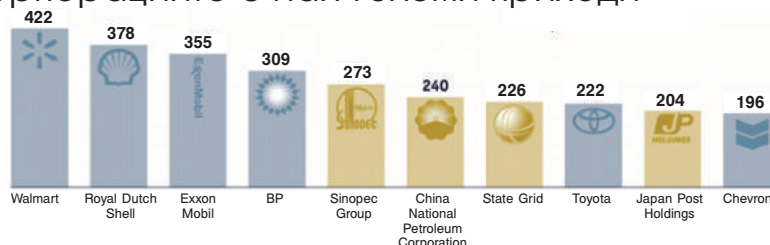
тайната на успеха на държавните компании

в Сингапур? Просто държавата там си е на мястото и е направила успешна административна

Дял на компаниите с държавно участие според размера на пазарната капитализация

Корпорациите с най-големи приходи

Източник: Deutsche bank

реформа: съдебната система е прочистена и в нея са допуснати само най-добри юристи, съставът на митниците и на полицията е изцяло подменен, създадено е Бюро за разследване на корупцията с наказателни функции, за което няма недосегаеми. Коментарът на всичко това обаче е следният: „Не е невъзможно подобни стъпки да бъдат направени извън Сингапур, по-трудната част от задачата е новите хора да не се върнат към старите порядки.“

Става ясно, че освен високият професионализъм от решаващо значение е моралът на всички онези, които гържат кормилото и на държавното управление, и на самия бизнес с държавно участие.

Фактите свидетелстват, че държавата би могла да е добър собственик и няма пречки гържавните компании да имат огромен пазарен успех. За едни примерът изглежда вдъхновяващ, други обаче не спират да търсят удобно прикритие, за което някои гържавни компании да се превърнат в надеждно средство за засмукване на бюджетни пари и в крайна сметка за източване на ресурси.

Виктор Манев, управляващ съдружник в консултантската компания ММС, дава и свой специфичен поглед към темата за днешното влияние на държавата в икономиката. Според него монополите съществуват навсякъде и имат възможност да експлоатират позициите си. Те са влезли в битка, която образно може да се нарече

фискът срещу бизнеса

т. е. като представители на държавата министрите на финансите стават изключително агресивни в събирането на приходите. Правителствата разполагат със силов апарат и който им се противопостави, няма никакъв шанс, без значение дали става дума за САЩ, за Китай или за друга държава. В момента компании, покровителствани от управляващите, набират сила навред по света, държавата им дава легитимация, контрол и господстващо положение. В отдел-

И презирани, и насърчавани

В съвременната история засилването на ролята на държавата в икономиката е deja-vu, или нещо вече видяно. Така например през 1930 г. в САЩ правителството опитва да смекчи последиците от Великата депресия чрез засилване на държавното влияние върху бизнеса. След Втората световна война именно правителствата финансират увеличаването на разходите за наука и образование, както и за развитие на инфраструктурата. В края на 60-те години започва нова икономическа криза и се прави опит от нея да се излезе чрез приватизацията и либерализацията. Тази политика е дала ефект, но ще е пресилено да се твърди, че всичко това е създавало предпоставки за глобалната рецесия през 2008-2009 г. Излизането от дълбоката криза не е лесен процес и някои започват да се надяват, че отново е дошло време държавата да влезе в бизнеса. А всъщност държавният капитализъм си проби път в Азия преди повече от две десетилетия.

В Америка в началото на 80-те години гледат с презрение на държавните компании, а по същото време в Китай не жалят средства да финансират предприемаческите инициативи с участието на държавата. Така през 1984 г. Китайската академия на науките заделя 25 хил. долара, с които група учени организират доставка на компютърна техника и се заемат с разработка за адаптирането им към китайските йероглифи. С тези средства учените създават компанията с банално име New Technology Developer Inc., но през 1986 г. тя е преименувана на Legend Group. През 2003 г. името се променя на Lenovo. През май 2005 г. компанията купува подразделение за производство на персонални компютри на американската IBM за 1,25 млрд. долара. Сделката става с държавни средства, като и сега Китайската академия на науките контролира 34% от компанията. Според условията на контракта брандът IBM може да се ползва само до 2010 г., затова продуктите вече са изцяло с марка Lenovo. Шумно афишираната сделка се оказва добра реклама, която даде възможност на компанията успешно да навлезе на международния пазар. При опитите за оздравяване от световната икономическа криза примери като този станаха подтик за импорт на азиатския модел на държавен капитализъм.

ните страни то става по различен начин, но в крайна сметка те зачитават своите частни интереси именно чрез властта.

Държавата може да започне да се връща като собственик дори в страните с либерален модел, по гумите на Виктор Манев, с цел да овладее социалното недоволство, породено от фалита на ключов бизнес. Тя би могла да национализира дадено предприятие, за да запази работната ръка. Ще припомним, че именно с намесата на държавата у нас се стигна до бързо намиране на изход от критичната ситуация с ГОРУБ-СО-Маган, говеден до фалит от предишния собственик Валентин Захариев. Също така с държавно участие може да се създават нови дружества, ако се прецени, че раз-

витието на определени отрасли е приоритет. Но който има благосъстояние и е длъжник на държавата, тя вече няма никакво колебание да се изправи срещу него, за да си прибере вземанията, освен ако той не се ползва от специален чадър на закрила.

Защо в Китай моделът на „повече държавна собственост“ дава завиден резултат, а у нас продължаваме да твърдим, че държавата е най-лошият собственик? Там има ясни цели и задачи, които се следват, без собствеността да е решаваща. В България с подобни внушения се преследва осъществяването на индивидуални интереси, обяснява Виктор Манев.

Защо обаче нараства интересът към държавния капитализъм? Тук опираме до митовите,

отвърща проф. Георги Найденов и уверява, че не либералната политика е причина за сегашната криза. Кризи от такъв тип са естествени при капиталистическия начин на производство, особено в период като сегашния, когато става преместване центъра на глобалната търговия от САЩ в Китай. В рамките на т. нар. дълги вълни на Кондратиев (руският икономист Николай Кондратиев е създател на теорията за цикличното развитие на икономиката), когато се осъществяват подобни гигантски размествания, винаги се появяват кризи от мащаба на случилото се през 2008-а.

Китай се движи по собствена траектория, има своите забележителни постижения, но това не означава, че семената на неговия успех могат да никнат навсякъде

и моделът масово да се възпроизвежда.

Виктор Манев припомня следния исторически факт: Китай е имал контакти с Византия и тя е зависела от този търговски обмен. Когато в Китай е имало бунтове, се е стигало до кризи и в Константинопол. За византийския император коприната е била средство за разплащане и липсата на доставки веднага се усещала.

Днес светът свикна с китайските стоки и с китайското потребление на ресурси. И ако в Страната на коприната един ден се стигне до икономически сътресения, тогава светът ще бъде изправен пред наистина огромен проблем. Едва ли обаче само държавното участие в икономиката би било причината за това.

Огнян Минчев:

Гледна точка

Кой държи контрола върху

Финансовата криза и сривовете на пазарите в Америка и Европа дадоха силен тласък на държавния капитализъм. Отчасти това се дължи на факта, че западните икономики все още се опитват да се изправят на крака, докато Китай отново гърпна напред със свежи сили, коментира Иън Бремър, президент на консултантската компания по политически риск Eurasia Group и автор на книгата „Краят на свободния пазар“. Според него сега на западния свят му е много по-трудно да пропагандира системата на свободния пазар, а на Китай и Русия е далеч по-лесно да твърдят, че само правителствата са в състояние да спасят икономиките от крах. В крайна сметка държавните разходи са от особено значение за възстановяването и на Америка, и на Китай.

В Китай тези разходи укрепиха позициите на държавния капитализъм, защото повечето от парите отиват в държавни предприятия. Във всички сектори, включително пътно строителство, мостове, електроцентрали, изкупуването на дялове в затруднени банки, спасителните действия на Пекин

дават предимство на държавните пред частните компании. Днес много държавни предприятия с отличен баланс купуват конкурентите си от частния сектор.

Пекин използва финансовата си мощ, за да превърне своите петролни и газови компании в глобални играчи, като им позволява да заемат директно от огромните държавни валутни резерви в момент, когато лишението от пари в брой мултинационални компании нямат почти никакви сили за конкуренция, казва още Иън Бремър.

Всъщност размислите на именития анализатор са провокирани от една среща през май 2009 г., когато няколко икономисти и учени са поканени в китайското консулство в Манхатън, за да обсъдят кризата с китайския

заместник-министър на външните работи Хъ Яфей. Той започна с директния въпрос: „Сега, след като свободният пазар се провали, каква според вас трябва да е ролята на държавата в икономиката?“ Той му почти предизвиква смях. Но не и фактите: Банкрутът на „Леман Бродърс“ и други гиганти от Уолстрийт подчерта

историческия характер на финансовата криза. Политици във Вашингтон поемаха отговорността за решения, обикновено вземани от борсите в Ню Йорк - така икономическата и финансовата мощ се прехвърли в един момент от столицата на финансите в столицата на политиката. Президентът Буш създаде спасителната програма за 700 млрд. долара, но единствено рецесията набра скорост. Наследникът му Барак Обама предупреди, че ако Вашингтон не е действал бързо, Америка щяла да се изправи пред катастрофа. Законодателите отговориха с одобрението на спасителен план от 787 млрд. долара.

Иън Бремър стига до важни изводи: „Китайското държавно ръководство наблюдаваше руското постсъветско развитие и научи няколко важни урока.

В Пекин разбраха, че ако не успеят да генерират благоденствие, дните им са преброени, а държавата не може просто да нареди да има икономически растеж. Само чрез освобождаване на предприемаческата енергия на огромното население страната може да се развие, а партията - да оцелее. Комунистическата партия трябваше да презърне пазарния капитализъм, като в същото време тя запази монопола си върху властта и осигури контрол на държавата върху лъвския пай от богатството, което пазарът генерира.

Държавният капитализъм позволя-

Този експеримент вероятно ще има нарастващо влияние върху глобалната икономика, докато не генерира своя криза

Абстрактно абсолютизирахме „свободния пазар“

Паролата „бърз преход“ през 90-те години на миналия век бе първият ключ към процеса на трансформация на посткомунистическите елити в нова олигархична инфраструктура на властта и богатството. Необходимо ли беше да се бърза толкова? Защо всичко трябваше час по-скоро да стане частна собственост? Защо една Австрия може да поддържа икономика на благоденствие при положение, че по-голямата част от индустриалните ѝ активи са гържавна собственост през последните 60 години? Не беше ли възможна поетапна реформа на селското стопанство, индустрията и пазарното ценообразуване в една страна като България, където огромната част от населението не отговаряше на условията за бързо придобиване на пазарна икономическа култура?

Тези въпроси бяха задавани вклю-

чително от авторитети като Джон Кенет Гълбрайт, но не бяха чути нито от реформистките елити, нито от техните международни съветници. Хегемонията на неолиберализма фокусира вниманието върху надбягване с времето за най-бърза приватизация, най-малка гържавна намеса, най-бързо стартиране на пазарния механизъм, най-ниска инфлация, най-нисък бюджетен дефицит и т.н. Най-популярният лозунг „Държавата е лош стопанин“ допълнително сковаваше и без това скованата институционална инфраструктура да реагира адекватно на заграбването на икономическите активи от добре организираната посткомунистическа олигархия.

Ние не можем да поправим със задната неугачната стратегия за маловажване на гържавните политики на прехода за сметка на абстрактната абсолютизация на „свободния пазар“. Необходимо е обаче да разберем отрицателните

ефекти, които тази стратегия имаше върху преходната гържава и общество, за да можем да развиваме адекватни политики спрямо съвременната гържава и общество, които обитаваме.

Хиперболизацията на ролята на „свободния пазар“ като независима – „невидима ръка“, независеща от коригиращата роля на гържавата, е некоректна преди всичко към самия създател на метафората за „невидима ръка“ – Адам Смит. В „Богатството на народите“ Смит изрично подчертава значението на двата основни механизма, чрез които се реализира свободният пазарен обмен – моралните ценности на общността и реда и закона, налагани от „нощния пазач“ – ограничена в пълномощията си, но ефективна гържава. Моралният авторитет е изключително важен регулатор, който отграничава пазарната конкуренция от дарвинисткия естествен подбор в природата.

ЛЪВСКИЯ ПАЙ

ва на правителствата да използват различни видове гържавни компании, за да управляват експлоатацията на природните ресурси като петрол и природен газ, да създават и поддържат огромен брой работни места. Днес националните петролни компании притежават повече от 3/4 от световните резерви на суров петрол. Правителствата използват и гържавни, и политически лоялни частни компании, за да доминират в стратегически сектори като авиация, енергетика, оръжейно производство и телекомуникации. За да финансират тези компании, правителствата често използват гържавни фондове, управлявани от гържавата валутни резерви, които им позволя-

ват да защитават националните валути, да контролират инфлацията, да проектират политическата си мощ. Авторитарните правителства навсякъде по света си осиновиха капитализма и се научиха да се конкурират. Но най-важният им урок от историята дотук е, че ако оставят пазарните сили да определят кои са победителите и побегените

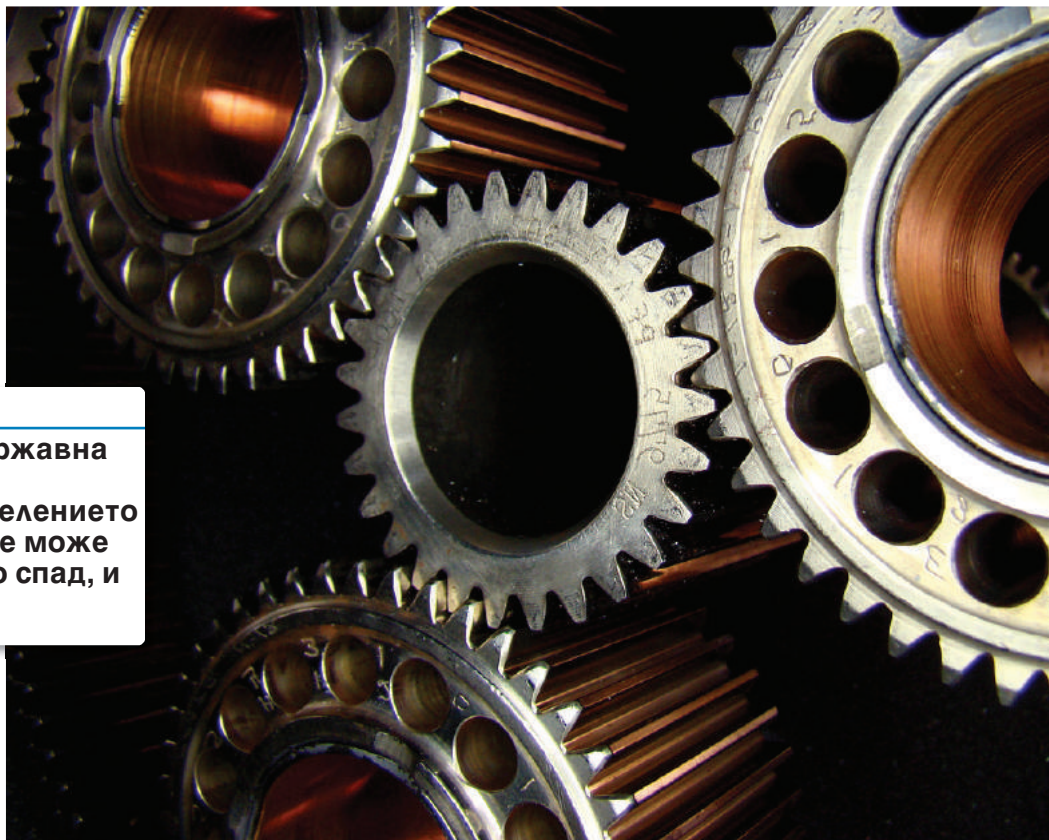
в икономическото развитие, рискуват натрупалите богатство да поискат политическата им власт“, заключава Бремер.

А този филм ние вече го гледахме през ноември 1989 г.

Засега финансовата криза дава нови аргументи на Пекин за тезата, че просветеният гържавен мениджмънт ще ги защити от естествените кризи на свободния пазар. Този експеримент, прегупреждава Йън Бремър, вероятно ще се разпространи и другде по света и ще продължи да набира нарастващо влияние върху глобалната икономика, докато не генерира нова, този път своя криза.

Символът на комунистически Китай - площад Тянанмън. Страната е най-успешният пример за възхода на държавния капитализъм

Силната държавна намеса в преразпределението на ресурсите може да води и до спад, и до растеж

Ефективността не зависи пряко от собствеността

Широко се разпространява тезата, че либералните политики са довели до тази сложна ситуация на упадък на икономиката. Но според проф. д.с.н. Георги Наїденов от катедра „Социология“ в УНСС през първото десетилетие на XXI в. властите в САЩ водеха антилиберална политика. Двете правителства на Джордж Буш увеличиха военните разходи над 2,5 пъти. Използвайки силата на държавната власт, стана всмукване на доходите на американските данъкоплатци, за да се покриват разходи за американския петролен бизнес в Ирак, за военнопромишления комплекс, за намесата в Афганистан, а също и за други разходи, покровителствани от американската държавна машина. Вследствие на тази политика покупателните възможности на населението в САЩ рязко се свиха и именно така се стигна до финансовата криза. Тя започна като ипотечна, но доведе до финансов срив, като в дъното на всичко това обаче бе силната държавна намеса в преразпределението на ресурсите. Едрият финансов капитал в САЩ на свой ред също поиска дял от парите на американските данъкоплатци. Трябваше да се създаде атмосфера на социална подкрепа, при която правителството на Барак Обама мотивирано да започне

да прелива средства във финансовия сектор. Затова бе лансирана тезата, че либерализмът е виновен за кризата, заключава проф. Георги Наїденов.

Дали има смисъл в увеличаването на държавната собственост? Може 99% от собствеността да е държавна и икономиката да се развива ефективно, както е възможен и другият вариант, при който 99% от собствеността е частна и бизнесът е в разцвет, или в криза. Ефективността на икономиката не е в пряка зависимост от собствеността. През втората половина на XX в. държавната собственост благоприятстваше индустриализацията в бившия соцлагер. До средата на 70-те години управляващата класа беше силно мотивирана за предприемаческа дейност, тя беше дисциплинирана, самоотвержена и почтена. В момента Китай е в такъв период. Всичко това създава впечатление, че държавният капитализъм е нещо добро. Но в същото време управляващата класа в Европа е абсолютно деморализирана. Ако при това положение започне увеличаване на държавната собственост и се засили нейната намеса в икономическите процеси, това означава да се присвоява все повече и повече. Затова е по-полезно да се прави либерализация на икономиката, отколкото концентриране на

държавната мощ и властови ресурси.

Икономиката на България по време на възхода на социализма е била в абсолютен синхрон със световната икономика, докато икономиката на Русия и на Китай се развиват асинхронно с тези процеси. Те са гигантски страни с многосекторно производство и е логично да се развиват с друго темпо.

Когато икономиката на Китай се насити и всмуче по-голяма част от работната сила, ще се стигне до политика на дисперсия на централизирания капитал, на каквато у нас бяхме свидетели в средата на 70-те години. Сега Китай е в период на възход, но икономиката се развива циклично и един ден неминуемо ще се стигне до периода на низходящата фаза, предупреждава проф. Наїденов.

В момента сме в бифуркационна точка (на раздвояване) за световната икономика, в която страната може да тръгне в една или в друга посока. Във всеки конкретен период на управляващата класа ѝ е изгодно или минимум, или максимум на държавното участие. Сега при англосаксонския капитализъм, където ядро на икономиката са САЩ и ЕС, държавата предпочита да упражнява максимална намеса, за да налива парите на данъкоплатците във финансовия сектор, констатира проф. Наїденов.

TECHNOLIS

лесно е да избереш

Повече спокойствие и сигурност за Вас!
По-дълга защита за Вашите уреди!

ТЕХНОПОЛИС УДЪЛЖЕНА ГАРАНЦИЯ е специална застраховка, която осигурява продължителна защита на Вашия уред след края на производствената гаранция.

Докато сте защитени, Вашата ТЕХНОПОЛИС УДЪЛЖЕНА ГАРАНЦИЯ осигурява безплатни ремонти като покрива разходите за труд и части.

Пълните условия на ТЕХНОПОЛИС УДЪЛЖЕНА ГАРАНЦИЯ може да намерите на www.technopolis.bg

Идва часът на публично-частното партньорство

Валентин Цанев,
зам.-кмет на
община Ботевград:

Моят опит и наблюденията ми върху развитието на икономиката по време на прехода показват, че трябва да се използват и трите форми: държавна, частна и смесена. Във всяко едно време всяка от тях има определен превес – върви се от частна към държавна форма на собственост и обратно. Във Франция и в Англия най-необходимите дейности, свързани с транспорт и енергетика, обикновено тръгват от частния сектор и завършват в държавния, тъй като това е продуктувано от нуждите на обществото. Превозът на големи товари обикновено е държавен. В САЩ, Япония, Китай започва силно развитие на публично-частното партньорство, тъй като тези значими сектори са подчинени на нуждите на бизнеса. Затова в България въпреки стремежа към раздържавяване може да се премине към публично-частно партньорство, а също и към повече държавна собственост в енергетиката, транспорта, инфраструктурата, опазването на околната среда. Приватизираме ли само печелившата част от предприятията, рано или късно ще настъпи дисбаланс, защото ако само тези отрязъци се развият, няма да се отговори на цялостните нужди на индустрията, а и на обществото.

Ако приватизираме само БДЖ „Товарни превози“, какво

става с другата част от жп транспорта? Затова по-добре да се търси публично-частно партньорство, дори след като се мине през приватизация. Негопустимо е да се раздържавяват само апетитните хапки, а на държавата да се оставя да налива в губещите сектори, тъй като тя има и много други социални функции.

В прехода държавата не беше най-добър, нито пък най-лош собственик. Въпреки оттеглянето и развитието на високите технологии се запази съхраня се и ключови добивни предприятия. Има и обратните примери, когато структуроопределящи компании фалираха или бяха съсипани. Преходът не стана по най-ефективен начин, тъй като избуя стремежът към частната собственост и не можа да се получи баланс, за да може икономиката да функционира по-успешно.

Като се имат предвид особеностите на българския преход, ролята на държавата оттук насетне трябва да е регулативна, а не монополна. Тя трябва да се заеме със сектори, които станаха неефективни, но с нейната подкрепа биха могли да се стабилизират. Политическите партии в време да узреят и да започнат да служат не на определени прослойки, а на националния интерес.

В този момент в България все още работи моделът на прехода, когато собствеността се прехвърля в частни ръце. Не очаквам скорошно връщане на държавата като собственик на предприятията. Управлението обаче трябва да стане по-модерно, да се осъществява от отлично подготвени хора, които си поставят високи цели. Добре би било да започне привличането на българи, работили на Запад и натрупали съответен опит. Струва ми се, че вече се наблюдават наченки на такава тенденция. Интересите не бива да са подчинени на нечие „Аз“, което преходът за съжаление наложи.

Ролята на държавата оттук насетне трябва да е регулативна, а не монополна

Вашият Инвестиционен Радар

Централен офис:
ИП "Бул Тренд Брокеридж"
Централен Офис:
Телефон: +359 2 815 56 60;
Факс: +359 2 815 56 65
Адрес: София 1000,
ул. Златен рог №12, офис 2
E-mail: bulltrend@bulltrend-bg.com
Web: www.bulltrend-bg.com

Инвестиционен посредник Бул Тренд Брокеридж ООД е създаден през 1997 година и е един от първите лицензирани инвестиционни посредници в България. Ние управляваме активи и консултираме широк кръг от клиенти. Привърженици сме на дългосрочните стратегии, но не пропускаме и краткосрочните възможности, които пазарите ни предоставят. Нашите коментари и анализи са широко отразени в медийното пространство. Компанията притежава лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник в рамките на Европейския съюз.

Проф. Боян Дуранкев,
Катедра „Маркетинг
и стратегическо
планиране“ в УНСС:

Нека да поставим диагноза, за да може да разсъждаваме за бъдещето: Откакто човечеството съществува, логиката е да се оцелява, но за следващото поколение да се остави по-добро бъдеще. Изглежда, че сме първите, които живеят в обратната логика, тъй като се стремим да изядем бъдещето на следващите поколения. И като говорим за диагноза, да кажем, че организираните политици в някои страни са по-опасни от организираната престъпност, състояща се от хулигани и хъшлаци.

България е страна на добродушно усмихнат неоварваризъм, обилно гарниран с европоцентризъм. По стара българска традиция всяка година на хората тук се поднася формула за повишение на цените. Това означава, че затягането на коланите не е само в приходно-разходната част на държавния бюджет, но и в приходно-разходната част на бюджета на всяко българско семейство. Днешният човек оцелява ден за ден с позлег в посока, която в повечето случаи е

с едноточен билет

Очевидно е, че темповете на икономическия растеж и разпределението на богатата в България са с най-уродлив фасон спрямо целия Европейски съюз. Вече никой не се вълнува с колко се е увеличил БВП на страната, при положение че неговият личен доход драстично се е свил. Тук сме далеч от обичайните форми на парламентарна демокрация. Варваризмът понякога личи и от прокуратурата и съдебната система, която не само е свободна, но е и освободена да упражнява насилие над управляващите. Варваризмът е пропил здраво корени и е проникнал и в държавния сектор, където е не само в най-високите етажи. Личат корпоративни интереси както в цената

Гледаме растежа

Китайският модел на икономическо развитие е новото средноцено мечтание на някои българи, което измести идеята за европейски просперитет

на тока, така в Закона за горите, в зелената енергия... Този корпоративизъм много често идва от Брюксел. Оказа се, че Брюксел е по-галече и от цар, по-високо и от Господ. Брюкселската администрация не се вълнува от интересите на обикновените граждани в страни като България, не са малко случаите, когато там се налагат решения, които пречат на растежа. Но това е положението: Москва заменихме с Брюксел, едната звезда – с цели 27.

Живеем с еврофантазии

и от време на време гръмко се чува, че сме излезли от кризата. А кризата остава, тъй като безработицата не е 3%, а е над 13%, темпът на растеж на цените надхвърля 2%, а икономическият растеж не достига и 1%. Това показва, че е в криза предлагането на идеи, търсенето на решения и постигането на стабилност за утрешния ден. Няма конкурентни производства, с които да излизаме на световния пазар. Липсва ясна секторна политика какво държавата да насърчава, макар от време на време с помощта на Брюксел да се стига до гениални находки като забраната за тютюнопушенето на закрити места. Има и редица други дисбаланси между илюзии и реалност.

Европейският съюз се превръща в централа на 2-3 сили, които имат ясни собствени национални интереси и твърдо ги отстояват. Сякаш сме попаднали в модерно Средновековие, където проблемите и кризите се борят със заклинания, а не с дългосрочни стратегии и с реални мерки, които да водят до позитивен резултат. Евросъюзът се движи по твърде тънък лед. През 1900 г. Европа е давала 40% от световния брутен продукт, но при изпълнение на програмата 2020 на ЕС тя ще дава едва 12%. Тази шагренова кожа на икономиката се свива под щастливите фанфари на Деветата симфония на Бетовен, където всички са братя, но на практика са жестоки конкуренти.

В периода на първоначалното натрупване на капитал в развитите днес страни е имало преразпределение, прехвърляне на капитал и развитие на нови сектори. Ако се погледне структурата на собствеността, се вижда, че първоначалното натрупване на капитала донякъде вече е окончателно. Ако капиталът сменя своя собственик, това нерядко става под безшумен натиск отнякъде. Концентрацията на капиталите, на решенията и властта е в ръцете на по-малко от 1% от населението, което няма нищо общо с теориите на демокрацията. България изглежда като модерна европейска страна със силни властови традиции от феодален характер. Хората са вързани не само по отношение на енергодоставките, но те не смеят да мръднат от работните си места, което при един симпатичен капитализъм е възможно. Най-естественият принцип на капитализма личи навсякъде – съкращаване на работни места и намаляване на относителния дял на възнагажденията във всички сектори на икономиката.

В условията на реалния социализъм собствеността беше държавна и държавата решаваше в кои сфери на икономиката да работи, преценяваше дали да учиш, от нея зависеше къде ще живееш. През 1990 г. беше лесно да кажем: „Не искаме всичко това.“ Тогава

чудовището бе видяно в силната държавна власт

Така попаднахме в неограничен либертариански анархизъм, придружен от силно влияние на тогавашните преразпределители на богатата.

Но преминаването от държавен към частен капитализъм ни отведе на по-примитивно ниво. Резултатите в много отношения са по-лоши от преди. Днес хората са свободни от едно и са несвободни от друго – те може да пътуват по света, но да са пог 30-годишно банково робство, за да си купят жилище. Цената

на свободата са другите несвободи. В икономиката царуват някои абсурдни

Има пълна дисхармония на икономиката, зад която е скрит мумифициран европейски либерализъм

през криви огледала

псевдолиберални традиции – така в момента финансовият капитал потиска и индустриалния капитал, и обикновения труженник. Има пълна дисхармония на икономиката, зад която е скрит мумифициран европейски либерализъм.

От една страна, държавата все повече се стреми да се върне в икономиката, тъй като иска да има влияние върху всички и всички. Но като се има предвид голямата корупция, завръщането на държавата не е препоръчително. От 1990-1997 г. държавата навлезе във форма на обикновен капитализъм, а от 1997-2012 г. периодът е на

държавно-монополистичен капитализъм и единственото подобрене може да е в изсветляването на държавата и на частния сектор. В момента повече от всякога частните интереси доминират над обществените, липсва морал и етика – няма значение дали става въпрос за горичка, или за 1 кВт електроенергия. За да може държавата да е в услуга на създаването на публични блага, са нужни друг тип хора, които не само не са корумпирани, но са способни да развиват конкурентни сектори на икономиката. Ако това не е възможно, трябва да се мисли за по-силно държавно участие в така наречените естествени монополи.

След мечтата за Европа, китайският модел на растежа е другото средноцено мечтане на някои българи. Не бива обаче да се забравя, че икономическите резултати в Страната на коприната са свързани с

бамбуковата пръчка

След поредната мечта става ясно, че трябва да стъпим здраво на земята и да се захванем за работа. Здравословно е да спрем с фантазиите за излизане от кризата и да се заемем с решаването на проблемите на онези 99% от хората, които нямат власт и нямат богатство.

Ако определена частна компания вижда, че върви на зле, за нея е много изгодно държавата да я купи. Поучителен е примерът на Чехия и на Франция, там държавата влезе със силно влияние в определени фирми, без докрай да слага ръка над тях. Тя ги стабилизира,

за да служат и на гражданите, а не само на своя собственик.

Координация на частните и държавните компании има даже във въздухоплаването. Не може да си представим, че те ще летят на пазарния принцип, при който по-здравата броня ще доминира. В една икономика частният интерес

трябва да е хармоничен с обществения.

Държавата създава регулации или влиза директно в управлението на тези компании. Не е трудно да се прецени къде има най-голяма нужда от това – там, където

частни компании държат естествените монополи. Енергията не може да се замени със ... сладолед. Все още слънчевите панели не са толкова евтини и така съвършени, че да позволят на българите както във Финландия да преминават към жилища с почти нулева енергия.

По време на реалния социализъм лозунгът беше да се произвежда повече и повече, за да се повишава жизненото равнище на населението. Смесът на частния бизнес е да се създава колкото може повече, за да се повдига стандартът на капиталистите. Едното донякъде е отражение на другото, но в криви огледала. И двете не са насочени към решаване на икономическите проблеми и на житейските нужди на цялото население – затова се родиха движение като „Окупирай Уолстрийт“ и „Окупирай Орлов мост“, тъй като

балансът на интересите е нарушен

а също и взаимовръзката между поколенията.

Смесът на пазарната икономика е получаването на по-добри печалби. Повечето компании са социално

отговорни към собственика си, но в името на печалбата са готови да станат обществено безотговорни. Също в името на печалбата те дерат кожата на обикновения потребител. Справка: електроенергията и парното. През 2008 г. публикувах прогнозата си за края на кризата, предвидих, че тя ще трае 15-20 години, докато се изчистят проблемите. Оказа се, че това са били оптимистични предвиждания. Българите вече се научиха да живеят с по-малко, а някои семейства с все по-малко. Хората разбират, че без здрава държава и силна икономика, която не е корумпирана, нещата няма да вървят напред. На тях им стана ясно, че европейските политици не са в състояние да решат проблемите – дълговата криза, конкурентоспособността, безработицата и повишаването на доходите са все на котла нула. Много срещи, голямо вземане на какви ли не мерки, шумни PR кампании – но

липсват ефикасни решения за бъдещето

Политиците мислят най-много в рамките на мандата от 4 години. Европейският съюз все повече прилича на оркестър от 27 изпълнители, където отсъства диригент, но всеки свири националната си мелодия, за да се получи общата какофония. И не е достатъчно понякога една жена да размахва диригентската палка и да потупва непослушния грък, а е нужно всички да знаят, че свирят по обща партитура и има няколко прости неща, които не търпят отлагане – опазване на природната среда, демографско развитие, повишаване жизненото равнище и по-бърз темп в нарастване на доходите на по-бедните спрямо по-богатите. Но оркестрът свири без партитура.

В момента сме на обратната страна на растежа. Ако една държава, която и да е тя, е корумпирана и неспособна да държи добре кормилото на властта, дори цялата страна да стои върху златни залежи, проблемите няма да се решат.

Без здрава държава и силна икономика, която не е корумпирана, няма развитие напред

**България
живя 45
години при
държавна
собственост
и видяхме, че
у нас тя не е
продуктивна**

Цикълът се повтаря

**Проф. Чавдар
Николов,**
Югозападен
университет
„Неофит Рилски“:

Имаше едни стари карикатури, на които в добри времена капиталисти с фракове и цилиндри викаха „По-малко държава“, а в криза - „Повече държава“. Цикълът се повтаря. Но както не може да се твърди, че пазарът е отречен, така не бива да се казва, че пазарът решава всичко. Пазарните фундаменталисти говорят също толкова нелепости, колкото и привържениците на плановата икономика и на държавната собственост.

Връщането към държавното участие в икономиката е поредната спекулация, която се шири. Но ако едно предприятие работи добре като държавно, не бива да го даваме в частни ръце. И тук ще повторя онази банална фраза, че по-лош от държавния монопол е само частният монопол. Смятам, че приватизацията в комуналните услуги не е оправдана, тъй като там става дума за социални потребности. Това се отнася и до финансовия сектор. В България обаче разрушихме системата, която чрез банки като ДСК работеше добре за гражданите. Така обикновеният човек бе изложен на огромната мощ на финансовите институции и това е голяма неравнопоставеност.

Китай е особен модел – със силна партия и силна държава. Не зная дали там демокрация е възможна и дали това не би довело да разпадна държавата. В определен аспект това важи и

за Русия. В началото на 90-те години си представях пътя на Източна Европа подобен на китайския, минава се през смесена форма на собственост и в един момент страната ни става член на ЕС. Но преходът не се случи по този начин.

България живя 45 години при държавна собственост и видяхме, че у нас тя не е продуктивна. Пазарът е машина за прогрес, но за да има растеж, икономиката трябва да е вкарана в релси. Пазарът сам не може да се регулира, нужно е държавата да се намесва. Сега сме в ерата на финансовия капитализъм, когато оборотът на финансовите пазари е 27 пъти над БВП в света, като само търговията с т.нар. деривативи има 10 пъти по-голям оборот. Това е огромна спекулация, станала факт след като банките загубиха основната си функция – даване на кредити, подпомагане на реалната икономика и внасяне на ред чрез контрол върху дължника.

Държавният капитализъм няма бъдеще. Минахме и през такова време, на нашите капиталисти само им беше нужно да легализират владението си над собствеността и те го направиха. Политическият контрол премина в икономически. Днес държавата трябва да се ограничи във властта си и да не се занимава с всичко. Тя би могла да се насочи към стратегическото планиране на икономиката.

CUBELITE

AS STRONG
AS THE DESIRE
TO RETURN HOME

Samsonite

BY YOUR SIDE

samsonitebg.com

Николай
Вълканов,
председател на
съвета на
директорите на
„Минстрой холдинг“:

Инженерите и миньорите са най-ценното за мен

Ако си мислите, че в България вече не е възможно целият ви трудов път да е свързан с една компания, че няма как от най-ниското стъпало в йерархията да се издигнете до собственик на цял холдинг, че винаги има пречки да осъществите мечтите си – забравете това. Не и когато става дума за Николай Вълканов. Той е в сградата на „Минстрой“ от 1975 г. и не е сменял работното си място. От години е собственик на холдинга, лично слага подпис под всеки документ и носи пълната отговорност. През тази пролет осъществи и мечтата си „ГОРУБСО-Маган“ да мине под негово ръководство.

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

- Господин Вълканов, през тази година името ви нашумя около „ГОРУБСО-Маган“, след като станехте спасител на закъсалото предприятие. Кое обаче е по-добре – на чисто да започнете да пишете историята на една фирма, или да си вземете „жена“ с минало?

- В своята бизнес практика съм минал и през двата варианта. Вземал съм компании с добро име, но в лошо състояние, а след това съм им помагал отново да върнат блясъка си. Случаят с „Минстрой“ е точно такъв - през различни периоди от съществуването си е бил в разцвет и в упадък. Компанията е създадена през 1952 г. и през май чествахме нейния 60-годишен юбилей. До 1990 г. предприятието участваше в изграждането на минерално-суровинната база на България. По време на плановата икономика държавата заделяше много средства за този отрасъл и всички рудници се правеха от „Минстрой“. След 1990 г. настъпиха големи проблеми. Рудодобивът и възледобивът стигнаха до ликвидация. „Минстрой“ бе с добро име, но остана без работа. Тогава компанията се преориентира и започна да изнася бизнес извън България, започна да строи жилища и хотели. Така стана силна и привлекателна. Последният етап от развитието настъпи след приватизацията ѝ през 1999 г. – оттогава насам голяма част от инвестициите се насочват към съживяване на рудодобива.

- Абревиатурата ГОРУБСО всъщност означава Горно рудодобивно българо-советско общество. Всяко от дружествата ли успя да съхрани конвертируемост на своята стара слава?

- ГОРУБСО беше институция и с него са свързани съдбите на стотици хиляди хора. „ГОРУБСО-Маган“ беше хубава фирма до 1990 г., след което започна упадъкът ѝ. Стигна се до пълно закриване на рудодобива, с постановление на Министерския съвет той беше ликвидирани. По-късно започна приватизацията на добивната индус-

трия, „Минстрой“ се възползва от тази възможност и купи „ГОРУБ-СО-Рудозем“, но не можа да вземе и „ГОРУБСО-Маган“. Предприятието попадна в ръцете на хора, които го доведоха до пълен крах. Компанията бе с много задължения, неплатени осигуровки и заплати за месеци наред. Едно хубаво име с 35 млн. лв. задължения!

- В такъв случай струваше ли си?

- Нашата съгба – на мен и на Никола Добрев, е да развиваме рудодобива в България. Решихме чрез „Върба-Батанци“ АД да вземем предприятието и с много инвестиции да го изправим на крака. Природните ресурси са налице, но най-ценното е, че ги има инженерите и миньорите. Добър миньор се става с години опит зад гърба. Тези хора обаче бяха оставени без заплати, дори предприятието да се закрие, нямаше кой да им плати.

- Направихте тази сделка от загриженост за хората или по-скоро с перспектива за вашия бизнес?

- Двата въпроса вървят заедно. Аз съм минен инженер и смея да твърдя, че добре познавам добива на подземни полезни изкопаеми. С това се занимавам от 1975 г. След като завърших Минно-геоложкия институт, започнах работа в „Минстрой“ и отговорях за района на Маган, Златоград и Рудозем. Бях наясно, че с много инвестиции бизнесът може да стане печеливш.

- В коментарите за сделката имаше и такъв въпрос - дали

бизнес интерес или добре пресметнат жест към силните на геня ви направи съсобственик на „ГОРУБСО-Маган“?

- Това не е жест, а огромно мое желание и мечта да обединя целия рудодобив. И го постигнах. Това е мой бизнес интерес,

но правителството само ускори нещата. Показахме се в точния момент на точното място. С Валентин Захариев водех разговори за покупката още от ноември 2011 г. и не съм

се появил изненадващо.

- Какъв бизнес обаче се оказа, че сте купили?

- Знаех, че задълженията са над 30 млн. лв. Появяват се, разбира се, и скрити задължения. Но когато имах знанията и уменията, може да се намери начин бизнесът да стане печеливш и ние ще го направим.

- Как ще спасите производство, доведено от Валентин Захариев до ликвидация?

- С много ноу-хау, с целенасочена работа и с правилно отношение. Той е разчитал на мениджмънта,

но не е осигурявал пари за инвестиции, макар през 2007-2008 г. цветните метали да се търгуваха много скъпо. Цените на металите се движат по синусоида. Когато се качват, трябва да се купуват машини, да се правят галерии под земята. Когато цените паднат ниско долу, се препоръчва само да се работи, да се плащат заплати и консумативи за производството, а инвестициите да се ограничават. За съжаление сега сме в долната точка. Едно е средна цена от 1750 USD/т сега, а груго 3900 USD/т през 2008 г. Но въпреки всичко плащаме редовно заплатите и не спираме да инвестираме.

- Каква е средната работна заплата в „ГОРУБСО-Маган“?

- В компанията работят 750 души, месечно плащаме 750 хил. лв. и тя лесно се смята. Миньорите, които работят под земята, трябва да вземат по около 100 лв. надница. При 22 работни дни може да заработят по 2200 лв. И това ще бъде постигнато.

- С цената на...

- С цената на подобряване на организацията на работа и на по-добро производство.

- Като холдинг на колко души давате препитание?

- На над 1700 души, без работните места, които тепърва ще създаваме. Очакваме да получим концесия и за находище „Печинско“, ние сме единствен кандидат.

- Не едно и две структуроопределящи предприятия в годините на прехода след приватизация бяха ликвидирани. Защо хора като Валентин Захариев бяха допускани като „инвеститори“ в големи и значими производства?

- В периода 1997-2000 г. голяма част от индустрията у нас беше

приватизирана чрез РМД-та, тя отиде в ръцете на хора без опит и квалификация, без необходимото образование. За да ръководиш миннодобивно предприятие, трябва да разбираш от това. При мен са идвали хора да ми предлагат хотел, придобит чрез РМД. Едни купиха фабрики, други взеха големи предприятия. И ако нямат нужната подготовка да го ръководят, или опитват да го препродадат, или го фалират. Така се случи с машиностроенето, с електрониката. Но е хубаво, че има и успешна приватизация като „Асарел Медет“, „Елаците“, „Челопеч Майнинг“. В добивната индустрия собственици и инвеститори станаха признати в бранша специалисти. Затова днес най-силно работят миннодобивната промишленост и металургията.

- Кои беше точният ключ към добротата им бъдеще?

- Ситуацията много ни помогна. Тази индустрия не беше атрактивна, цените на металите бяха ниски, предприятията бяха фалирвали. Всички се насочваха към строителство на офиси, търговски центрове и хотели. За „ГОРУБСО-Златоград“ имаше три конкурса, на които никой не се явяваше. През 2002 г. „Минстрой“ беше единствен кандидат. Купих го с 15 млн. лв. задължения, предприятието беше пред ликвидация. По онова време рискът беше голям,

В добивната индустрия признати в бранша специалисти собственици и инвеститори и затова тя се развива

Винаги се обграждам с изключителни професионалисти и в това е тайната на добрите резултати

но професионалистите в бранша бяха убедени, че един ген тези компании ще работят добре. До края на годината ще заработи новото предприятие „Върба-Батанци“, за което вече получихме концесия. Ще открием 700 нови работни места.

- Кои носи отговорност за управлението на холдинга?

- Не съм пасивен инвеститор. Аз съм изпълнителят и лично подписвам всеки документ. Нося пълната отговорност.

- Защо избрахте варианта да стоите с вашето „Аз“ и вашия подпис?

- Само когато си на първа линия, хората ти вярват. Не мога да се крия зад изпълнителя или зад финансово-икономическия директор. „Минстрой Холдинг“ си плаща всичко, измама никога няма да направим.

- Има история на богатството, която започва така: Намерил една ябълка, изтрил я, продал я и купил две... Каква е вашата история?

- Не съм продавал ябълки. Професионално винаги съм се занимавал с изграждане на минералносуровинната база на България. Натрупах огромен опит в годините на социализма, тогава тържавата е харчила пари да ме учи, пращала ме е на специализации и обучения на Изток и на Запад. През 1990 г. станах генерален директор на „Минстрой“ и бях готов да управлявам такова голямо предприятие, макар да не бях навършил 40 години. В последно време се занимавам и с инвестиции във възобновяеми източници на енергия. Моя слабост е изграждането на ВЕЦ. Хидроенергетиката е другото, което ще се развива у нас, ако АЕЦ „Белене“ не се изгражда. Струма, Места, Арда и Тунджа са реки с огромни водни ресурси, които трябва да се използват. В „Марица-изток“ може да се изгради и четвърта централа с 1200 мегавата мощност. Суровината е българска.

Инвестициите ми за две години ще възлязат на над 110 млн. лв.

Нашата съдба - на мен и на Никола Добрев, е да развиваме рудодобива в България, казва Николай Вълканов

- Лигнитните възлища обаче са с най-ниска калоричност.

- Въпреки всичко цената на тока е на по-добра цена от всичко друго след АЕЦ.

- Но изкупната цена за тока от централата, изградена от „Енел“, е над три пъти по-висока от тази на АЕЦ „Козлогуй“.

- Но ако няма нова АЕЦ, няма да има с какво да сравняваме.

- Има подписка за АЕЦ „Белене“.

- До 2009 г. бях сред поддръжниците на Втората атомна, но вече се пропусна времето за нейното построяване.

- Но нека не забравяме, че фотоволтаиците и ветрогенераторите са скъпи. Защо не изчакаме технологиите да поевтиняят?

- Тогава може би няма да има фотоволтаици, а ще има нещо друго. Например водородно гориво. Енергетиката е друга моя любима тема. Аз съм сред хората, които са най-силно засегнати от поскъпването на енергията, тъй като плащам по 1 млн. лв. месечно за ток. Това увеличение от 16% за мен означава още 160 млн. лв. месечно. Искаме чиста природа, а по-чиста енергия от Слънцето и от водата няма.

на водата?

- Този технологичен процес не бе добре обяснен. През 1985 г. в България заедно с американско-канадска фирма се работеше по проект за добив на въглища в Добруджа. Под водоносния хоризонт лежат най-хубавите въглища в Европа, те са черно злато, а има и газ.

- Но там е житницата на България и е водогайна зона...

- Почти никой не използва точно тази вода, тъй като е на над 400 метра дълбочина и излиза много скъпо. По онова време се предвиждаше технология със замразяване периметъра на шахтата и доказвахме, че има начин водата да не се замърси.

- Защо този проект не се реализира?

- Това не съм го разказвал. Бяхме доставили инсталацията за замразяване, както и оборудване, на Варненското езеро бяхме започнали да изграждаме пристанище и база, където да идват машините и материалите. Но през 1990 г. държавата отказа да инвестира в добив на полезни изкопаеми и това сложи край на проекта. Сега има инвеститори, но им казват: „Няма да правите ски писти на Витоша, няма да добивате шистов газ!“ Добър скиор съм, ходя в Алпите, там пистите са стотици километри, а Витоша е само на половин час от София. Пожарът изпепели много гора, но писти не може да се правят. От шистовия газ нямам личен интерес, но мога да докажа, че има безопасна технология за неговия добив. Убеден съм, че при собствено производство цената на природния газ рязко ще намалее. Седим върху злато и не искаме да го използваме.

- В какво ще инвестирате през следващите години?

- През 2011 г. съм инвестирал 60.241 млн. лв., а през първото полугодие на 2012 – 32.445 млн. лв. До края на годината предвиждам още 18 млн. лв. Вложения, което общо прави над 110 млн. лв. за две години. В следващите години ще

- Но не можем да си позволим цената.

- Тогава да минем на гърба и на свещи ли?! Просто трябва да повишим доходите, а за целта е нужен растеж. Досега свихахме колана, но вече е време за стопанско оживление. Трябва да се откриват нови работни места.

- Каква според вас би била работещата формула за растеж на българската икономика?

- Въпросът е какво точно се произвежда у нас и как да се даде тласък на производството и на пазара, който е едва 7 млн. души. В Америка и тоалетна хартия да

произведеш, има пазар от 350 млн. души. Трябва да си дадем отговор какво и как да развиваме. Може да влязат и инвеститори, които да създават продукти за чужд пазар. Идеята за изграждане на технологичен парк има перспективи. Ясно е, че няма да произвеждаме компютри, плазмени телевизори, мобилни телефони, петрол... Но шистов газ бихме могли да добиваме.

- Няма ли риск от замърсяване

**Имаме
разнообразни
природни
ресурси - върху
злато седим, но
отказваме да го
използваме**

инвестирам в рудодобив, а също във ВЕЦ.

- На интернет страницата на „Минстрой“ стои хидровъзелът „Цанков камък“...

- Това е едно чудо на техниката, такъв обект не е изграждан в Европа през последните години.

- Откъде тръгна вашата кариера, за да стигнете до Николай Вълканов, когото една медия дори нарече Бойкоизбрания?

- Не съм чел това. Възпитаник съм на Минно-геоложкия институт и до днес работя добре с този университет. Поддържах отлични контакти с хората на науката, „Минстрой“ ползва най-добрите учени в сферата на добива на полезни изкопаеми. Член съм на президиума на Световния минен конгрес и участвам с доклад на всеки форум. Намирам начини науката да влезе в предприятието. Понякога пред студенти изнасям лекции за рудодобива, давам и стипендии за някои от най-добрите.

- Те питат ли ви за тайната на вашия успех?

- Да, питат. И им разказвам как работя всеки ден. Не може да си успешен, ако не се занимаваш с наука. Няма световна корпорация, която да не инвестира стотици милиони в наука. Новостите трябва да се следят. Винаги се обграждам с изключителни професионалисти и в това също е тайната. Разполагаме с отлични инженери и техници, с тях сме много силен отбор. Когато имаш добри играчи, лесно е да си треньор.

- Каква е цената на богатството, която вие плащате?

- Държа на своята фамилия, децата са винаги около мен. Не ги лишавам от себе си, така че не плащам данък „отсъствие“.

- Може ли в България да се прави бизнес без отчисления за добро взаимодействие с политиките?

- Може. В последните години никои не ми е искал подобна лепта. Не се занимавам с политика и не

искам да се занимавам.

- Как се създава корпорация в България?

- Единственият начин е да спазваш законите.

- Това е необходимо, но не и достатъчно условие...

- Не бива дори да си помисляш да укриваш данък печалба или да източваш ДДС. Опитваш ли да заобикаляш закона, няма да създадеш гълготрайна корпорация. Рано или късно ще те ударят.

- Колко данъци годишно плащате, каква печалба имате?

- Печалбата ни е около 7-8 млн. лв. годишно и сме съизмерими с най-големите данъкоплатци. Колкото повече са успешните компании, толкова по-просперираща ще е и самата държава.

- Това, че бяхте вицепрезидент на „Мултигруп“, тежи ли ви в биографията, спите ли спокойно?

- Спя спокойно и не ми тежи на биографията. В „Мултигруп“ се занимавах със строителство и енергетика. От 1990 до 2000 г. в корпорацията работеха най-именитите специалисти в България. Там не е имало криминално проявени хора, макар някои да опитваха да ѝ придат такъв облик. Тя беше корпорация, призната на Изток и на Запад. Друга такава у нас така никои не успя да създаде. До приватизацията на „Минстрой“ в Управителния съвет на компанията винаги е имало представител на държавата и сме работили под нейно наблюдение.

- Кои бяха вашите учители в бизнеса?

- Първият ми голям учител е генералният директор на „Минстрой“ Ангел Панайотов. Той ме избра през 1975 г. - имаше практика да присъства на защитите на дипломните работи и си подбираше кадри. Много съм се

Ключ към успеха на бизнеса е науката да влиза в предприятието

От шистовия газ нямам личен интерес, но мога да докажа, че има безопасна технология за неговия добив

учил от него. Днес еталон за мен е опитът на световните компании, от голяма полза е връзката ми със Световния минен конгрес, както и контактът с най-добрите учени в сферата на добивната индустрия в България. През 2004 година станах доктор на техническите науки.

- Готов ли сте един ден да напишете мемоари?

- Мисля по въпроса, тъй като има какво да кажа.

- В офиса на „Минстрой холдинг“ е една от големите частни колекции на картини. Как бе създадена?

- 1995 г. бе трудно време и Вежди Рашидов беше загрижен за съдбата на изобразителното изкуство. Предложи да подпомогнем българските художници и с негова помощ направихме колекция от значими творби. Но през годините продължих да инвестирам в изкуство. Това не е хоби, а е необходимост.

- Какво освен ските е ваше хоби?

- Гмуркането! Най-приятните изживявания са в топлите води около Малдивите. Може да се правят чудесни подводни снимки на корали, костенурки, акули.

- Как се научихте да оцелявате в света на акулите – в прекия и в преносния смисъл?

- Около Малдивите акулите не са опасни. В групия свят на акулите е трудно, трябва да си честен и откровен в битката с тях и те го оценяват.

- Вярвате ли, че всеки си получава заслуженото?

- Вярвам и съм убеден, че рано или късно всеки си го получава.

- В зимната градина на вашия офис има шаграван, в който плуват златни рибки. Какви три желания имате?

- Доволен съм от постигнатото и то ми стига. Нямам страст към супермодерни коли, яhti, самолети и вертолетите. Нека златните рибки да изпълняват желания на онези, които имат нужда.

Политиците няма да излязат във ваканция през август. Традиционно най-мързеливият за всички месец ще бъде изпълнен със савалки във и извън Европейския съюз. Защото Гърция отново е на ръба на фалита, Кипър търси международна помощ, Испания отчаяно се опитва да спаси банките си, Португалия е на път да се провали с реформите, Италия е на ръба на социален взрив, а Германия все по-нервно търси пари от Европейската централна банка и Международния валутен фонд, за да гаси пожарите в съюза.

Все още не се вижда края на горещото лято и бушуващите финансови пожари в Европа

Протестите в Испания срещу мерките за съкращения на правителството станаха ежедневие в последните месеци

РОЙТЕРС

Н / ЕВРОТИЗАЦИЯ

АНТОН АНДОНОВ

Горещо време очаква политиците по света. Те имат на разположение само август, за да решат какво бъдеще очаква Европейския съюз. Защото кризата в единното европейско пространство се разширява, а парите за нейното овладяване изглеждат предвартелно похарчени.

Гърция

Гърците вече съвсем открито заговориха, че им трябва поне още две години над гоговорените,

за да приведат финансите си в ред, но Германия и МВФ твърдо заявиха, че няма да чакат повече и искат реформи на мига. Втвърдената позиция на хората с парите накара лидерът на втората по големина партия в страната - СИРИЗА - Алексис Ципрас, да заплаши Европа. „Ако не ни давате пари – спираме да плащаме дълга си”, отсече той. Думите на за малко несъстоялия се премиер доведоха до нервни спазми в Европа и отекнаха във Вашингтон. Там шефът на МВФ обеща този път да се съобрази с препоръките на експертите,

които прати в Атина, и да спре, ако е необходимо, парите за Гърция. До момента хората на Кристин Лагард установиха, че в страната са извършени едва 90 от предписаните 300 мерки за икономии. А това означава, че без 12,5 млрд. евро, които Атина очаква да получи до септември, страната може да обяви неплатежоспособност още през есента.

Но дори Атина да спре да плаща дълговете си, тя може да остане в ЕС, ако реши, защото партньорите ѝ нямат механизъм, с който да принудят гърците да напуснат единното европейско простран-

ство и да върнат позабравената национална валута – драхмата. Печелившият коз на Европа се нарича Европейска централна банка, която може да спре да дава пари на страната и да я накара сама да напусне съюза. Още повече че парите за Южната ни съседка след два спасителни плана станали 240 млрд. евро, а искането на новия премиер Антонис Самарас за допълнително време до 2015-2016 г. за преустройството и нова

приятия и собственост, както и да върне обратно изнесените за граница капитали. Плановите на Самарас да продаде железниците, пристанищата, спортните съоръжения и всички газове, водоснабдителни и нефтени компании на Гърция звучат повече като оферти за финалната разпродажба на гържавата. Които обаче няма кой да приеме на сериозно заради несигурната политическа обстановка в Атина, където гумата „национали-

положението не е по-розово. 11 млрд. евро ще иска островът от Европейската комисия, Европейската централна банка и Международния валутен фонд. Парите са необходими, за да бъдат стабилизираны финансите на страната. Само за покриване на гържавните задължения до края на 2014 г. трябвават 4.5 млрд. евро, уточни говорителят на правителството Стефанос Стефану. Така Европа се оказа прег тежката

Представителите на Тройката в Атина - Пол Томсън от МВФ, Клаус Масух от ЕЦБ и Матиас Морз от ЕК (от дясно на ляво) излизат от кабинета на гръцкия премиер Антонис Самарас и сигурно се чудят дали времето на Гърция в ЕС не изтича безвъзвратно

ФОТО: РОЙТЕРС

помощ от 50 млрд. евро докараха поредните нервни пристъпи не само в Европа. На „Старата гама“ вече изобщо не ѝ пука дали Гърция ще остане в ЕС, стига да не се налага да плаща още за елинските политически ходове. На пръсти се броят експертите, които все още вярват, че Атина ще намали бюджетния си дефицит до края на 2014 г. и ще направи икономии от допълнителни 12 млрд. евро, още повече че страната е в рецесия за пета поредна година.

Новият премиер обеща да започне незабавна приватизация на гържавни инфраструктурни пред-

зация” не е непозната. На всичкото отгоре всеки втори грък е без работа, а измамите на гържавата продължават с пълна сила. Добре познатият български синдром „Андрешко” работи все по-успешно в Гърция, където покойници продължават да получават помощи, също както и виждащи слепци. Само на остров Закинтос броят на „слепците” през март скочи от 60 на 700 души заради даваните допълнително пари.

Кипър

В съседния на Гърция Кипър

задача да гаси поредния възникнал в общността финансов пазар, упражнение, което най-малкото образува допълнително бръчки по лицето на „Старата гама”. Паралелно с преговорите с Тройката, островът очаква решението на Москва, откъдето Кипър поиска втори заем.

Испания

100 млрд. евро е помощта, която Испания договори за банковия си сектор от ЕС. Заемът бе подкрепен от финансовите министри от еврозоната на спешна

изнервена до скъсване конференнтна среща в края на юли. Според експерти цената на рекапитализацията на банковия сектор в Испания ще стане известна през септември, а сумата трябва да бъде платена до края на 2013 г. 30 милиарда евро от помощта вече пристигнаха в Мадрид. Дали обаче парите ще стигнат за оздравяването на банковия сектор все още не е ясно, защото освен банките и автономните области на страната една след друга започнаха да се обръщат с молба за финансова помощ от центъра Мадрид. Това от своя страна може да нареди Испания сред страните, които ще искат европейска финансова помощ като Гърция, Португалия и Ирландия. Засега министърът на икономиката Луис де Гингос смята, че Испания не се нуждае от пълен спасителен план, но дългосрочните разходи по заемите достигнаха опасно високо ниво, а цифрите показват опасно бързо свиване на икономиката. Финансовото положение на Мадрид през първото тримесечие на 2012 г. се е влошило с 10% спрямо година по-рано.

Португалия

Съседна на Испания Португалия, която вече харчи парите на Европа и МВФ, за да стабилизира финансите си, е на път да се провали в усилията си. Увеличените данъци, орязаните социални плащания и провежданият курс на икономии изнервиха освен португалците и европейските им партньори. Все по-силно в страната започват да звучат призивите Лисабон да ревизира предприетия курс на финансови реформи. Хората не са съгласни да се лишат от получаваните до момента добавки за отпуска, след като през май 2011 г. те бяха премахнати заради подписаното споразумение с международните кредитори. Оттогава икономиката на страната буксува, фалитите на предприятия се превърнаха в ежедневие, армията на безработните се увеличи за година със 150 000 души, заплатите бяха орязани с

На германския канцлер Ангела Меркел и президента на ЕЦБ Марио Драги все по-често се налага да мислят откъде да вземат пари, за да спасяват закъсвалите

ФОТО РОЙТЕРС

15%, а чиновниците от Брюксел, Вашингтон и Франкфурт на Майн се чудят защо препоръчаните на страната реформи не дават очаквания резултат. На практика всички договорени мерки за икономии се изпълняват, но в същото време те започват да застрашават политическия и социалния мир в страната. А това може да доведе само до едно – поредното искане за преговаряне на условията по помощта с ЕС, ЕЦБ и МВФ и до поредния нервен тик в света. А експертите на Тройката ще влязат на редовната си мисия в Лисабон в края на август.

Италия

На този европейски фон Рим продължава да провежда рестриктивна финансова политика. Правителството води неравна битка със сивата икономика, банките повишават още повече критериите си, за да финансират бизнеса, а хората вече едва свързват двата края. Вътрешното потребление в страната пада заради липсата на пари в населението. Това от своя страна води до намалени продажби при запазени разходи за производство. В резултат икономическите прогнози пред страната звучат

още по-страшно, а данъчната тежест расте с всеки изминал ден. Ситуацията на Ботуша е като бомба с часовников механизъм, чийто таймер вече тече. Въпрос на време е икономиката да се задъха и тогава освен фалити на фирми ще видим и взрив на социално недоволство, пророчуват финансовите експерти.

Евроето

Всичко това накара да звучат най-малкото като странни увещанията на banker номер едно на Европа Марио Драги. Председателят на Европейската централна банка заяви, че евроето е във от опасност „въпреки наблюдаваните процеси и най-лошите сценарии на някои наблюдатели”. Според него в момента повече от нужно е да бъде създаден един по-силен финансов, бюджетен и политически съюз между страните от еврозоната, който ще закрепя вярата в единната европейска валута, чието бъдеще е неотменимо. Думите на bankera обаче не бяха гостатъчни, за да спрат спада на евроето спрямо долара, което достигна в края на юли двугодишно дъно от 1.2144. 📉

MOST FINANCE

Управление на вземания

гр.София, България
бул. "Ситняково" 23, ет. 6
е-mail: mostfinance@mostfinance.eu
тел: 02/9600123
факс: 02/9600124

СЕЗОНЪТ на българските еврооблигации

Вицепремиерът Симеон Дянков има защо да е доволен от пласирането на емисията еврооблигации

	1	2	3	4
Дания	-0.014	51.33	-5.86	
Швейцария	-0.007	48.9	0.165	
Германия	0.222	78.87	-0.8	
Великобритания	0.484	88.4	-7.95	
Финландия	0.501	51.57	-1.44	
Холандия	0.515	70.12	-4.52	
Франция	0.789	89.02	-4.57	
Швеция	0.86	35.54	-0.1	
Норвегия	1.223	49.6	14.2	
Белгия	1.224	99.11	-2.88	
България	3.669	16.3	-1	
Полша	4.483	55.69	-3.23	
Ирландия	5.32	113.13	-8.47	
Италия	5.825	123.6	-2.38	
Хърватия	6.136	52.751	-4.672	
Румъния	6.55	34.22	-1.864	
Испания	7.169	79.04	-6.02	
Унгария	7.22	76.25	-3	
Турция	8.1	36.04	-1.738	
Русия	8.67	8.37	0.586	
Португалия	9.933	112.4	-4.53	
Гърция	61.185	153.24	-7.2	

ЛЕГЕНДА

1. Държава
2. Доходност го падежа на 5-год. държав. еврооблигации
3. Доходност го падежа на 5-год. държав. еврооблигации - Правителствен дълг/БВП за 2012 г., в %
4. Бюджетно салдо/БВП за 2012 г., в %

ПЕТЪР ПЕШЕВ
ИП „Бул Тренд Брокеридж“

На 2 юли станаха ясни резултатите от пласирането на българските еврооблигации на стойност 950 млн. евро. Емисията бе реализирана много успешно, като търсенето надвишаваше предлагането над 6 пъти. Постигнатата доходност го падежа от 4.44% и купон от 4.25% са добър атестат за доверието на международната инвестиционна общност във време, когато страни от региона на ЦИЕ и някои стари страни членки на ЕС се финансират при значително по-неблагоприятни условия. Емисията е свидетелство за добрата работа на Министерството на финансите, което с действията си убеди инвеститорите в платежоспособността на страната.

Плюсовете от евроемисията, освен по-малките плащания за фиска за лихви са, че в международните финансови среди България бе споменавана с добро, а изненадващо ниските лихви евентуално ще се прехвърлят и в по-ниски лихви за реалния сектор. Колкото повече са добрите новини за България, толкова по-големи стават шансовете за насочване на международния инвес-

тиционен рагар към страната.

Инвеститорите Вярват на България

Българското правителство успя да получи по-ниска купонна лихва и по-ниска доходност го падежа спрямо повечето страни от ЦИЕ, които са реализирали еврооблигационни емисии през последната година. В този ред на мисли МФ успешно се справи със задачата да намери средства, с които да рефинансира падежиращи задължения. Регионални страни от еврозоната като Гърция, Италия, Испания, Ирландия, Португалия се финансират при по-високи нива спрямо българското правителство.

На вторичен пазар също региони облигации се търгуват при по-висока доходност от тази на българските, т.е. правителствата в тези държави се финансират по-скъпо (виж долната таблица). При доходност от 3.67% се търгуват българските 5-годишни еврооблигации, а тези на страни като Полша, Ирландия, Италия, Хърватия, Румъния, Испания, Унгария, Турция, Русия, Португалия се търгуват в диапазон на 4.48-9.93%, а книгата, издадена от гръцкото правителство, се

Фискът ни получи висока оценка от международните пазари, но икономиката остава все така слаба *

търкуват при доходност до падежа от 61.19%, което е нормално с оглед невъзможността на страната да покрива задълженията си.

Странно е, че при изключително ниския си публичен дълг и бюджетен дефицит българските облигации не се търкуват и при по-ниска доходност, но инвеститорите по света са доказали, че са ирационални и могат да останат такива за дълги периоди от време. Еманация на ирационалността на инвеститорите е фактът, че цялата международна инвестиционна общност само до преди няколко години се напреварваше да купува при ниска доходност гръцки държавни облигации, с „AAA“-рейтинг тогава и с „джънк рейтинг“ сега. Факт е също слабата връзка между доходността до падежа по държавните облигации и бюджетните дефицит и дълг. Една от причините България да не се финансира още по-евтино е, че не е достатъчно разпознаваемо име на международните капиталови пазари, т.е. въпрос на имидж в случая.

Отличен „6“ за Дянков и среден „3“ за българската икономика

Погледнато от друга страна, ниските дефицит и публичен дълг, както и малкото преразпределение през бюджета, носят отлични оценки за министър Дянков и му подковават високи международни постове в бъдеще, когато вече няма да е министър на финансите.

Постигнатата доходност до падежа по време на пласирането на емисията еврооблигации за избрани страни

Държава	Кредитен рейтинг	Размер на емисията	Дата на емисията	Матурир-тет на емисията	Купон, %	Доход-ност до падежа, %
България	(M/S&P): Baa2/BBB	0.95 млрд. евро	09.7.2012	09.7.2017	4.25%	4.44%
Словакия	(M/S&P/F): A2/A/A+	1.5 млрд.\$	21.5.2012	21.5.2022	4.38%	4.49%
Украйна	(M/S&P/F): B2/B+/B	2 млрд.\$	24.7.2012	24.7.2017	9.25%	9.25%
Турция	(M/S&P/F): Baa2/BB/BB+	2 млрд.\$	12.1.2011	14.1.2041	6.00%	6.25%
Хърватия	(M/S&P/F): Baa3/BBB-/ BBB-	1.5 млрд.\$	27.4.2012	27.4.2017	6.25%	6.37%
Хърватия	(M/S&P/F): Baa2/BB/BB+	2.5 млрд.\$	26.1.2012	26.9.2022	6.25%	6.35%
Сърбия	(M/S&P/F): —/BB/BB-	1 млрд.\$	28.9.2011	28.1.2021	7.50%	7.76%

Източник: Sborgs.info, МФ, МФ на съответните страни

Стриктното придържане към строга фискална диета, ниските данъци и слабото участие на публичния сектор в икономиката спрямо средноевропейските стандарти води до множество потупвания по рамото от разни политици и официални лица в Европа и от държавите пазари най-вече. Последните се влияят основно от способността на правителството да изплаща в срок и в пълен размер задълженията си.

В същото време изтъкването на България като фискален първенец на фона на слаборазвитата българска икономика и на фона на ниския стандарт на живот буди иронични усмивки и подмятаня пак на същите тези европейски официални лица и анализатори.

Ниският процент на бюджетни разходи за образование спрямо БВП, липсата на стимули за стартиращи бизнес начинания и за малките и средните предприятия и липсата на ефективни мерки за животновъди и земеделски производители (освен зърнопроизводителите) води до факта, че работната сила в България е необразована и слабо подготвена спрямо средноевропейските нива, над 70% от хранителните стоки в магазините са внос, а малките и средните предприятия стават все по-малко. Стартирането на малък бизнес е изключително рисково начинание, като редица анализи показват, че над половината от начинанията се провалят до четвъртата година от съществуването си. Именно затова стартиращите начинания трябва да бъдат подкрепяни, така както всяко малко дете се нуждае от специални гри-

жи, докато се подготви само да се справя с предизвикателствата на живота. Висока безработица, ниско заплащане, демотивирана работна сила са едновременно и фактор за ниското ниво на икономическо развитие в страната, и следствие от него. От този порочен кръг може да се излезе само чрез ефективно и по-голямо преразпределение през държавния бюджет, така че да се парират множеството провали на пазара и да се насърчи предприемачеството, което създава работни места и благосъстояние. Голямото преразпределение на бюджета, ако се трансформира в самоцелно увеличаване на заплати, пенсии и социални придобивки, няма да ни отведе по-далеч от там, където стигнаха южноевропейските страни. Става дума за ефективни държавни разходи и политики, а тук има много какво да научим от държавите от Скандинавия, от Израел, Сингапур и комунистически Китай дори.

Очевидно ниските данъци не привлякоха като магнит чуждестранни инвеститори, които да отворят хиляди работни места, създаващи висока добавена стойност и да носят валутни резерви. Чуждестранни инвеститори се търсят проактивно и биват обгрижвани всячески, а не както се случва при управляващите у нас през последните няколко години правителства. „Мерцедес“ отвори завод в Унгария, а „Фиат“ - в Сърбия, и разкриха хиляди работни места до голяма степен заради стотици милиони европравителствени стимули.

* Заглавията са на редакцията

Китай е втората икономическа сила в света, страната е първи най-значим износител и втори най-голям вносител

Н. Пр. Гуо Йеджоу е роден през февруари 1966 г. в провинция Дзянсу.

Служител (1987–1989 и 1990–1991), трети секретар и зам. началник-отдел (1993–1996), втори секретар и началник-отдел (1998–2001), зам. генерален директор (2002–2004) в дирекция „Западна Европа“, зам. генерален директор (2005–2006) и генерален директор (2006–2008) на дирекция „Политически анализ“ и на дирекция „Азия II“ на Международния комитет на Китайската комунистическа партия. Служител в район Линзъ на град Зъбо, провинция Шандун (1989–1990). Аташе, трети секретар в китайското посолство във Федерална република Германия (1991–1993). Втори секретар в китайското посолство във Федерална република Германия (1996–1998). Зам. партиен секретар в околия Фънжун, провинция Хъбей (2001–2002). Помощник-министър на Международния департамент при ЦК на ККП (2008–2010). Женен, има една дъщеря.

Чрез активно презентиране на оригиналните български продукти ще стъпите на необятния китайски пазар

Н. Пр. Гуо Йеджоу,
посланник на Китайската
народна република в България:

Правим
16 технологични
зони в региона

Усещане за Китай в един столичен мол

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

- Ваше Превъзходителство, как от позицията на посланик в европейска страна разглеждате приноса на Китай за икономическото развитие на света?

- Пог Влияние на съществуващите сериозни проблеми с държавните дългове на основни икономически сили в света, продължаващите локални конфликти и нестабилност в някои региони на света, колебание на цените на основни стоки в глобален план, перспективите за възстановяване на световната икономика се очертават като твърде несигурни. Запазването на стабилния растеж на Китай като втора икономическа сила, като първи най-значим износител и втори най-голям вносител в света има огромно значение за позитивния тласък към подем на световната икономика. Според данните за 2011 г. китайската икономика е нараснала с 9,2%, износът – с 20,3%, а вносът – с 24,9%, и това е един светъл лъч в глобалния растеж.

- Какъв икономически фактор е Китай днес?

- Приносът на китайското икономическо развитие за света се проявява основно в няколко направления. Китай е с огромно население. Стремешът страната да успее да разреши въпросите на заетостта и осигуряването на жизнените нужди на една пета от населението на света, вече сам по себе си е принос за мира и стабилността в света. Китай е най-големият световен износител, китайските стоки с добро качество и ниски цени носят реална полза на хората в много страни по света. През последните 10 години благодарение на вноса на китайски стоки всяко европейско домакинство може да спести от разходите си по 300 евро на година. Китай е вторият най-голям вносител в света нашият пазар осигурява поръчки за предприятия от цял свят и гаранти-

ра заетостта в тях. През последните 10 години Китай внася средно на година стоки на стойност 687 млрд. щатски долара, чрез което са били осигурени и 14 милиона работни места в съответните държави и региони. Китай е на първо място по привличане на чуждестранни инвестиции сред развиващите се страни и е предпочитана дестинация за инвестиции и просперитет на много чуждестранни компании. За последните десет години общият обем на изнесената печалба на чуждестранните предприятия в Китай, е 261,7 млрд. щатски долара, с годишно увеличение от 30%. Китайските предприятия са активни в дейността си зад граница и участват в международното инвестиционно сътрудничество. За последните десет години в китайските компании, инвестиращи в чужбина, са били наети близо 800 хил. чуждестранни лица и всяка година общо са плащани данъци в съответните държави средно в размер от над 10 млрд. щатски долара. Тези факти показват, че развитието на Китай е част от глобалните процеси, и колкото по-добре се развива той, толкова по-голям ще бъде приносът му към света.

- Неотдавна вие лично представихте плановете на Китай да стимулира сътрудничеството с Централна и Източна Европа (ЦИЕ). Какви са конкретните възможности, които стоят пред България?

- На 26 април тази година в полската столица Варшава се състоя среща на държавните ръководители на Китай и страните от ЦИЕ, проведо се и форум за търговско-икономическо сътрудничество. Китайският премиер Уън Дзябао представи 12 конкретни стъпки за засилване на практическото взаимодействие между Китай и ЦИЕ в новата епоха. В съответствие с представените от премиера Уън Дзябао предложения в

момента се сформира Секретариат за сътрудничество между Китай и страните от ЦИЕ. Ще бъде създадена специална кредитна линия от 10 милиарда щатски долара, в която са включени в определено съотношение преференциални кредити. Средствата ще бъдат приоритетно използвани в съвместни проекти в инфраструктурата, високите технологии, зелената икономика и други области. Китай ще изпрати в страните от ЦИЕ работни групи за стимулиране на търговията и инвестициите и ще предприеме реални стъпки за насърчаване на двустранното търговско-икономическо сътрудничество със стремеж към увеличаване на търговския оборот между Китай и 16-те страни от ЦИЕ до 100 млрд. щатски долара в срок до 2015 г. Китай ще стимулира своите компании в следващите 5 години да изградят съвместно с всяка страна по една икономическа технологична зона. Ще бъде реализирано финансово партньорство като разплащания в местна валута при трансгранична търговия, взаимно учредяване на банкови представителства и други, и ще бъдат подобрени осигуряването и обслужването на това практическо сътрудничество. Ще бъде създаден Консултативен съвет от специалисти по изграждането на транспортна мрежа „Китай – ЦИЕ“, в който да бъдат обсъждани различни форми за изграждане на образцова регионална магистрална или железопътна мрежа посредством съвместни инвестиции, общи концесии и други форми на взаимодействие. Намерението е през следващите 5 години на 16-те страни от ЦИЕ да бъдат предоставени 5000 стипендии за обучение на студенти, както и подкрепа за изграждане на институти „Конфуций“ и аудитории „Конфуций“ в тези страни. Заедно с това се планира в Китай да бъдат поканени 1000 учещи се от всички 16 страни за изучаване на китайски език, а Китай да

изпрати 1000 студенти и учени на специализация в 16-те страни.

- Какви стъпки би трябвало да предприеме България, за да се възползва от възможностите, които Китай предоставя?

- Аз съм представял тези конкретни мерки в публикации в българските медии. Вярвам, че България може да оцени искреното желание и да види реалните възможности на Китай да засили практическото сътрудничество със страните от ЦИЕ. Очаквам българската страна активно да откликне на предложенията от Китай в това направление мерки и политики.

- Преди около 2600 години знаменитият китайски военен стратег Сун Дзю е казал, че най-добрата стратегия е да победиш армията без битка. Възможно ли е предложението на Китай за стимулиране на отношенията с Централна и Източна Европа може ли да се разглежда като средство, чрез което Китай, без да води война, цели да разшири влиянието си в региона?

- „Да победиш чуждата войска без битка“ е знаменитата фраза на древния китайски военен стратег, смисълът на която е, че трябва да се стремим да разрешаваме проблемите без военни средства. Тя изразява традиционно присъщия на китайците стремеж към мир. През новата епоха Китай ще положи усилия за засилване на практическото сътрудничество с ЦИЕ с идеята да продължи да развива на една още по-широка основа традиционното приятелство между Китай и страните от ЦИЕ. Стремежът е чрез това сътрудничество да задълбочава връзките на всестранно стратегическо партньорство със страните от региона, което да съдейства за развитие на инфраструктурата и подобряване живота на населението в страните от ЦИЕ. Такъв подход отговаря на взаимните интереси на всички страни и следва общите тенденции на развитие на китайско-европейските отношения.

- С какво България е привлекателна за Китай в сферата на икономическото сътрудничество?

- Добронамерената външна политика на България към Китай, стабилната макроикономическа среда, благоприятното географско положение,

Теракотената армия е открита през 1974 г. от фермери в подножието на планината Ли. Строителството на този уникален мавзолей започнало през 246 г. пр. н. е.

Жалко е, че много стоки, харесвани в България, не са познати в Китай

Играта Го има голяма популярност в Китай - това е стратегическа игра, считана за занимание на безсмъртните

ние, членството на страната в ЕС, а също сравнително ниските данъци и квалифицираната работна ръка имат притегателна сила за китайските компании.

- В Ловеч вече започна работа първото смесено българо-китайско предприятие за производство на автомобили. Кои фактори спомогнаха за това сътрудничество?

- Съвместното китайско-българско автомобилно предприятие в Ловеч е добър пример за практиче-

ското сътрудничество между двете страни. Неговият успех може да бъде обяснен с три основни фактора:

За първите три месеца на 2012-а износът на България за Китай показва увеличение от 91,7%

силната подкрепа на правителствата на двете страни, общите изисквания на пазара, одобрението и подкрепата на гражданите и общественото

мнение на двете държави.

- Износът на България към Китай бързо нараства, кои са основните пътища за това? Българските бизнесмени казват,

И китайската култура влезе в мода

че китайският пазар е огромен, но възможностите български стоки да навлязат на пазара са малки.

- За мен е изключително радващ фактът, че на фона на кризата с гържавните дългове в Европа търговско-икономическите отношения между България и Китай продължават стабилното си развитие и бяха постигнати удовлетворителни резултати. Ако вземем за пример 2012 г., през тази година двустранните търговски връзки показаха много добър старт – за първите три месеца двустранната търговия нарасна с 61,1% в сравнение със същия период на миналата година, в това число износът на България за Китай показва увеличение от 91,7%. В същото време експортът на България към страните от ЕС е намалял с 4,6%, а към други страни извън ЕС вашият износ за периода януари - април 2012 г. е спаднал с 2%.

Можем да си представим какво означава китайският пазар за много български експортни фирми и заетите в тях лица. Освен това китайските стоки с добро качество и конкурентни цени са повсеместно представени на българския пазар, от което печелят българските потребители, и това също е един обективен факт.

- Как биха могли българските предприятия да проникнат на обширния китайски пазар?

- Специфичните за България вино, продукти на основата на българската роза, а също млечни продукти са все по-добре приети на китайския пазар. Жалкото е, че много стоки, харесвани в България, не са познати у нас. Аз приветствам още повече български изделия да навлязат на китайския пазар и се надявам българската страна още по-активно да

Търговският оборот между Китай и 16-те страни от ЦИЕ трябва да достигне 100 млрд. щатски долара до 2015 г.

презентира своите качества и оригинални продукти.

- Вие станяхте посланик в България през 2010 г., имахте ли усещане за културен шок след пристигането си в нашата страна?

Преди да започна мандата си тук, аз съм посещавал два пъти страната с китайски делегации. След пристигането си през 2010 г. все повече опознавам България, а по отношение на българската култура първо започнах да се запознавам с нея, после да я познавам, след което и да я харесвам. Например българската ракия - като отпиеш една глътка, не ти се струва нещо особено, но постепенно започваш да я харесваш.

- Съществува мнение, че българите и китайците имат един общ период в своята история.

- Някои историци смятат, че китайците и прабългарите някога са били съседни народи. В обичаите и културата на двете страни откриват някои общи

неща. Така например популярните в Китай гвангесет циклични знака ги има и в България. Много български приятели знаят кое е тяхното зодиакално животно.

- Китай интересува ли се от българската история и култура?

- Китайската нация уважава историята, цени културата и винаги се отнася с почит и преклонение пред древните цивилизации. Наред с това е изпълнена с лобопитство да разбере повече за тях и за другите народи, за да можем да се поучим един от друг.

- Кои китайски мъдрости бихте искали да пренесете в България?

- В Китай, както и в България, през поколенията се предават много древни мъдрости, които и досега се приемат от мнозина като модел и кредо. Китайският мъдрец Лао Дзъ е казал: И най-дългият път започва с първата стъпка. А Конфуций твърди: Благородният се стреми да бъде внимателен в думите и умел в делата. Надявам се, че Китай и България ще положат съвместни усилия, ще действат активно, за да поемат със здрави стъпки и да напредват заедно по големия път на практическото сътрудничество, основано на взаимна полза и общи интереси.

През следващите 5 години ще бъдат предоставени 5000 стипендии за обучение на студенти от региона

Посланик Гуо Йеджо откри интерактивната изложба China originals в Сердика център през май т.г.

ПЪТИЩА

Ръст на икономиката и доходите, но и рискове от слабия петрол виждат пред Русия анализаторите до 2020 година

Младите руснаци няма да имат проблеми с намирането на работа, но постоянното нарастване на заплащането може да създаде проблеми за икономиката, смятат анализаторите

АНТОН АНДОНОВ

Цената на нефта ще остане главният фактор за развитието на Русия през следващите години. В периода до 2020-а Москва може да разчита на стабилен икономически ръст. Главен фактор на растежа ще бъде „лошата“ демография в страната. Парадоксът с дефицита на работна ръка обаче ще стимулира ръста на заплатите, ще съкрати издръжката на фирмите и дори може да доведе до модернизация на производството, твърдят експерти на Bank of America Merrill Lynch. Освен стойността на барел течно злато развитието на политическата ситуация в Русия е другият основен фактор, който може да доведе до промени в реалната икономика, твърдят анализаторите.

Руската икономика ще отчита всяка година скромни темпове на растеж. Те ще бъдат средно 3,9% за всяка година до 2020 г. Реалните и номиналните доходи на населението ще растат, а благодарение на това потребителското търсене ще се увеличава. Това от своя страна ще се превърне в основен източник на растеж. Правителствените разходи също ще подкрепят потреблението, но те ще наложат повишаване на данъците, намаляване на корпоративните печалби и ще ограничат инвестиционния интерес към страната.

Недостиг на работна ръка

22,5 милиона души ще достигнат пенсионна възраст в Русия след 10 години. Те ще излязат от пазара на труда и ще отворят съответно толкова работни места. За тях обаче има едва 13,4 млн. човека, което означава, че в страната ще

останат незаети 9 милиона свободни позиции. Тази ситуация на пазара на труда различава Русия от останалите развиващи се пазари, където безработицата продължава да расте. Това ще бъде и основният фактор, заради който тругоспособното население може да разчита на постоянна заетост, която ще осигурява приемлив ръст на доходите.

За да запазят служителите си, работодателите ще трябва постоянно да увеличават заплатите им, дори ако икономиката стагнира. Прогнозите сочат, че възнагражденията ще растат годишно с около 6,5%, което ще увеличи средната работна заплата от сегашните 20 000 рубли на 45 000 през 2020 г.

Възможността след 8 години в Русия да се получават средно 1100 евро на месец, което е с 600 евро повече от сегашните 500, ще увеличи притока на икономически имигранти към страната. Но дори натискът отвън няма да бъде в състояние да задоволи търсенето на кадри в страната, защото пазарът на труда не е готов да поеме евентуална вълна от чужда работна ръка. Основният проблем в тази ситуация е традиционната нетърпимост на руснаците към чужденците, изразявана досега нееднократно във вълни от национализъм. Това означава, че миграция на пазара на труда в Русия няма как да се реализира, предупреждават анализаторите от Bank of America Merrill Lynch.

Заради ръста на работната заплата в страната ще се увеличи т.нар. средна класа. Очаква се до 2020 г. тя да скочи три пъти и да достигне 66 млн. души.

Рисковете пред икономиката

Предизборните обещания на ново-

Скромнен икономически растеж от 3,9%, потребителско търсене, основано на устойчив ръст на номиналните и реални доходи на населението и повишени държавни разходи чакат Русия през следващите години. Според анализ на Bank of America Merrill Lynch ръстът на държавните разходи ще наложи вдигане на данъците за граждани и фирми, което ще понижи корпоративните печалби и ще намали желанието на инвеститорите да влагат пари в руската икономика.

ЗА НЯКЪДЕ

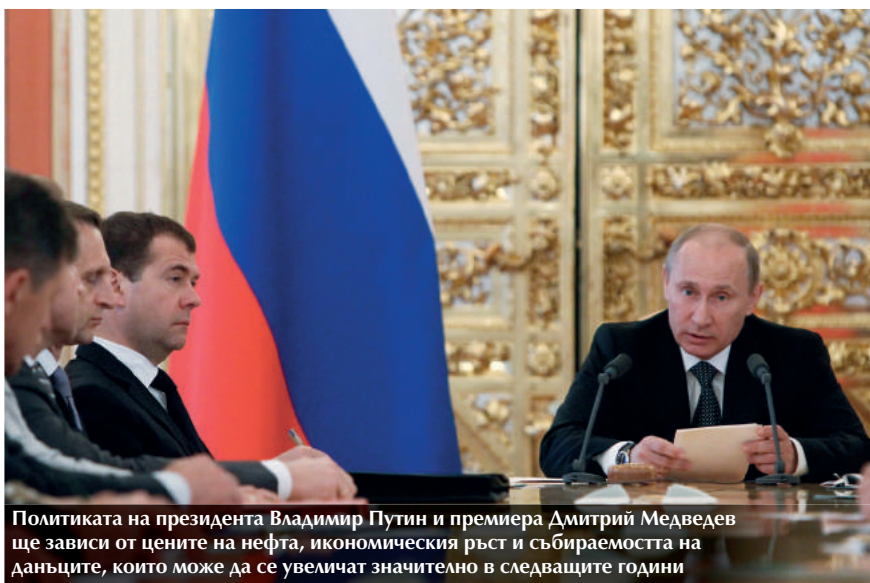
Владимир Путин остава на власт до 2020 г.

Настоящият политически елит има всички основания да смята, че ще задържи властта в страната и след 2020 г. Това може да стане или с преизбирането на президента Владимир Путин за четвърти път, или с лансирането на лоялен на Кремъл кандидат, смятат експертите на VofAML. Но перспективите са реални само ако бъде запазен устойчивият икономически ръст в периода 2016-2018 г. и бъдат извършени обещаните икономически реформи в Русия.

Вътрешната политика на страната обаче ще бъде основният риск пред екипа на Владимир Путин. Дори икономиката да се развива по очаквания от него сценарий, улличните протести след избирането му за президент показаха, че „духът вече е излязъл от бутилката“. Ескалацията на напрежението може да нарасне и да доведе до нова „руска пролет“. Всъщност единственото противодействие на това от страна на властите се нарича либерализация на икономическия режим. Ако тя не се състои и демократичните реформи не се проведат, това би довело до репресии от страна на властите и установяване на диктатура, което ще обезличи привлекателността на руската икономика, твърди анализът.

Опасността от нова вълна на кризата

Нова вълна на световната икономическа криза със сигурност ще засегне и Русия и ще увеличи вътрешната политическа нестабилност. В резултат ще се стигне до радикална промяна на политическата система в страната. Това ще се случи, ако цената на нефта падне и икономиката не отчита годишен ръст от около 4%, смятат експертите. Тогава предвиденото увеличение на данъците ще бъде посрещнато с протести в Русия, а инвестиционната привлекателност на страната за чуждестранните инвеститори ще изчезне. Но изход и от тази ситуация има и той се нарича развитие на високотехнологични продукти и изграждането на хай-тех паркове, посочват експертите.

Политиката на президента Владимир Путин и премиера Дмитрий Медведев ще зависи от цените на нефта, икономическия ръст и събираемостта на данъците, които може да се увеличат значително в следващите години

избрания руски президент Владимир Путин ще струват на данъкоплатците 50 млрд. долара годишно. Тежестта им ще се стовари върху плещите на обикновения данъкоплатец, който трябва да се примири с повишаването на данъчната тежест върху доходите му. Ако налозите не бъдат вдигнати, гържавните разходи ще се окажат на червено с 5% от БВП. За да не се случи това, най-вероятно ще бъдат увеличени ДДС, данъкът върху добива на полезни изкопаеми, имотните данъци и акцизът върху алкохола и цигарите.

Москва ще бъде принудена да повиши ДДС от сегашните 18 на 22%. Мярката ще вкара допълнително в бюджета пари, изчисляващи се на 1-1,5% от БВП на страната. Още 1,5-2% ще дойдат от допълнителния данък върху недвижимите имоти, а скокът в акциза за алкохола и цигарите и увеличеният данък върху добива на полезни изкопаеми ще дадат 1,5% от БВП в хазната.

Бюджетът зависи от цената на нефта

Цената на нефта и в бъдеще ще продължи да бъде основният краткосрочен риск пред руската икономика. Москва разчита, че стойността на барел нефт ще се задържи над 80

долара и през следващата година, за да не се налага въвеждането на данъчното бреме още през 2013 г. Ако обаче черното злато продължи да пада, това вечае не само икономическа, но и политическа криза в страната.

Според експертите по-гобратна идея в случая е Русия да се сблъска с този риск още сега, за да избегне проблеми в бъдеще. Защото, ако се разчита на високите котировки на петрола, това ще доведе до поемането на ангажименти, които няма как да бъдат изпълнени след евентуален срив на пазара утре. Още повече, че анализи на Morgan Stanley вече твърдят, че времето на скъпия нефт изтича. Светът е изправен пред спукването на балона „високи цени на суровините“ и ще трябва да се примири с него, също както се примири с краха на дот-комите. През следващите години цената на нефта ще пада, до следващия скок, който може би ще бъде след 2020 г., твърдят в Morgan Stanley.

Всъщност Русия вече се подготвя за подобен развой на ситуацията на нефтения пазар. Наскоро руският енергиен министър Андрей Белоусов заяви, че ведомството му работи върху икономически сценарии, в които барел нефт на международните пазари струва 60 долара.

Любомир Дацов беше заместник-министър на финансите в правителствата на Симеон Сакскобургготски и на Сергей Станишев, като от 1992 г. е експерт в това министерство. Под негова пряка отговорност бе формирането и координирането на политиката в сферата на финансите и икономиката, държавния бюджет и еврофондовете. В България обаче по-важен е този, който дава петте лева, а не онзи, който определя стратегията, свързана с разпределението на милиарди, коментира ексминистърът. Неговият екип е изградил системата за функциониране на средствата от ЕС и Любомир Дацов с гордост говори за тази заслуга. Както и в живота един е първи и ние първи вкарахме България в Европейския съюз и днес благодарение на това страната има достъп до еврофондовете, допълва той.

Любомир Дацов:

Време е за влизане в еврозоната

Правителството кара по инерция и води политика на изтощаване на ресурсите

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

- Господин Дацов, как ви изглежда днес светът на финансите и икономиката от „камбанарията“ на НДСВ – партията, чрез която два пъти бяхте във властта?

- Препочитам да говоря от свое име. Винаги е добре да се гледат резултатите, вместо да се живее в измислен виртуален свят. Тройната коалиция бе в пъти по-добра от настоящото управление. И от гледна точка на output, и от гледна точка на outcome във формирането

на държавния бюджет.

- С грузи гуми, „взел Бойко-гал Бойко“...

- Говоренето „аз, аз...“ има обяснение, но да не забравяме, че той не е дал от собствения си джоб все пак. „Даването“ е висша форма на лицемерие. Тройната коалиция бе трудно съвместим сбор от различни възгледи, но въпреки това тя постигна успехи. Ние вкарахме България в Европейския съюз, а това правителство вече три години не може да вдигне бариерата към „кборавото“ шенгенско пространство. Членството в ЕС изискваше хилядократно повече усилия.

- Но тук ще ви контрират, че е лесно да се управлява във времена на растеж.

- Ще напомня, че през 2001 и 2003 г. по света имаше кризи. В момента растежът на световната икономика е на нивото на онова време, дори и малко по висок. Вярно, че в Европа всичко се клати, но това не пречи на Естония, Литва и Латвия да имат 4-5% растеж.

- ...и на грузи да са в огромен срив.

- През 2010 г. Европа се стабилизира, но в средата на 2011-а навлезе в т. нар. W-криза, а ние изобщо не излязохме от нея. Едно от добрите неща на това българско правителство е, че не промени съществено макрофискалната политика. Но онова, което става с приходната част на бюджета, е направо криминално. Нестихващата криза в България е наказание на българите заради грешния им избор. Хората са сериозно засегнати от това, че няма икономическо развитие.

- Още по време на тройната

Любомир Дацов натрупа огромен опит и в партийното, и в държавното строителство

коалиция започнаха мъчителните опити за антикризисни мерки. Защо и досега не се усети икономически растеж?

- Това правителство не прави нищо различно от онова, което заложихме през 2006 г. Тогава бе постигнато най-трудното – парите бяха осигурени. Ние щяхме да правим магистралите.

- Защо не ги построихте?

- Проектите за магистрала бяха готови да стартират, но вътрешни противоречия забавиха пускането на тръжните процедури. Сегашните темпове не са по различни, да сте чули нещо за „София-Драгоман“ или за Северната гъга на София, които бяха на идейна фаза през 2008-а? Сега в областта на жп транспорта се стигна до пълен провал, а за еврофондовете се говори само като за едни „пари-пари-пари“, които самоцелно се усвояват. Отдавна е установено, че най-важното не е колко са средствата, а как ги използваш. Данните затвърждават убеждението, че ефикасното разходване на европарите е сериозен проблем.

- Другото „защо“ е защо, след като премиерът Саксбургготски размрази проекта АЕЦ „Белене“, до средата на 2009 г. той не бе задвижен необратимо?

- Такъв проект изисква много време. Никой няма вълшебната пръчица, на която да нареди „Израда ми АЕЦ“. Ще видите, че седми блок в АЕЦ „Козлодуй“ няма да бъде завършен за по-малко от 15 години. Има технологични срокове, които само по време на социализма можеше да се скъсяват. Никой от критиците на АЕЦ „Белене“ не влезе в детайлите,

всички се упражняват в говорене чрез общи фрази. И тук обаче „дяволът“ е в детайлите. Несъмнено България трябва да развива ядрената енергетика и не само да изгражда централи, но българските учени трябва да се включат в процеса на създаването на следващото поколение ядрени мощности. Втората атомна означава производство на ток, а също и откриване на работни места за кадрите с висока квалификация.

- В момента има ли някой в България, който целенасочено инвестира в човешките ресурси?

- Хората обикновено правят онова, в което вярват. В това отношение не се работи системно. За тези близо 20 години, през които бях в администрацията, имаше само три години опит за системна работа, чрез която нивото на кадрите да се покачи – това бе периодът 2003-2007 г. Тогава си партнирахме със Световната банка, опитахме да променим системата на образованието и пазара на труда. Въвеждането на делегираните бюджети изискваше политическа смелост и браво на тогавашния министър Даниел Вълчев, който го направи.

- Споменахте Даниел Вълчев, но Бойко Борисов и Меглена Кунева също излязоха от НДСВ.

- Бойко Борисов не е работил за НДСВ, а се е възползвал от него. Той „приватизира“ позитивите от предишното управление, а всичко лошо опитва да прехвърли на предшествениците си. Меглена Кунева е нещо различно. В момента има

Нестихващата криза в страната е наказание заради грешния им избор

нужда от ново ясно обединение. Но това е тема за друг разговор.

- Защо точно ясно?

- Защото преди да разпределяш нещо, трябва първо да го създадеш. Водогелът е как се случват нещата. Няма смисъл да правиш или да поддържаш политическа партия, която в близко време не би имала шанса да управлява. Какъв политик ще си, ако не може да влияеш върху управлението на държавата.

- Говорите пак за десни модели, но сегашната криза не е ли тежен „продукт“?

- Кризата не означава крах на десните модели. Не са те, които я президираха.

- От чий крах е резултат световната финансова и икономическа криза? Евросъюзът също е в агония...

- В Европа тече промяна, сменят се правителства, като не печелят само десни или само

леви. Старият континент твърде силно застаря, икономиката загуби гъвкавост, но най-важното – започнаха да липсват идеи и амбиции да се прави нещо ново. Крахът не е нито на лявото, нито на дясното, той е резултат от задръстването на системата. Появиха се „унисекс“ политици, в която и партия да ги сложиш, те все пасват.

- И Иван Костов, и Бойко Борисов паснаха на други места...

- Аз правя разлика между двете. Но трансформацията на политическото пространство все още не е приключила. Например аз не искам да се пенсионирам на 50 години. Всеки активен човек като мен ще търси начин реално да участва в процеса на движение напред. В един момент ще се появи нов политически проект, който да обедини разпокъсаното ясно.

- Меглена Кунева не е ли представител на унисекс политиците – тя беше министър, после еврокомисар, след това влезе в борда на директорите на френската БНР Париба, а сега основа своя политическа партия?

- Не смятам.

- Какви нови икономически идеи да очакваме от унисекс политиците в България?

- Пространството трябва да се преформатира.

- От 2008 г. насам САЩ и

Европа правят отчаяни опити за преформатиране, но осезаем икономически растеж има в Китай и в Турция, защо?

- Позитивният резултат не идва за един ден. Структурните проблеми се бяха натрупали с години поради консерватизма на хората и нежеланието за промени. Някога Великото преселение на народите е продължило около 300 години. Днес хващаш самолета и след няколко часа си в друга точка на света, където може да работиш. Интернет промени живота, защото скоростта на развитие стана друга. Единственият шанс да вървим напред е да сме в постоянна реформа. В криза се появяват и ултралеви партии, но няма криза, която да е решена от лява политика.

- Май не е тайна, че досега тази криза не бе решена и от дясната политика?

- За мен дясната политика в икономиката минава през ниските данъци, подкрепата за малкия и средния бизнес, инвестирането, използването на бюджета не за раздаване на субсидии, а за това да научиш някой да работи по-добре на по-свободен пазар. Повечето реакции обаче бяха свързани с опит за затваряне на пазарите. Направени бяха големи дефицити. Но както в живота, така и в икономиката тези, които правят грешки, трябва да бъдат наказвани.

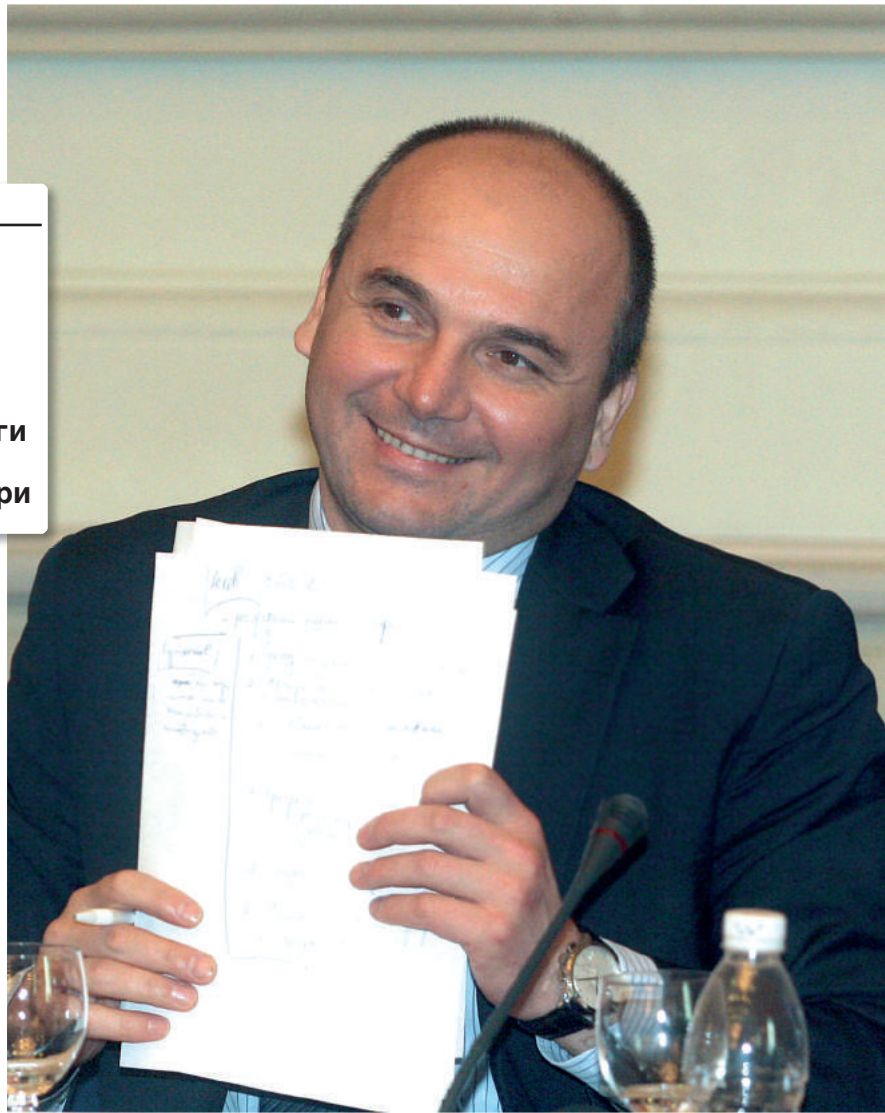
- Че кой беше наказан в България?

- Ако българската икономика все още е жива, то е благодарение на политики, водени преди това. Включително и на „лошата“ тройна коалиция, казано с усмивка. Публичните финанси бяха много добре структурирани, създадена бе относително ефективна система на управление на бюджета. В края на нашия мандат България беше с много нисък дълг, след което той постепенно започна да расте.

- Вярвате ли, че България скоро ще има шанса да поеме по пътя на растеж на икономиката и на доходите, а не само на цените?

- От хората си зависи. България щеше да е друга, ако правителството на НДСВ имаше шанса за свой

Ако съм финансов министър, бих взел заем от 1 млрд. евро от МВФ, ще привлеча и други 2 млрд. евро от външните пазари

втори мандат. Но започна кампания на очерняне на личности и това даде своите резултати.

- Иван Костов би направил аналогичен коментар.

- Едва ли. Градивните първи две години на управлението му не са същите като вторите. В много неща вторите две години са аналогични на сегашните практики на Борисов. В България механизмите на влияние на бившата Държавна сигурност и на хора, които приватизираха икономиката, продължават да са прекалено силни.

- Това като негативна оценка за раздържавяването ли да го приемем?

- Не. Приватизацията можеше да се направи и по-умно, можеше да донесе и повече приходи за държавата. Но основната ѝ цел бе да смени структурата на собствеността, тя нямаше фискални цели.

- След приватизацията на „Кремиковци“ и на БГА „Балкан“ с какво ще се похвали българската икономика?

- Приватизацията направи иконо-

миката по-ефективна.

- Какъв бизнес има днес във Враца например?

- Роген съм там, затова ще кажа, че някога онези големи предприятия бяха измислени. Те работеха само защото бяха дотирани.

- Каква заетост се създаде на тяхно място?

- Не се създаде, но рано или късно те щяха да фалират. Те обслужваха индустрията, работеща за Русия, но светът се промени. Говорим за динозаври, а динозаврите са изчезнали. В един момент и старите предприятия умряха и трябва да се намери алтернатива. Северозападът е като в чувал, а държавата не направи нищо, за да го извади от него.

- Защо на място на старите мастодонти не се роди модерен бизнес?

- Роди се много малък и среден бизнес и това е нормално за държавата като нашата.

- Да, за съжаление много малък. Но имате ли идея как в България да се създаде по-голям бизнес, или

повече бизнес?

- Бизнес се създава от хората, не от държавата. Друг е въпросът, че поради политиката на това управление малкият и средният бизнес бе „убит“. И в момента чистите задължения към бизнеса са над 400 млн. лв. При акцизите и ДДС кредита схемата е аналогична. Изпълнителите на обществените поръчки в България вече не се конкурират, те се назначават.

- **Може ли да се създава български бизнес, след като митичните куфарчета с пари май вече ги няма? Хората започнаха да изтичат зад граница...**

- Те изтичат и през Терминал 1 и 2, и към Малашевци. В момента политиката е на изтощаване на наличните ресурси. Наслоени са огромни проблеми и което и правителство да гоиде след ГЕРБ, ще са

му нужни поне три години за стабилизиране на икономиката.

- **Какво предлагате да се направят, щом и фискалният резерв стигна критично ниво?**

- Ако съм финансов министър, ще взема заем от 1 млрд. евро от МВФ. Ще привлеча и други 2 млрд. евро от външните пазари по подобие на това, което вече се прави с емисията еврооблигации, и то без да се правят дефицити. Парите ще бъдат завъртени през банковата система за създаване на по-добри условия за бизнес. Ако има някой с адекватно поведение в България, това е банковата система.

- **Но защо лихвите по кредитите остават високи? Та това спъва икономиката.**

- Високи са, защото България е рискована държава.

- **Защо да е рискована, нали е сред финансово най-стабилните в момента - наред с Швеция, както обясни министър Дянков?**

- Най-простият отговор е, защото имаме такова правителство.

- **При управлението и на НДСВ, и на тройната коалиция лихвите по кредитите бяха не по-ниски.**

- Не бива икономическото развитие преди десет години да се сравнява със сегашната ситуация. Правителството трябва да създава среда, а ако хората имат идеи за развитие, ще вървят напред. Да не забравяме, че преди кризата банките преследваха бизнеса да му дадат кредит.

- **Как при сегашната изтощителност на ресурсите да се появи нов бизнес?**

- Добрата бизнес среда не са само ниските данъци, които въведохме. Освен това МВР трябва да се ползва за решаване на проблемите с битовата престъпност, а не за

переразпределение на пазари и на бизнес.

- **Искаше ли ви се да поздравите финансовия министър за емисията еврооблигации?**

- Да, но само до момента, в който не почнаха да си правят PR. Дянков трябваше да благодари на

Изпълнителите на обществените поръчки в България вече не се конкурират, те се назначават

независимите икономисти, защото го подтикнахме да излезе на международните пазари. Не бива да се забравя, че ниският дълг е

заслуга на Милен Велчев. Сделката за реструктурирането му, която той направи, намали дълговото бреме от 74% от БВП на 34%. Никой не може да се похвали с такъв успех и затова този прецедент бе определен като „далавера“. Сега обаче сравняваме 5-годишна емисия с десет, а не виждаме, че рисковата премия е по-висока с около 30 базисни пункта, отколкото преди десет години. Тоест по-добре да замълчим.

- **Вярвате ли в бъдещето на еврото?**

- Да. Затова намирам за неразумни изказванията, че сега не е време да влизаме в еврозоната. Ние сме във валутен борд, вързани сме към еврото и не сме предпазени от негативите. Защо тогава да не ползваме предимствата на еврозоната?!

- **При тази дългова криза негодатъците не са ли повече?**

- За мен няма съмнение, че трябва да положим всички усилия за присъединяване към еврозоната. Още повече че първо се влиза в чакалната ERM II, там най-малко две години сме под наблюдение.

- **Как ви изглежда „Европа на две скорости“, като този път пистата да зависи от финансовата стабилност на всяка държава?**

- Силата на един съюз е в това да има правила и те да важат за всички. Не бива да се прощава на онези, които не ги спазват.

- **Има ли бъдеще Евросъюзът?**

- Самостоятелна и разпокъсана Европа би била много по-слаба от единна Европа с обща валута.

- **Как България да се предпази от гръцкия и румънския „пожар“?**

- Нямаме избор за друго местоположение. Трябва да бъдем много внимателни. Гръцката политическа система бе направена да обслужва определени тесни кръгове, а това вече се случва в последните години и у нас. От случая „Берлускони“ също е добре да се поучим. Прикритият мафиотски модел на управление наред с влиянието, упражнявано чрез силно контролирани медии, води до провал на държавата. Така че всичко си зависи от нас.

МВР трябва да се ползва за решаване на проблемите с битовата престъпност, а не за преразпределение на пазари и на бизнес

Как се пресмятат лихвите

ВЛАДИМИР МАЛЧЕВ
ИП „Бул Тренд Брокеридж“

Скандалът, който избухна в последно време около манипулацията на междубанковия лихвен бенчмарк LIBOR (London Interbank Offered Rate), повдигна за пореден път въпроса за безкрайната свобода и възможности, които получиха големите финансови акули в лицето, в случая - на големите банки, през последните десетилетия. Мнозина считат, не без основание, че интересите на големите финансови институции са станали по-важни от тези на самото общество, че в стремежа към печалба вече не се подбират средствата. В крайна сметка не можем да бъдем изненадани, че някой се е възползвал от възможностите, които са му се

удали или са му били дадени волно или неволно. Случаят с LIBOR е показателен за големите пукнатини, които са зейнали в устройството, организацията и контрола на финансовите пазари. Но само банките и другите големи играчи ли са виновни за това? Самите банки в не един и два случая се оказаха излъгани и ограбени от свои брокери, дилъри или трейдъри и това – напук на огромните ресурси, които тези институции хвърлят за вътрешен контрол и одит, за контролни и аналитични системи.

Манипулирането на LIBOR, оказва се, че има и други аспекти, извън чистата алчност на банките, които безспорно са правили пари през годините от слабостите в определянето му. Когато финансовата криза започна почти безкон-

Случаят с манипулацията на LIBOR е показателен за пукнатините в контрола на финансовите пазари *

тролно да се развива през 2008 година, банките са изпаднали в ситуация, в която ако са били напълно обективни при котирането на лихвените нива, на които са склонни да заемат средства на междубанковия пазар, са щели сами да станат причина за още по-драматичното замръзване на финансовите пазари, което пък е щяло да изправи цялата система пред още по-драматични проблеми. Това става ясно от публикувани разговори и електронни съобщения между участници в процеса и представители на Федералния резерв. Оказва се, че централните банки също са били в течение на необективното формиране на LIBOR и също не са предприели нищо, тъй като също са били изправени пред ситуация, в която са нямали правилен ход, така че са предпочели да си затворят очите.

В същото време има достатъчно доказателства, че британската Barclays е печелела милиони от само една конкретна операция, свързана с една конкретна дискретна намеса в определянето на лондонската междубанкова лихва. Тази печалба пък се явява директна загуба за друг голям играч на финансовия пазар, така че някак си проблемът в известна степен става по-приемлив от обществена гледна точка, тъй като не засяга обикновения човек. Нещо повече - един друг съществен аспект на скандала е, че с манипулациите на лихвите в посока надолу на практика банките

са направили услуга на всички онези, чийто ипотечен кредит, кредит за кола или пък лихви по кредитна карта са били обвързани с въпросния LIBOR. Различни анализи и изследвания сочат, че при колапса на Lehman Brothers е имало възможност LIBOR да продължи безконтролно да се покачва до нива, при които процентът на необслужваните ипотечи в САЩ например би се покачил до страховити стойности. Парадоксално или не, манипулацията вероятно е спасила немалко кредитополучатели от неплатежоспособност.

Все повече се чуват гласове, а излизат и реални данни и анализи, че манипулирани под подобна или други форми от същите и/или други големи играчи вероятно са и пазарите на петрол и злато например.

При всички положения скандалът, който тепърва вероятно ще набира сила и ще засяга други големи банки, очерта още един от многото недостатъци на финансовата система, която развитият свят е изградил през последните десетилетия. Тези недостатъци явно ще продължат с години да изплуват на повърхността, а решенията за тях ще се търсят дълго, преди да се стигне до успех. Но нали това е смисълът на кризите - да разкрият болните места и те да бъдат третирани с подходящите лекарства, за да може светът да продължи да върви напред.

* *Заглавията са на редакцията*

BARCLAYS

Британската банка Barclays е спечелила милиони само от една операция с намеса в определянето на лихвата. Възможно е обаче манипулацията да е спасила от неплатежоспособност немалко кредитополучатели

 РОЙТЕРС

Елитарното общество на света, което определя съдбата на хората от двете страни на океана. Световното правителство. Клубът, в който членуват най-известните западни мислители и хора, в чиито ръце са съсредоточени неизмерима власт и капитал. Мястото за обмен на мнения, където се провеждат срещите винаги при закрити врати и „off-the-record“. Цялата тази структура, наричана с различни имена, официално се казва Клуб „Билдерберг“. Завоювала си репутацията на най-влиятелната и мощна организация в света, групата „Билдерберг“ (Bildenberg group) предпочита да действа извън светлината на прожекторите и светската суматоха. Практиката показва, че гостуващите при членовете на клуба лектори след изявите си пред големите се превръщат в основни политически и икономически фактори в страните, откъдето идват. Звучи точно като история от „Теория на конспирацията“, но има доста шансове да е пълната истина.

Властелините

Тайното глобално правителство „Билдерберг Клуб“ подрежда пешки и царе по геополитическата шахматна дъска на ежегодните си срещи, обвити в пълна конспирация

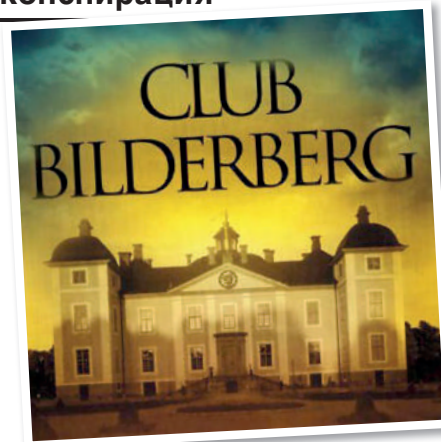
АНТОН АНДОНОВ

На всички телефонни позвънявания отговаря безизразен женски глас. Той автоматично повтаря избрания номер и моли абоната да остави съобщение след звуковия сигнал. И ако случайно помислите, че си говорите с поредния телефонен секретар на домашен абонат - ще сгрешите. Защото зад тази привидно скромна фасада се крие един от най-противоречивите и горещо обсъждани алианси на нашето време, който навърши 60 години.

Членовете

Най-влиятелните политически дейтели от Изток и Запад, бизнесмени, банкери и политически стратези всяка година се събират по горедолу едно и също време на различни места по света. Неписано правило гласи, че „господарите на света“ провеждат конференциите си две последователни години в най-известните курорти и хотели в Европа, а на третата – в САЩ или Канада. Сред „богоизбраните“ са бивши президенти и министри, собственици на медии и издатели. Входът и присъствието на тези форуми стават само чрез лична покана.

Никой не може да гоиде по желание за годишните срещи, в

които се събират само 130 от 383-мата членове на клуба. От тях 128 са американци, а останалите идват от Европа, Япония, Корея, Тайван, Сингапур, Хонконг.

Секретност

Нищо от секретните заседания не се публикува в медиите, а в наскоро пуснатия сайт на групата в интернет (<http://www.bilderbergmeetings.org>) излизат десетина толкова общо формулирани изречения, които оставят впечатлението, че отразяват не среща на най-влиятелните хора на нашето време, а сбирка на квартални общественици.

Така културата на секретност на „Билдерберг“ още повече подхранва конспиративните теории, според които групата се опитва да създаде световно правителство и да подчини света на своята власт. Според най-разпространената конспира-

Кой е в клуба „Билдерберг“

Джордж Х. У. Буш, принц Чарлз, Дейвид Камерън, Тони Блър, Хенри Кисинджър, Бил Гейтс, Ангела Меркел, Бен Бернанке, Тимъти Гайтнър, Рик Пери, Дейвид Рокфелер, Херман ван Ромпой, Жан-Клод Трише, Джеф Безос, Крис Р. Хюз, Ерик Шмидт, Крейг Мънди J., Андерс Фог Расмусен, Ричард Пърл, Пол Волкър, Лорънс Съмърс, Хилари Клинтън и други височайши личности.

ФОТО РОЙТЕРС

Хотел Silvretta в Сент Мориц, където се е провела срещата на „Билдерберг Клуб“ през 2011 година

НА СВЕТА

Бившият председател на Федералния резерв на САЩ Алан Грийнспан също е постоянен член на клуба - на снимката - със съпругата си Андреа Мичел

ФОТО РОЙТЕРС

тивна теория хората трябва да се превърнат в човешки същества от по-голянопробно качество. Те трябва да работят, да се размножават, пазаруват и харчат пари по време на годишната ваканция.

Конспирацията

До този „потребителски“ човешки образ ще се стигне чрез трансформация, която ще премине през три етапа – в първия ще бъдат премахнати парите в брой, през втория всички лични и финансови данни ще бъдат записани в индивидуални смарт карти, а при третия картите ще бъдат заменени с персонален микрочип, който ще бъде имплантиран в човека. Така всеки ще носи всичко със себе си – банкови влогове, кредитен рейтинг, социален и здравен статус, а компютърни програми ще могат да актуализират състоянието от дистанция.

И макар че на пръв поглед такава бъдеще не изглежда толкова далечно, засега поне третият етап се отлага. Факт е обаче, че пълната тайнственост и информационна непроницаемост продължават да обграждат годишните срещи на клуба, а не само телефонната линия на централата в Ню Йорк. Тайнствеността породи „теорията на световния заговор“ и предположенията, че съдбата на света се кове на срещите на

„Билдерберг“. Пак заради нея писателят Джон Уайбс нарече билдерберския клуб символ на корупцията и световното неравенство.

Съдбата на Гърция

Гърция да бъде „пусната през вода“, т.е. да бъде доведена до провал, решили „Билдерберг“ на 60-ата юбилейна среща, открита на 31 май 2012 г. в градчето Шантили (Chantilly), Вирджиния, близо до Вашингтон. До крайната мярка се стига, след като още през 2009 г. „владетелите на света“ били наясно с финансите на Атина. Тогава гръцката столица бе домакин на срещата на върха и само няколко месеца по-късно изпадна във финансов колапс. „Гърция никога няма да може да изплати това, което дължи. Никога. И тя не е единствената.

Членове на правителства, постоянни участници

ХЕНРИ КИСИНДЖЪР, бивш Съветник по националната сигурност на САЩ и държавен секретар на САЩ

ДЕЙВИД РОКФЕЛЕР, ръководител на Международния съвет на банковото дело

НЕЛСЪН РОКФЕЛЕР, бивш Вицепрезидент на САЩ

РОБЪРТ МАКНАМАРА, министър на отбраната по времето на Кенеди и бивш президент на Световната банка

ДОНАЛД РЪМСФЕЛД, бивш министър на отбраната на САЩ

ЗБИГНЕВ БЖЕЖИНСКИ, американски политолог и социолог

АЛАН ГРИЙНСПАН, дългогодишен глава на Федералния резерв на САЩ

КОНДОЛИЗА РАЙС, бивш държавен секретар на САЩ

Гърция е мъртва”, съобщи тайнствен източник, присъствал на срещата в Шантили. „Присъдата“ била произнесена пред бившия финансов министър Георгиос Папаконстантину, президентите на „Coca-Cola hellenic Bottling Company“ Джордж Дейвиг и на Гръцката фондация за европейска и отбранителна политика „ЕЛИАМЕП“ - Лукас Цукалис.

Внимание към Турция

Цели пет души от групата на южна съседка – Турция – участваха на последната среща на клуба. Икономическият и финансов министър Али Бабакан, собственикът на Koc Holding A.S. Мустафа Коч и CEO на Vodafone Turkey Тимурай Серпил бяха в компанията на директора на Политическия център в Истанбул

проф. Фуат Кейман и главния редактор на вестник „Хюриет“ Енис Бербероглу, става ясно от сайта с имената на участниците в Шантили. Очевидно фокусът на „Билдерберг“ се премества устойчиво на изток от Гърция в очакване Турция да се превърне в поредното икономическо чудо, което може да осигури пазар за страните от ЕС. Дори Русия не може да се похвали с такова внимание. В американското градче бяха поканени само

Срещите

Около една трета от участниците в срещите са действащи политици и министри. 66% са хората от света на финансите, бизнеса, индустрията, науката и технологиите. Поканите се изпращат лично от председателя на клуба, който определя темите на дискусиите и съгласува гост-лекторите с Управителния съвет на организацията. УС избира председателя на клуба и членовете, които са с мандат от 4 години, но след изтичането му те могат да бъдат преизбрани. Към частния клуб работи и малоброен изпълнителен секретариат, който е на пряко подчинение на председателя. Парите за годишната сбирка се осигуряват от частни дарения, членски внос и страната домакин. В менюто на срещите задължително присъства черен хайвер.

шахматистът Гари Каспаров и Игор С. Иванов – асоцииран член на клуба и президент на руския Съвет за международни връзки.

Предвидената да продължи 4 дни среща се проточи пет заради „разглежданите съдбовно важни въпроси за глобалното развитие на света”. Тази година прес службата на организацията пусна и официално съобщение, в което припомни, че „Западният свят, в това число и САЩ, се намира в сериозна търгова криза. Америка е пред президентски избори, а проблемите в отношенията между Иран и Запада все още не са решени. Какво е бъдещето за Сирия? Какви са възможностите за последващото развитие на Африка, Русия, Китай и Близкия изток? Как да се осигури кибернетичната сигурност? Тези и други теми от подобен интерес дискутираха представители на световния елит в хотел „Мариот Уестфийлдс”.

Нов „Елитен съюз” в Европа

Старият континент отново е изправен пред реформа. Този път в обединена Европа ще бъде сформирани „Елитен съюз”, твърдят присъствали на срещата. Той ще остане в рамките на ЕС, но в него ще влизат шест държави - Германия, Франция, Италия и Белгия, Холандия и Люксембург. По-късно към тях може да се присъединят Австрия, Финландия и Полша, която изненада Европа с добрите си финансови резултати. Двигателят на новия съюз ще се казва Германия, но Берлин ще трябва да помага на останалите икономики да вървят напред. В момента лидерите на „Билдербург” търсят кой ще води страната по този път, след като вече е ясно, че това няма да е Ангела Меркел. Новите любимци на „Билдербург” са социалдемократът Пер Щайнбрик и демократът Карл Теодор цу Гутенберг.

Паметливи припомнят, че пътят

БЪЛГАРИНЪТ

Единственият българин, поканен на срещите на клуба, е социалдемократът Николай Камов. Той участва в годишната среща през 1999 г. в Синтра, Португалия.

Холандската кралица Беатрикс е спрягана за един от най-видните и влиятелни членове на Билдербург. За германския канцлер Ангела Меркел обаче вече се твърди, че не е сред любимците на „Сивите кардинали” и те са намерили неин наследник на кормилото в Берлин

на Ангела Меркел към върха в Германия започва след първото ѝ участие на среща на „Билдербург”. Само няколко месеца по-късно тя стана канцлер на федералната република, а преди нея същото се случи с предшественика ѝ Герхард Шрьодер, писа сп. „Шпигел”. Изданието предрече, че новият федерален канцлер ще носи името Карл Теодор цу Гутенберг.

Трамплин за лидери

Историята помни, че след участие в годишни срещи на клуба са започнали шеметната си кариера политици като Жозе-Мануел Барозу, Бил Клинтън, който участва в сбирка на

клуба през 1991 г., а на следващата бе избран за президент на САЩ, и Тони Блеър, който една година след участие в „Билдербург” стана лидер на Лейбъристка партия и три го-

дини по-късно оглави кабинета на Великобритания.

Статистиката сочи, че от 1971 г. насам всички генерални секретари на НАТО са преминали през клуба. Военните удари срещу Косово през 1999 г. са били планирани от „Билдербург” още през 1996 г., а сърбите от бивша Югославия директно обвиняват „Билдербург” за войната, въздушните удари над страната пагането на правителството на Слободан Милошевич. Руснаците пък твърдят, че десет

години преди началото на „Перестройката” в бившия СССР лично Михаил Горбачов е участвал в сбирка на клуба в американската пустиня в Аризона и договаря заем от 100 млрд. долара, за да проведе икономическата реформа в страната.

Британският икономист Уил Хатън, който е редовен участник в сбирките, пък наскоро си спомни, че още през 2002 г. е чул за готвената атака срещу режима на Садам Хюсеин в Ирак.

Накратко - нищо в света не може да се случи, ако не получи предварителната благословия на световното правителство в сянка.

На противоположното мнение е един от водещите държавни ръко-

Именити членове

- БИЛ КЛИНТЪН, бивш президент на САЩ
- МАРГАРЕТ ТАЧЪР, бивш министър-председател на Великобритания, бивш лидер на Консервативната партия на Великобритания
- ТОНИ БЛЕЪР, бивш министър-председател на Великобритания, бивш лидер на Лейбъристка партия на Великобритания
- ПРИНЦ ФИЛИП (Великобритания)
- ХУАН КАРЛОС I, крал на Испания
- КРАЛИЦА СОФИЯ ИСПАНСКА, жена на Хуан Карлос I, кралица на Испания
- БЕАТРИКС ХОЛАНДСКА - кралица на Нидерландия
- ВАЛЕРИ ЖИСКАР Д'ЕСТЕН, бивш президент на Франция

Хотел Билдерберг, където е била първата среща на клуба през 1954 г. Оттам идва и името на това елитарно общество

водители от 1950 година насам на Великобритания, лейбъризмът барон Денис Хийли. „Да се каже, че нашата цел е да създадем едно общо световно правителство, е преувеличено. Но да твърдим, че не се интересуваме и не дискутираме на срещите си теми като войните и световната бедност, би било страшно безотговорно.”

Основателите

Баронът е един от четиримата заедно с Йосиф Ретингер, автор и на идеята за Европейското движение, което по-късно се превърна в Европейски съюз, основали групата „Билдерберг” през месец май 1954 г. В едноименния холандски хотел в градчето Остербек. Финансирането на клуба идва от принц Бернард, съпруг на холандската кралица Юлиана, чиято фамилия се слави като една от най-богатите в Европа. Тяхната идея преди 60 години звучи много разумно – „новите войни могат да бъдат спрени само ако около една маса се съберат и поговорят без каквито и да било формалности вли-

ятелните хора по света. Ние искаме хората от двете страни на Атлантика - Западна Европа и Северна Америка – да работят и обсъждат заедно въпроси от взаимен интерес. Срещите ще се провеждат, без да се водят записи (off-the-record), и на тях ще се обсъждат мнения, но няма да се вземат решения. Това е още по-важно сега, когато бушува Студената война, но от нашето внимание не трябва да убягват и процесите на пазара на труда, монетарната и инвестиционна политика, екологията и човешките права”, пише в сайта на организацията.

Твърди се, че „Билдерберг” са в основата на създаването, на Европейския съюз. След създаването на ЕС под прикритието на търговски споразумения, ще бъдат създадени и Азиатски съюз, и Северноамерикански съюз. Трите супердържави ще формират ядрото на глобалното правителство, докато ООН ще служи за световен регулатор и изпълнителна власт за района на Третия свят. Под техен контрол работят Световната банка и Международният валутен фонд. 🇺🇸

Американските експрезиденти Бил Клинтън и Джордж Буш-младши - част от „затвореното общество” на Билдерберг

Обвиненията срещу Клуба „Билдерберг”

✓ Взривяването на Murrah Federal Building в Оклахома Сити на 19 април 1995 г. Загиват 168 души, има над 800 ранени, а целта е да се осигури подкрепа от Конгреса за плана за борба с тероризма на Бил Клинтън.

✓ Взривяването на Световния търговски център и Пентагона на 11 септември, 2001 г. Официално жертвите са 2974 души, но неофициално броят им е повече от 10 000.

✓ Задействат цунами през 2004 г., след предизвикване на погвоген термоядрен взрив. В последствие на цунамито в Азия загиват над 200 000 души.

✓ Войните на Балканите (1999), в Афганистан (2001) и в Ирак (2003) целят да разширят глобалното влияние на клуба, контрола върху петрола и осигуряването на контрол върху афганистанските наркотици.

✓ Финансиране на многобройни терористични групи в целия свят, включително и „Ал Каида”.

✓ Убийствата на идеологически опоненти като президента Джон Ф. Кенеди, секретаря на ВМС Джеймс Форестал, бившия директор на ЦРУ Уилям Колби, конгресмена Пол Гилмор, политическите активисти Филип Шнайдер и Уилям Купър, както и на Стенли Майер, изобретателя на технология, позволяваща да се ползва вода като гориво за автомобилите.

✓ Използване на климатични оръжия (HAARP), за да се предизвикат природни катаклизми в световен мащаб – наводнения, земетресения и урагани.

✓ Използване на въоръжените сили и разузнавателните агенции на държавите, свързани с групата, с цел прехвърляне на средства и контрол върху международната търговия на наркотици (Хондурас, Косово, Афганистан и др.)

Българските фирми страдат от трудния достъп до финансиране, затова инвестициите и иновациите в тях са на изчезване

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

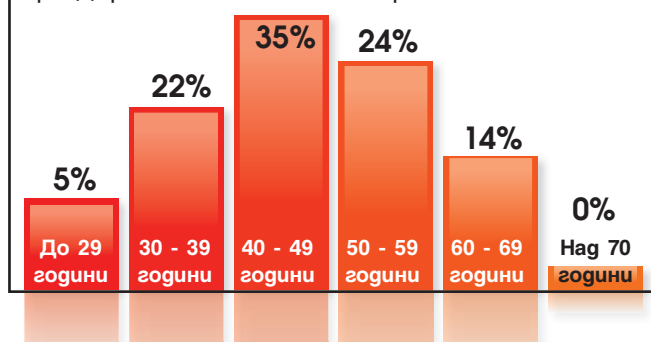
Финансирането е един от най-големите проблеми за малкия и средния бизнес, тъй като фирмите нямат лесен достъп до кредитиране. Рисков капитал, а също пари по програми на българското правителство трудно стигат до тях. Това сочи анализът за състоянието и факторите за развитие на малките и средните предприятия (МСП) през 2011-2012 г., подготвен от „Ноема“, по поръчка на Изпълнителната агенция за насърчване на малките и средните предприятия. Банките предпочитат средните предприятия, никой не иска да отпусне големи ресурси за по-малките, а и условията за кредитиране са много по-сурови за тях, коментира Ралица Ганева от СУ „Св. Климент Охридски“, която е сред екипа, подготвил анализа.

Голямата ножица

При свитото банково кредитиране през 2011 г. компаниите са търсили алтернативни възможности за финансиране и 62% от предприемачите са прибегнали до собствени средства, заемали са от близки и приятели. Затова не е учудващо, че 54% от българските фирми не изключват фалит, тъй като губят надежда, че ще могат да се справят.

През 2011 г. съкращенията са били в пряка зависимост от достъпа до финансиране, който се оказва решаващ за пазарното представяне на МСП. От проучването става ясно, че патентната

Възрастова структура на предприемачите в сектора на МСП

Източник: Изследване на МСП, 2012, НОЕМА

Все по-малък

дейност и търговските марки са твърде важни за запазване приходите от продажби и пазарните дялове. Повечето са били регистрирани преди кризата, а плодовете идват в тежкия момент. Според черната статистика най-големите съкращения през 2010 г. са точно в иновативните фирми, но за радост оряването на кадри в тях вече е спряло. „Иновативните компании обаче претърпяха по-малко намаление на заплатите, те вече действат разумно по отношение на човешките ресурси“, обяснява Ралица Ганева.

Иновациите идват бавно

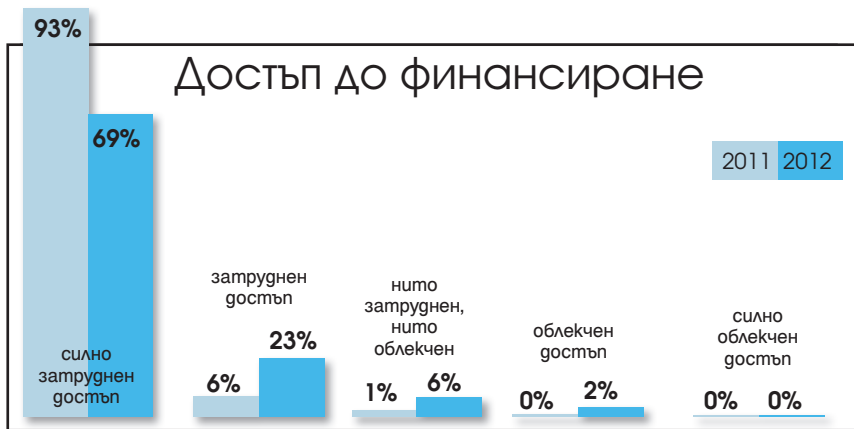
Друга тревожна тенденция е, че нашите МСП изостават и по отношение на иновациите. Ако през 2011 г. са внедрявани новости, то почти 40% са били свързани с оптимизация, която дава пряко отражение върху намаляване на разходите. Едва 9% си сътрудничат с образователни и академични институции – факт, който също хвърля светлина върху ниската иновационна активност. Инвестициите в интелектуална собственост също са слаба страна – едва 7% имат регистриран патент, 13% – търговска марка, а под 1/5 от МСП посочват, че имат средства за подобна регистрация.

Кризата най-силно е засегнала предприятията от индустрията, там се наблюдава спад с 14%, който е рефлексивен в свиване на заетостта в тях. Откриването на нови предприятия намалява, спадат и приходите от дейността на бизнеса в страната. Над 3/4 от заетите са в сектора на МСП. Липсват инвестиции, тъй като 86% от фирмите нямат достатъчен финансов ресурс за това. Добрата новина е, че показателите на външната търговия са относително обнадяващи. В сравнение с предходната година износет се повишава, като се увеличава и дялът на предприятията, които развиват външнотърговски обмен. Изнасяме предимно суровини, а също машини и оборудване, като най-големият ни експорт е към страните от ЕС. Но като цяло процентът на МСП, които имат интернационализация на процесите, е твърде нисък.

Стари и млади

Повечето предприемачи в България са над възраст над 46 години, най-младите, които са до 29-годишни, са едва 5%, докато над 60-годишна възраст са близо 15%. Една трета от българските МСП са семейни фирми, като 70% от тях все още се управляват от техния основател и нямат политика за наследяване. При оттеглянето им като двигател на бизнеса тези компании реално са заплашени от закриване. Друга тревожна тенденция е, че в последните 20 години

Източник: Изследване на МСП, 2012, НОЕМА

работи основно с интелект, а не с дълготрайни материални активи, които може да послужат като залог и обезпечение. Тези компании са и инструмент за повишаване конкурентоспособността на всички останали." Препоръката му е обучението по предприемачество да започва още от средното образование и да преминава в университетите.

Пари и пак пари

От началото на 2012-а чрез Българската банка за развитие са отпуснати над 100 млн. лв. кредити за МСП, а до края на тази година тя би могла да отпусне на предприемачите още 200 млн. лв. „Целта ни е да осигурим достатъчен ресурс за бизнеса, така че компанията да може да се развиват и да изнасят своята продукция. Предлагаме заеми по мярка на съответната фирма, но ако никой не поиска тези пари, ние няма как да подпомогнем икономиката”, обясни Илия Йовчев, проектен ръководител в ББР. Кандидатстването за кредит може да стане по интернет и дори по телефона, увери той.

Проучването само потвърждава, че българската икономика изостава много и затова скоростта на изпълнение на всяко добро намерение е от решаващо значение. Искане ли повече иновации, трябва да знаем, че те имат нужда от точните хора в точното време на точното място. Иначе са с кратък срок на годност.

МАЛЪК бизнес

делът на заетите във фамилен фирми е намалял наполовина. Затова семейният бизнес има нужда от подкрепа и обучения по предприемачество, наследниците биха могли да завършат MBA програми, смята Ралица Ганева.

Къде сме ние

Когато пазарите се провалят, държавата би трябвало да се намеси, за да подкрепи икономическото и социалното развитие в дадена област. Така по отношение на МСП не само българската държава, но и ЕС като цяло имат своята роля, твърдят авторите на проучването. В много от страните от общността обаче именно политиките за насърчаване на тази част от бизнеса търпят провал. Обяснението е, че целите не се формулират ясно, а публичните разходи се харчат неефективно.

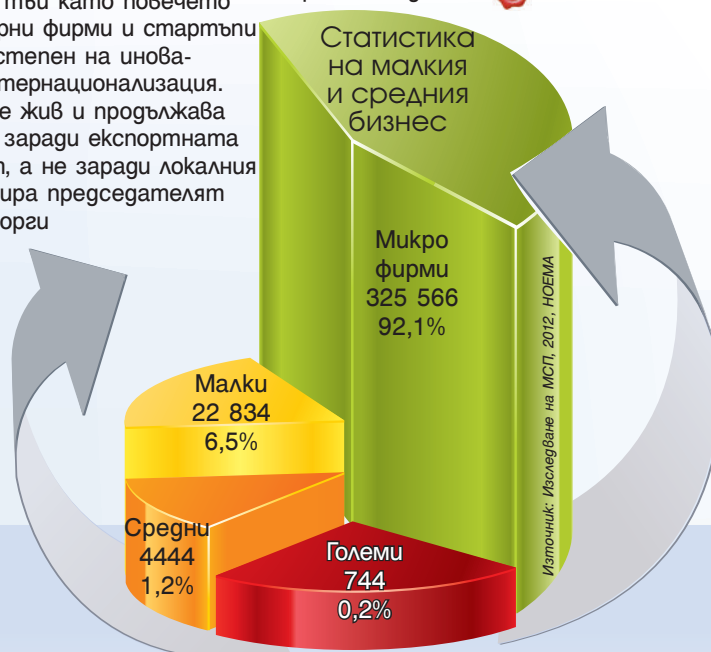
Преди кризата делът на малките предприятия се увеличаваше за сметка на микропредприятията, сега обаче има връщане назад, констатира и Ивайло Грънчаров, шеф на дирекция „Бизнес среда и политика за МСП” в министерството на икономиката. Той изчисли, че заетите в микрофирмите преди 10-ина години и сега са около 30% от всички работещи. Преди 7 години у нас е имало около 100 големи предприятия, сега според статистиката те са над 700. Водещите 10 обаче са в секторите горива, електроенергия, финансов сектор, за разлика от Германия, където лидерите са от ав-

томобилостроене, машиностроене, електроника, застраховане. Делът на високотехнологичните производства в българските МСП е около 1%, докато в другите страни от източния блок е 2%, което е съществена разлика. В България секторите, където знанието е решаващо, растат много по-бавно, отколкото в останалите членки на ЕС. Половината от предприятията у нас са в сферата на ниско интензивните на знания дейности, докато в Чехия са 30%. Това показва, че тук има дефицит на икономиката на знанието, коментира Ивайло Грънчаров.

Високите технологии

„В този анализ не виждаме мястото на ICT индустрията – голяма част от констатациите не се отнасят до нас, тъй като повечето малки софтуерни фирми и стартапи имат голяма степен на иновативност и интернационализация. Този отрасъл е жив и продължава да се развива заради експортната си насоченост, а не заради локалния пазар, - коментира председателят на БАСКОМ Георги Брашнаров. -

И при нас има сериозно затруднение в начините за финансиране, тъй като браншът

Е
Л
Е
К
Т
р
о

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Колко е струвала първата разходка с електромобил от София до Пловдив? Общо 2003 лв. - 3лв. за ток и 2000 лв. за кабел...

Не бързайте да се усмихвате, защото електромобилите непрекъснато се усъвършенстват, а изграждането на зарядна инфраструктура в България вече започна. Скоро подобни шегви ще са в рубриката „Светът е оцелял, защото се е смял“, а скептиците може да получат поредното доказателство, че техническият напредък се постига благодарение на онези, които не се предават лесно и намират начин само за 3 лв. със собстве-

но превозно средство да стигнат до Пловдив.

Какви са очакванията

Масовата поява на електромобили по улиците на развитите страни отдавна бе предсказана, но сравнително отскоро прогнозата започна да се реализира. На практика всички водещи автомобилни производители в света вече обявиха началото на засилено производство, или поне обещаха да обърнат по-голямо внимание на безшумните автомобили през тази или през следващата година.

Очакванията са в най-скоро време електромобилите да се превърнат в типичните градски превозни сред-

Една от станциите за зареждане в София е пред Интер Експо Център

Едва когато колите на ток се наложат в градовете, ще започне изграждане на зарядна инфраструктура извън населените места

НеСъвсем-моби́ли

Пред сградата на Столична община е първата зарядна станция на Fullcharger

ства на територията на ЕС. Според друга прогноза през 2020 г. една пета от колите, които се движат на територията на общността, ще са на ток. Има голяма вероятност през 2050 г. в централната градска част на населените места да е разрешено да навлизат само коли на ток, смята Весела Шаранкова, управител на Fullcharger България.

На бензин или на ток

Човечеството не бърза да се качи в новия тип автомобили. Силовият начин да се премине към алтернативни методи на придвижване е петролът да свърши. Но трябва ли да стигнем ситуацията на човек, оставен в пустинята, на който и последният литър вода се изчерпва, е риторичният въпрос на Илия Левков, председател на Индустиален клъстер „Електромобили“. Според него дори да има конспиративни теории, сравненията сочат, че петролът е неефективен източник на енергия за транспорта. КПД на двигателите с вътрешно горене е под 40%, докато при електрическия двигател е между 95 и 98%. Безспорно цифрите са в полза на електромобила, но практиката показва, че по-голямо разпространение от тях имат хибридите. За да се премине към масово производство и използване на даден вид транспортни средства, се искат технологично стабилни решения на приемливи цени. Бариера пред развитието на тази индустрия е, че засега електромобилите са едно добро,

По света и у нас

„Зелените“ обществени поръчки са опит да се ускори навлизането на повече еконовости, които да щадят околната среда. Има дори национален план за действие за периода 2012-2014 г. Но засега видим липсва такъв бум. По-големият темп на навлизане на тези ековозила зависи от законодателните стимули - те трябва да са финансови, без да са от държавния бюджет. Този вид транспорт има най-голямо проникване в Израел, където в движение са над 100 хил. електрически коли „Рено“.

Ярък пример в това отношение е Естония, където срещу въглеродни емисии са купени 600 електромобила Mitsubishi, посочват от Индустиален клъстер „Електромобили“. Оттам са дали своите предложения на Министерството на околната среда и водите, но засега не срещат желания отзвук.

но все още скъпо предложение, твърди Левков.

Изгодно ли е

Отговорът на философския въпрос кое е първично – електромобилът или зарядната станция, като че ли е намерен. Двете направления се развиват паралелно, нищо че в момента в нашата страна и возилата на ток са малко, и зарядните колонки се броят на пръсти. Постепенно обаче новата мобилност започва да намира своето русло.

Основните предимства на електрическите превозни средства са добре известни: липса както на вредни емисии, така и на шума, характерен за двигателите с вътрешно горене. Но за да се премине към използването на такива возила, това не е достатъчно. Главният плюс са ниските експлоатационни разходи и тук може само да затаите гръх. Няма автомобилно масло, ремъци, филтри, които изискват периодични прегледи и смяна. Консуматив са само гумите, крушките и чистачките. Освен всичко електромобилът е икономически по-изгоден, защото разходите за придвижване са несравнимо по-малки.

С едно зареждане за 30 ст. един електрически моторед изминава 50-60 км. Частите за такъв скутер се произвеждат в Китай, а той се сглобява в България, разказва Илия Левков. Сами преценете дали е изгодно...

Как да зареждаме батериите

Енергетиката и транспортът са като скачени съдове и няма

съмнение, че е възможно свързването да не е петролът. Добрата идея колите да минат на ток обаче не се ли компрометираща от растящата цена на електроенергията? Колата може да се зареди дори от контакта в гаража и при сегашните цени на тока само за 2.30 лв. га

изминете 100 км. Но началото на електромобилността на територията на Европа не е лек процес, тъй като колонките трябва да са сертифицирани и да отговарят на изискванията от всички еврорегулативи. Зареждането трябва да става на специални съоръжения заради надеждността и гаранциите за запазване на батерийния блок, защото това е най-скъпият компонент в колата.

Има две виждания – едното е за заменяемост на батериите, а другото е категорично срещу това. Смяната на батериите изглежда привлекателен вариант, за да не се губи време за зареждане. Такъв проект е стартирал в Израел, но се оказва, че е нужна много голяма инвестиция, за да се изградят достатъчно на брой сервиси, които да извършват услугата. Затова там пренасочват средствата към създаване на зарядна инфраструктура. Освен всичко батериите имат живот и взаимната им заменяемост прехвърля към друг риск от износването на батерията. Едва ли и в България този метод ще си проправи път, тъй като всеки собственик на чисто нов електромобил би бил против да му монтират стар батериен блок.

Какъв е жизненият цикъл

Производителите гарантират жизнен цикъл от 3 хил. пълни зареждания, с които може да се изминат около 450 хил. км. След това капацитетът на батерията постепенно пада.

Стремежът на специалистите е да се увеличи пробегът с едно зареждане на батериите и непрекъснато се работи върху тяхното усъвършенстване. Вариантите да напълните „резервоара“ са различни. Експресният вариант отнема 15-25 минути, като това може да стане само на зарядна станция. Ще платите около 12 лв. Иначе отнема 3-4 часа, а може и 8 ч, в зависимост от съоръжението. Експертите не препоръчват шоково зареждане.

Къде са зарядните станции

Fullcharger България е част от международна верига. Тя е компа-

нията, която има цялостна визия за изграждането на зарядната инфраструктура. Първата тяхна станция бе изградена пред Столичната община на ул. „Московска“, в София има и други шест. Скоро подобни съоръжения ще бъдат поставени пред две от сградите на Министерството на икономиката и енергетиката на ул. „Славянска“ и на „Триадица“, макар в София официално регистрираните електромобили да са само 5, но има и поне толкова конверсирани, карат се и мотопеди с батерия.

Първата зарядна станция извън столицата бе монтирана през юни в Добрич. Там Fullcharger България с партньорството на „Атанасов груп“ ООД ще изгради общо 20 такива обекта.

За масовата поява на електромобилите е нужна стабилна инфраструктура, ето защо монтирането на зарядните станции трябва да върви стъпка преди навлизането

на колите на ток. Този процес вече е в ход и затова изграждането на зарядна инфраструктура е от съществено значение. В Стара Загора проектът е за сто зарядни станции, ще се изградят с местен партньор, общината дава своята подкрепа, а също и EVN.

По Черноморието има най-голямо разпространение на електрическите средства за придвижване от нов тип. Ползват се електрически коли, велосипеди и мотопеди, както и електробуси. Добрич, Стара Загора и Пловдив също са сред лидерите в новата тенденция.

Може ли по-бързо

За по-чиста околна среда е препоръчително личните превозни средства да станат „зелени“, но не като зрялост, а като убеденост. Скоростното навлизане на електромобилите обаче зависи от стимулите, които трябва да бъдат

Голяма част от колите на ток са конверсирани от автомобили с двигатели с вътрешно горене

АНТОН ЧАЛЪКОВ

Батериите стават по-леки

Американски производител е направил нова автомобилна батерия, която може да работи добре при екстремни температури, без да се нуждае от специални системи за климатизиране. От базираната в Масачузетс компания за иновативни разработки A 123 Systems твърдят, че тяхната система Nanophosphate EXT би намалила, а дори и елиминирала нуждата от скъпите системи за температурна поддръжка. Разработката ще снижи теглото и сложността на батериите, което допълнително би доближило тези коли до масовия пазар. Освен всичко сега системите за охлаждане черпят от енергията на самата батерия и съответно намаляват пробега, който се изминава с едно зареждане.

В момента в САЩ продажбите на електрически автомобили спадат заради съмненията на потребителите, че високата продажна цена на тези коли впоследствие би се оправдала със спестяването от разходи най-вече за гориво.

Скоростно зареждане

В Германия се разработва нов охладител, който представлява разтворен във вода парафин. Технологията има за цел да подобри процеса на охлаждане. Специалистите, които правят разработката, твърдят, че тя ще е ефективна при високи температури на въздуха и водата. Надеждното охлаждане е много важна тема, тъй като осигурява по-големи възможности на батериите.

Засега новата технология е тествана само в лабораторни условия, очакванията са охлаждащата течност да се появи на пазара до края на тази година.

приети, но също и от цените на самите возила. Производители вече обещават до началото на следващата година да пуснат поточните линии за такива коли. Това ще изиграе ролята на ценови регулатор.

Електромобилността би могла да навлезе през общините и през бизнеса. Модерна практика е общините да включат само електрически возила в автопарка си за централната градска част.

Според Илия Левков в България има около 1500 електрически превозни средства - основно скутери и велосипеди. Колите на ток са над 50, като основната част от тях са конверсирани, тоест преработени от модел, чийто двигател е бил с вътрешно горене.

Нараства предлагането на малки електрически коли на сравнително приемлива цена, предназначени изцяло за градска среда. Но явно приливната вълна на тази новост все още се бафи.

Защо не в контакта

Зареждането в контакта на гаража е възможно. Но производителите настояват батериите да се зареждат на специални съоръжения. Собствениците на коли на ток биха могли да си създадат огромен проблем, ако не ползват зарядна станция за домашна употреба. Тя е регулатор на енергията, която влиза в батерийния блок. Ако нямате нужната защита, може да станете горд собственик на едно неподвижно автомобилно купе, обяснява Весела Шаранкова. Електропреносната мрежа има пикове и спадове, а зарядната станция пази батерията от вредното им въздействие.

Зареждането в домашни условия е възможно, ако паркирате колата си в гараж. Но ако живеете в жилищен блок, недопустимо е да се спускат кабели горе от етажите. Батерията е прекалено скъпа, за да я зареждате по най-евтиния начин, предупреждават специалистите.

Електрическите велосипеди също се възползват от зарядните станции

БЪЛФОТО

Пестеливостта може да ви излезе солено, ако не спазвате препоръките за експлоатацията ѝ. Почти половината от стойността на един електромобил се дължи на батерийния блок и компютрите, които го управляват. Добрата новина е, че зарядните станции за домашни условия, освен че зареждат автомобила, му правят и диагностика.

Бъдеще или вече настояще

В близките 2-3 години електромобилите ще се ползват основно като кола за градски условия. Когато зарядната инфраструктура покрие цялата страна, тогава може и разстоянията на придвижване да се увеличат. Много от собствениците на бензиностанции вече имат готовност да монтират такива устройства на своя територия.

Изграждането на междуградски станции ще започне най-рано след две години. Целта е електромобилите да се наложат като приоритетен транспорт в населените места, след това ще се пристъпи към монтиране на извънградски зарядни станции.

Засега най-добре развитата инфраструктура на Fullcharger е в Амстердам. Но разходка из цяла Европа с електромобил не се очертава в близко бъдеще, тъй като е нужна силно развита мрежа от зарядни станции. Или многоооо дълъг кабел, ако продължим в духа на анекдота, с който започнахме.

„През миналата година за нас беше актуален слоганът, че електромобилът е колата на бъдещето. Днес обаче той е настояще“, посочва Весела Шаранкова от Fullcharger България. Електромобилът може и да е настояще, но засега настояще с неясно бъдеще. 🚗

ДОМ ОТ

ТАНЯ КИРКОВА

Осъвременена гревна технология earth-bag (чували с пръст) ще се използва за пръв път в България за изграждане на евтими екокъщи. Конструкциите на сградите ще бъдат затворени с чували, пълни с изцяло екологична смес от пясъчлива пръст и глина. Екоселището ще се намира сред планинската красота на Троянския Балкан и ще е изградено в абсолютна хармония със заобикалящата го среда, особености и гора, разказват Иво и Любчето Христови, които са идейни автори на проекта за създаване на Екоцентър за духовно и физическо здраве, построен по „торба-пясък“ технологията.

Селището ще се състои от общо 19 сгради, отчасти зарити със земя, между които ще има алеи с много цветя, гървета и зеленина. Ще има една централна сграда, обградена с два реда по шест къщички за настаняване и още

шест основни периферни сгради под формата на Цветето на живота. Периферните сгради ще са подредени по петте елемента от фън шуй – земя, метал, вода, дърво и огън, а именно парник, керамично ателие, зала за бойни изкуства и йога, после баня и тоалетна, учебно-конференционна зала и накрая ателие за свещолеене. В комплекса също така ще има пространство за разпъване на палатки и къмпингуване. Местността, където ще бъде изградено селището, е известна с хубавата си природа за разходки, екопътеки и природни забележителности, както и интересни места за посещения.

Материалите за нашето селище са с изключително дълъг живот, над 100 години, тъй като са покрити с пластове пръст, която ги предпазва от основния им враг - слънцето. Ще се обитават целогодишно и вътре ще има повече удобства отколкото един средностатистически апарта-

**Ентусиасти
строят
екоселище
в Троянския
Балкан по
древна
технология
с чували
пясък**

ЗЕМЯТА

мент, като основното предимство ще е, че всичко ще е изградено с ръчен труд и това ще създаде още по-уютна и енергизирана среда, обяснява Иво.

Идеята за Центъра за духовно и физическо здраве все още не е окончателно избистрена по отношение на това, дали да бъде лечебен център за краткотраен престой, или там ще се живее на комунални начала и ще представлява селище с необходимите удобства и урегулираност. Целта е да създадем място сред природата в пълна хармония с нея и там да идват хора, нуждаещи се от духовно спокойствие и възстановяване на своето физическо здраве по законите на Космоса и Вселената. Да осмислят съществуването си, приоритетите си, начина си на живот, моралните и духовните ценности, да се изчистят от илюзиите и да открият смисъла на битието, което са избрали и да продължат напред, допълват

Иво и Любчето, които в момента се подготвят да тръгнат на околосветско пътешествие със своя велотангем за набиране на съмишленици за осъществяване на проекта.

По време на подобно пътуване в края на 2011 г., когато изминали 3500 км от София до Лондон, ги завладява идеята за създаване на фондацията Charity on Wheels (Благотворителност на колела) насочена към изграждане на средище за по-добър и осъзнат живот и построяване на Екоцентър за духовно и физическо здраве в България. Това място трябва да се превърне в средище за възстановяване на вътрешния баланс, духовната и физическа хармония и да привлича единомисленици с разнообразни екопроекти и нагласа. Планират екопоселището да има собствено изцяло натурално производство на зеленчуци, плодове, друга селскостопанска продукция и цветя. В него ще се провеждат семинари

по различни бойни изкуства, йога, тай чи, енергийни практики, медитация и упражнения по всякакви други теми, тимбилдинг срещи и конференции, както и най-обикновени почивки на детски групи тип „зелено училище“, уикенд почивки на семейства и фирми.

Каква е икономиката на природосъобразния и духовния начин на живот? Скъпо ли е да си „зелен“ в днешния свят, питам събеседниците си. Давам пример с биохраните, които стават все по-модерни, но са още ценово недостъпни за хората с ниски доходи. Същото се отнася и за „зелените училища“.

Понятието да си „зелен“ много не го разбираме, животът на село винаги е бил и ще бъде по-евтин. Къщите колиби, построени по „торба-пясък“ технологията, струват евтино – между 1000 и 3000 лева, защото пръстта, използвана за строеж, е на практика безплатна, ако имаш парцел. Технологията същевременно позволява неповторима индивидуалност. Произхожда от Индия, Америка и тепърва навлиза в Европа, а до България още не е достигнала, е отговорът на Иво и Любчето.

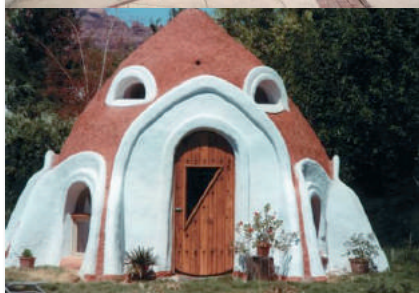
В края на юли в Полша се проведе 10-дневен работен семинар, по време на който участниците се запознаха с earth bag принципа и построиха къща по тази технология. В Германия, Полша, Англия, Испания има много сгради, при които е използван earth bag принципът, разказват двамата ентузиаста.

Идеята за earth bag сграда еволюира. Тя тръгва от използването на чували с пясък и пръст за изграждане на защитни валове за армията, които защитават войниците от куршумите.

Чувалите с пясък също имат дълга история на употреба за защита при наводнения, което показва тяхната невероятна здравина, устойчивост на влага и лекота на използване от неопитни в строителството хора. Най-съществената причина обаче за нарастващата популярност на сградата earth bag е нейната ниска цена. Всеки може да си изгради малка къща с купол – тип колиба - за \$100 - \$1000. А за \$1000 - \$5000

Къщите от пясък и пръст могат да бъдат направени във всякакви причудливи форми и изглеждат като от приказките

Иво и Любчето на своя тандем

човек може да се сдобие с хубав, малък дом, който вероятно ще надживее повечето конвенционални къщи и ще бъде по-тих и по-удобен от тях, се казва в ръководството за комбиниране на традиционни естествени материали и съвременни строителни методи на западноевропейски институт по устойчиво строителство.

Това е интересно и възможно решение за осигуряване на жилища на бездомните бедни хора и в България. Неслучайно ООН използва технологията за изграждане на earth bag жилища в Намибия и други части на света като по-здравословни, устойчиви, евтини и като екологичен заместител на ламаринените нехигиенични „бигон“ вили, популярни в Африка, каквито има и на изхода на столичния булевард „Европа“.

В КАЦАТА С МЕД

СВЕТЛАНА ЖЕЛЕВА

Една приказка казва, че богат пчелар няма, както и няма пчелар, умрял от глад. 38 хил. човека у нас отглеждат пчели като хоби. Професионално броят на регистрираните като земеделски производители е не повече от 3-4 хил. души, което прави едва 1-1.5 на сто. За справка - в Аржентина, която е един от най-големите играчи на този пазар, броят на хората, които се занимават професионално, е цели 55 на сто.

Пчеларството у нас остава разпокъсано, с голям брой гребни производители и малък брой професионални пчелари, които отглеждат над 150 и повече пчелни семейства. Областите, в които този сектор е най-развит, са Добрич, Бургас и Плевен, констатира агродоклад на Министерството на земеделието и храните за 2011 година.

Интересно, но и тази професия се феминизира. Според браншовици това е световна тенденция, която се усеща и у нас, след като 52 на сто от пчеларите са жени. В България с този отрасъл се занимават все по-възрастни хора. Агрозатистиката сочи още, че средната възраст на пчеларите за 2010 г. е била 68 г., а за 2011 г. скача на 70 години. Има отлив на млади хора – не само заради капиталите, които трябва, за да се развие такъв бизнес, но и заради много бавна възвръщаемост на вложените средства, смята председателят на Националния браншови пчеларски съюз Пламен Иванов.

Тази година изваждането на меда приключва на 15 август.

Първите количества от новата реколта бяха опитани в началото на май. Като цяло добивите са добри, а годината се определя като „средна хубост“. Очакванията са през 2012 г. България да произведе около 8-9 хиляди тона пчелен мед, от които 3-3.5 хиляди тона са за износ. Въпреки високото качество българският пчелен мед и в Германия, и в Гърция служи като подобрител на техните медове.

„Има опит за съживяване на цялото земеделие“, отчитат от бранша. Първото „рамо“ идва от Националната програма за развитие на пчеларството, която е до 2013 г. По програма De minimis са предвидени по 15 лв. за пчелно семейство за регистрираните по Наредба 3 земеделски производители, което е крачка напред. Увеличено е заплащането на биологичното пчеларство от 11 евро на 18.5 евро. за брой сертифицирано пчелно семейство.

„Очакваме още решения от страна на Министерството на земеделието и храните, както и на Министерския съвет за развитието на сектора. Медът също ще се прави по стандарт. Работата по изготвянето на точните съставки, които ще може да влизат в продукта, ще се поеме от браншовата организация на пчеларите. За изготвянето на стандарта ще помагат и експерти от Българската агенция по безопасност на храните. Дано изготвянето на стандарта да възвърне доверието на потребителите към този продукт на вътрешния пазар“, казва още Пламен Иванов.

За поредна година от бранша изтъкват, че пречките, които

Най-големият успех за българските пчелари ще бъде да регистрират наша марка, под която да изнасят в Европа – „Странджански манов мед“. Процедурите са тежки и продължават вече трета година

стоят пред производителите, са свързани с очакванията за повече помощ от страна на държавата. Според тях тя е много нужна на сектора поради климатичните условия в последните години и факта, че хиляди пчелни семейства са измрели от болести, отравяния и пръскания. По данни на агростатистиката през 2010 г. унищожени от отравяне са 11 147 пчелни семейства, от болести – 14 096, от глад – 11 444, и по други причини – 36 221. Общият брой на унищожените пчелни семейства през годината възлиза на 72 908, което е с 33% повече спрямо 2009 г.

Китай, Аржентина, Бразилия, Уругвай, Парагвай са основните конкуренти на този пазар и натискът на големите играчи се усеща. България произвежда между 9 и 11 хиляди тона мед годишно, в зависимост от годината.

Сърбия, Румъния и Турция също имат много силни традиции и изградиха модерно пчеларство и пчеларски ферми. Какво да кажем за Унгария – страна, традиционна производителка на акациев мед, където секторът е силно подкрепян от държавата. Унгария гържи 4 на сто от световната търговия с акациев мед, което означава производство на около 125 хил. тона годишно.

Потенциалът

Подвижно пчеларство не се случва, а опрашването на агрокултурите повишава добивите по естеств

вен път до 75 на сто, припомнят отново от пчеларските сдружения. Фермери и пчелари не се разбраха как да бъде финансирана тази услуга

и нещата позамряха. Въпреки това през 2010 г. броят на пчеларите, практикуващи подвижно пчеларство, нараства с близо 43%, но дялът им остава нисък – едва 4.2% от общия брой пчелари.

В България консумацията на мед остава една от най-ниските – едва 150 г на човек от населението, докато в Сърбия е 800 г-1 кг, а палмата на първенството гържи Германия с цели 2 кг, коментира Методи Михайлов, земеделски производител.

И другите пчелни продукти също очакват да намерят своята пазарна ниша – пчелен прашец, прополис, пчелно млечице, восък. „Имаме добро производство, но сега вече няма търсене заради загубените пазари. Тези продукти са били насочени основно към френски фармацевтични и козметични компании. Най-голямо количество у нас се произвежда от полифлорните видове мед, а след тях е монофлорният. Има търсене към т.нар. манов мед, който е по-скъп от конвенционалния. Най-скъп остава биомедът. Килограм биомед на пазара се търгува средно за около 25–26 лева.

Модерното „био“

В България се произвеждат годишно над 1200 тона биологично чист мед, но по-голямата част от производството е за износ, отчете още председателят на Националния браншови пчеларски съюз Пламен Иванов. Екомедът, който остава у нас, се продава на двойно по-високи цени от конвенционалния.

Основният проблем на пчеларите е високата смъртност сред насекомите през последните три години, обясни Пламен Иванов.

Главната дестинация, за която е ориентиран биомедът, също е Германия, а по-малки количества се изнасят за Австрия, Италия и скандинавските страни. „Интересът към биологичните пчелни продукти нараства заради по-добрите реализация и доходи, с които пчеларите могат да се сдобият”.

Най-големият успех за българските пчелари обаче ще бъде, ако те успеят да регистрират наша марка, под която да изнасят в Европа – „Странджански манов мед”, по подобие на горнооряховския суджук, който бе вписан като защитено географско указание в Европейския регистър на защитените наименования за произход и защитените географски указания. Процедурите за регистрация са тежки и продължават вече трета година, като освен подробни досиета с технологията на производство кандигатите представят списъци с производителите, история на продуктите, анализи и други. 🍯

Царица на меда

11-ият международен фестивал на меда е пиришество за сетивата. Най-голямото пчеларско изложение се провежда всяка година в Несебър. Организатори са община Несебър и Националната браншова организация “Български пчеларски съюз”. Тази година панаирът ще се състои от 24 до 31 август. Пчелари от цялата страна и региона се стичат на този празник, а сергиите буквално се огъват от реклата пчелен мед. Черешката в тортата в последната празнична вечер е избиране на Царица на меда. В рамките на фестивала се провеждат и различни професионални дискусии. Тази година фокусът ще бъде насочен към възможностите за финансиране на пчеларството, профилактика и опазването на пчелите през различните сезони, новости в технологиите и в медицинското приложение на меда, известно като апитерапия. В Несебър работи и Музей на пчеларството.

Другото голямо пчеларско изложение, което набра скорост през последните 6-7 години, се провежда в Царево. Фестивалът на мановия мед събира в крайморския курорт всяко лято производители от цялата страна. Събитието винаги е в първата седмица на август. Пчелари нареждат на сергии няколко вида пчелен мед, като най-популярен е мановият, който е характерен за Странджанско. Цените и тук винаги са малко по-ниски от тези в търговската мрежа.

С възрастта шега не бива

© РОЙТЕРС

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Кое е това, което колкото повече го приближаваш, толкова повече то се отдалечава? Не бързайте да казвате „хоризонтът“, може и да е вярно, но правилният отговор е пенсионирането.

Мине се не мине време, и темата „Пенси“ придобива нова актуалност.

Сега вместо уеднаквяване на възрастта за пенсиониране в общността от Брюксел се чуват предложения критерий да е продължителността на живота във всяка от страните членки. На пенсионерите се гледа като на цъкаща

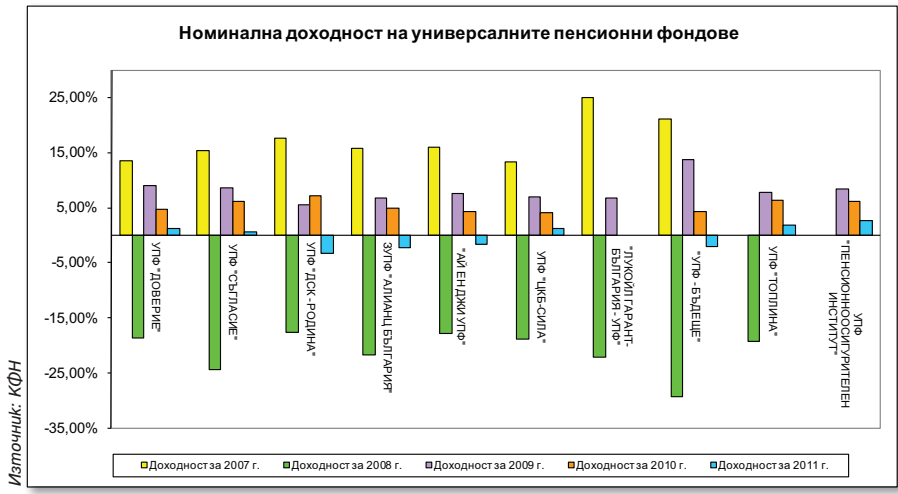
бомба с часовников механизъм

тъй като броят им на Стария

континент граматично расте, а на внасящите осигуровки не-престанно се стопява. Част от европейските политици дори са на мнение, че на 67-68 години е време, в което заслужено може да се оттеглите от активна работа. Но не всички мислят така - чешкият парламент например гласува през 2050-а пенсионирането да става на 73-годишна възраст. Доколко работодателите след 38 години ще са толерантни към хората в госта напреднала възраст, все още е твърде рано да се коментира. Дотогава я камилата, я камиларя, и политиците обикновено разчитат времето да реши проблемите.

Първата осигурителна система е въведена през 1881-1882 г. от германския канцлер Ото фон Бисмарк. Твърди се, че го е направил не толкова от загриженост хората да не умират на работните си

Демографският срив, безработицата, ниската квалификация, изтичането на високообразовани кадри тегнат като дамоклев меч над пенсионната система

тема. Ако икономиката работеше, подобен въпрос можеше и да не стои с такава острота. Но... Според статистиката на Националния осигурителен институт средногодишният брой пенсионери за 2011 г. е 2.199 млн., а средногодишният брой осигурени лица - 2.765 млн. Това е съотношение 1:1.25, което е критично ниско.

За хората на интелектуалния труд, както и за онези, които имат собствен бизнес или са на добре платена длъжност, е някак по-естествено да не мислят за оттегляне в пенсия. Но за всички, които са в лошо здравословно състояние или имат системен проблем с намирането на работа, удължаването на пенсионната възраст е поредният кошмар. Съществена подробност е, че оставането на работа на хората на наемния труд зависи от това да бъдат наети и не е въпрос само на вътрешно желание да продължат да се трудят.

Мерките, които политиките вземат, често остават неразбрани. Поредната пенсионна реформа трудно ще бъде приета от всички. Като аргумент „за“ увеличаването на пенсионната възраст ще се използва твърдението, че в България в

лификацията, а и лоялността към компанията са плюс, всичко това се цени и така в един момент се оказва, че възрастта съвсем не е порок.

Оправдания винаги се намират. Разчетите през 1998 - 2000 г. били правени при друга политика на доходите и при друга ситуация на финансовата стабилност. Но впоследствие били предприети много неразумни решения, които довели до огромен дефицит на първия стълб на пенсионната система. Както се казва, едни се оправдават с предходните управляващи, други – със следващите. Вече ни уверяват, че увеличаването на пенсионната система просто е неизбежно. За онзи, който през целия си трудов път е плащал високи осигуровки с надеждата за висока пенсия, това е лоша новина. Непрекъснатото нарастване на възрастта за пенсиониране плюс несигурността, че при високи осигуровки ще получиш достойна пенсия, като се добавят и съмненията дали ще доживееш до този момент, води до въпроса струва ли си изобщо да заделяш за пенсионно осигуряване и не е ли по-добре да заложиш на друг по-надежден вариант. Но пенсионерите в България са над 2 млн. души, което е доказателство, че пенсионната възраст съвсем не е случайност. Така едно от съмненията като че ли отпада.

Докато в Китай прилагат строги санкции за ограничаване

най-уязвимата категория

сега са най-младите, а не най-възрастните, което показва, че работодателите предпочитат опитните кадри. Уменията, ква-

места, колкото в опит да успокои работническото движение, което по онова време набира сила. У нас осигурителната система започва да се изгражда само няколко години по-късно при княз Батенберг. Дори скандинавските държави, прочути със социалния си модел, тръгват да изплащат пенсии едва през 20-те и 30-те години на XX век.

Увеличаването на възрастта за пенсиониране е

неизбежното зло

казват привържениците на поредната промяна. И обясняват, че това се налага от невъзможността на държавата да захранва тази сис-

Население	Демографска прогноза – оптимистичен вариант									
	Години									
	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
Общо	7 171 499	6 994 911	6 823 688	6 657 777	6 501 522	6 355 423	6 215 927	6 078 733	5 938 897	5 792 819

на раждаемостта до едно дете в семейството, Стара Европа така и не успя да предложи мерки срещу демографската катастрофа. Данните, предоставени от евродепутата Антония Първанова, сочат, че в ЕС средно четирима работещи „издържат“ един пенсионер. През 2060 г. съотношението ще е 2:1, което се смята за крах на пенсионната система. А България още в 2012 г. сме доста по-това съотношение. Демографският срив вече изправя пенсионната система пред невъзможност да функционира. Броят на следващата генерация работещи в Европа се очаква да е по-нисък с 25%, а пенсионерите да нараснат с 65 милиона, което по гумите на Антония Първанова ще е допълнителна тежест.

Картината у нас е отчайваща

Във възрастта 65-69 години жените в България са повече с 50-60 хил. души, а над 69 години те вече имат превес с близо 200 хил. Според статистиката мъжете умират по-рано, но жените имат по-ниски пенсии. Те остават бедни вдовици с незначителни доходи, защото са работили при по-ниско заплащане, а са се пенсионирали и по-рано. Средно за Европа жените получават със 17% по-ниски заплати от мъжете. В Естония разликата е 36%, а у нас – 18%. В момента в България мъжете се пенсионират три години по-късно, имат и по-високи възнаградения, вземат доста по-добри пенсии. Но отидат ли си рано, съпругите им остават в мизерия. Поради несъвършенството на пенсионните системи в страните членки се наблюдава много голям брой бедни възрастни жени. Това е един от най-тежките проблеми, коментира Антония Първанова. По нейни наблюдения в България има и друга асиметрия. Повисоко образованите заминават да работят в чужбина и ще дойде момент, когато у нас ще има твърде много безработни, а нискоквалифицираните кадри ще трябва да гарантират пенсии на хора от предишна генерация, които са били с висок образователен ценз, с високи доходи

и съответно с големи пенсии. В един момент те просто няма да могат да бъдат осигурени, предупреждава българският евродепутат.

Хората не са машини

а и да са, всяка от тях работи с различно качество и с различна продължителност. Затова критерият „година на раждане“ не бива да е общата мярка за всички. На 70 Красимира Колдамова направи свой галаконцерт на сцената на Софийската опера, а Лили Иванова пък в именитата зала "Олимпия" в Париж. Но за съжаление малцина имат техния творчески заряд.

Специалисти по човешкото здраве предупреждават, че правенето на политика е като правенето на лекарства. Преди медикаментът да бъде пуснат на пазара, внимателно трябва да се изследва въздействието му, страничните ефекти, рисковете от използването му, както и скритите последици. Често се позоваваме на чужд опит, но пренасянето на един орган от едно тяло в друго е сложна наука. Механичният пренос е уязвим при имунна недос-

татъчност. Същевременно обаче, когато има метастази, хирурзите режат без компромис.

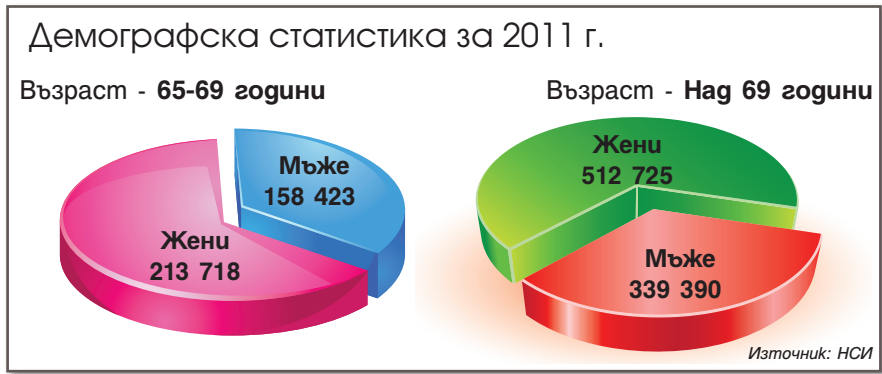
Затова с възрастта шега не бива. При трудов пазар, който непрекъснато се свижда, вместо да расте, всяко настояване за увеличаване на пенсионната възраст е все едно в къщата на обесения да говорим за вълже. Но когато на същия този пазар остават все по-малко работещи и все повече социално слаби и пенсионери, тогава само краят на разговора трябва да е свързан с пенсионната система. Статистиката алармира! Време е политиките и институциите да се събудят, за да погледнем всички тези проблеми право в очите.

Сп. „Икономика“ направи анкета сред работодатели, политици, хора от средите на бизнеса, науката и изкуството. Някои от тях деликатно отклониха нашия интерес, но други споделиха своето мнение. Попитахме: Като работодател до каква възраст бихте дали шанс на кандидатите за работа, как гледате на идеята възрастта за пенсиониране да се обвърже с продължителността на живот? Но основният ни въпрос е:

На какво ще разчитате в третата възраст?

Антония Първанова, депутат в Европейския парламент:

УНИВЕРСАЛНИ ПЕНСИОННИ ФОНДОВЕ

Източник: КФН

Наименование	Доходност за 2007 г.	Доходност за 2008 г.	Доходност за 2009 г.	Доходност за 2010 г.	Доходност за 2011 г.	Средногеометрична доходност за периода 2007-2011 г.
УПФ "ДОВЕРИЕ"	13,51%	-18,62%	9,05%	4,61%	1,11%	1,27%
УПФ "СЪГЛАСИЕ"	15,33%	-24,51%	8,64%	6,01%	0,60%	0,17%
УПФ "ДСК - РОДИНА"	17,67%	-17,62%	5,47%	7,21%	-3,41%	1,15%
ЗУПФ "АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ"	15,73%	-21,72%	6,72%	4,81%	-2,20%	-0,18%
"АЙ ЕН ДЖИ УПФ"	16,02%	-17,96%	7,49%	4,17%	-1,69%	0,94%
УПФ "ЦКБ-СИЛА"	13,25%	-18,98%	7,02%	4,09%	1,25%	0,68%
"ЛУКОЙЛ ГАРАНТ-БЪЛГАРИЯ - УПФ"	24,91%	-22,18%	6,65%	-	-	-
"УПФ - БЪДЕЦЕ"	21,14%	-29,31%	13,69%	4,33%	-2,08%	-0,11%
УПФ "ТОПЛИНА"	-	-19,34%	7,76%	6,24%	1,81%	-
УПФ "ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ"	-	-	8,45%	6,19%	2,61%	-
Немогифицирана претеглена доходност:	15,38%	-20,15%	7,91%	4,99%	-0,41%	-
Средноаритметична доходност:	17,19%	-21,14%	8,11%	5,30%	-0,22%	-

Предпочитам да имам стабилност и самостоятелност

Несигурността около пенсионните фондове в Европа ме кара да си давам сметка, че ще се наложи да работя по-дълго. Ще трябва да имам допълнителна застраховка и пенсионно осигуряване не само в български фонд. В семейството ни има близка връзка между поколенията, но не е в плановете ми един ден да разчитам на моите две дъщери. Предпочитам да имам своята самостоятелност и независимост.

Би ми се искало да вярвам в гържавното осигуряване, но според мен проблемът е във всяка нова вълна управляващи, които нямат визия за развитието и за стабилността на пенсионната система.

Като човек с повече информация имам притеснения и те не са свързани само с България. Европейският парламент излезе с резолюция за нестабилността на пенсионните системи и необходимостта от по-устойчиви модели.

Нужно е да се осигури възможност на по-възрастните работници да се реализират на пазара на труда. Конкуренцията е такава, че тя изтласква жените над 50 и мъжете над 55 години от този процес.

Европарламентът обръща особено внимание на Европейската комисия за необходимостта да се развият частни пенсионни схеми, които да окуражават социалните партньори във всяка гържавна да развият допълнителното пенсионно осигуряване. Независимо в коя от 27-те страни са работили, хората трябва да могат да се ползват и от националните, и от допълнителните пенсионни схеми. Страните членки трябва да насърчават по-дългата професионална кариера, като се отчита нарастването на продължителността на живота. Това предизвиква напрежение, но трябва да си даваме сметка, че съпоставката между едни и други страни членки показва 10 години по-

малка продължителност на живот при мъжете. Също така има и 20 години разминаване в онзи период от човешкото съществуване, който преминава без заболявания.

Тези, на които след 10 години им предстои пенсиониране, е добре да се подготвят за оттегляне от работа в по-напреднала възраст. Те трябва да положат усилия да поддържат здравословното си състояние в добра кондиция, а и да предвидят допълнителни застраховки, за да си гарантират по-добри доходи в третата възраст.

Всичко това обаче ще са само едни добронамерени препоръки, ако няма механизъм, който да задължи правителствата на отделните страни да се погрижат за стабилността на пенсионните системи. Надявам се в един момент да се стигне до общо европейско законодателство, свързано със сигурността при пенсиониране.

Иван Нейков,
председател
на Балканския
институт по труда и
социалната политика:

© КРАСИМИР СВРАКОВ

Адвокатската професия е моят шанс

Най-вероятно моята професия ми дава малко повече шансове, тъй като скоро не съм виждал пенсионирани адвокати. Капацитетът в изследователската дейност не е обвързан с физическите възможности на човека и се надявам да мога да продължа работа. Разбира се, ако „онзи отгоре“ е решил да е благосклонен. Винаги съм бил привърженик на допълнителното осигуряване и на допълнителната грижа на човека сам за себе си. За съжаление

възрастта ми е такава, че т. нар. втори стълб на пенсионното осигуряване не ме обхваща. Но пък по-младите могат да разчитат и на това. Който доброволно се осигурява за пенсия, според мен прави стъпка в правилната посока. Позитивно съм настроен, но нямам свръхочаквания, тъй като капиталовите фондове наред с многото плюсове имат и своите минуси, понеже доходността на инвестициите им зависи и от състоянието на пазара.

Не вярвам в пенсионната система

Инвестирал съм в съпругата си, която е млада и с добри доходи. Инвестирам също в децата си. В пенсионната система не вярвам, защото хората лъжат държавата, че се осигуряват, а тя ги лъже, че ще се пенсионират и ще им плаща пенсии. Според мен човек трябва да работи колкото се може по-дълго и да не се опира на пенсия, тъй като този ген се отлага все по-напред във времето. Който разчита на системата, се обрича да е беден пенсионер. За този предстоещ етап от живота си дори и не мисля. Това би гемобилизирило всеки. Пенсионираш ли се, рухваш бързо. Идеята за допълнителното пенсионно осигуряване не е лоша, но при този финансов крах никога не може да ме убеди, че ще управлява моите пари по-добре от самия мен. Кризата се отрази зле на пенсионните фондове. Но пък съм и наясно, че има много модели за източване на средствата на хората. Пенсионната система е създадена с добри намерения, но знаем, че с тях е постлан и пътят към ада.

Удължаването на възрастта за пенсиониране е възможно, но то няма да реши въпроса. По тази логика трябва да стигнем до 100 години. Начинът, по който се развива европейската икономика, обещава отдалечаване на финала. Така все повече хора няма да стигнат до този финал. Пенсия

от стотина лева не е пенсия, това е милостиня. Малките вноски, които сега се правят, се дължат на слабата икономика, на слабата ни производителност на труда, на слабата ни подготовка за трудовия пазар. Това е омагьосан кръг и единственият шанс на това правителство е да опита да вдигне пенсионната възраст, другият вариант е да повиши осигуровките. Но във втория вариант хората са изправени пред заплахата днес да умрат от глад, за да може някой ден да се нахранят. В момента пенсионерите в България оцеляват въпреки пенсионната система и въпреки ниските пенсии благодарение на поддръжката на децата си. Но още по-жалко е, че има „деца“, които разчитат на пенсиите на своите родители.

В тези 20 години преход системите на образованието и на здравеопазването се сринаха, затова за повечето хора е трудно непрекъснато да работят над самоусъвършенстването си. Като гледаме „човешкия материал“, изпуснат от образованието, ще е много трудно такива индивиди да достигнат до старост и да продължат да работят. От една страна, те здравословно няма да са добре, а от друга, ментално ще са изостанали от развитието. Ще е трудно да отсечем коя да е възрастта за пенсиониране.

Георги Чернев,
председател
на Софийската
търговско-
промишлена камара:

Всяка възраст си има предимства. Един ден и аз може да застана на опашката за пенсии, защо не, макар вече да ги няма познатите опашки, защото според данните на НОИ на една трета от пенсиите се превеждат по банков път. Най-ценен ще съм за децата си, ако се грижа сам за себе си. Но никои не е застрахован, че няма да се изправи пред подобна невъзможност. Един от най-новите социални рискове е осигуряването за житейска ситуация, при която оставаш сам, без грижи, на които да разчиташ. Би било добре и у нас тази услуга да се предлага. Кризата е обяснение, защо тя липсва, но пък точно тази ситуация увеличава необходимостта от осигуряване за подобен риск. Когато имаш добри доходи и децата ти работят, всичко изглежда

розово. Но виждаме, че идват и груги времена.

Най-трудно е положението на хората, за които пенсията остава единствен източник на доходи. Тогава те наистина зависят от финансовата стабилност на страната и от добрата воля на правителствата. Колкото повече човек инвестира в себе си, толкова повече той ще е в състояние, след като навърши официалната пенсионна възраст, да продължи да използва своя капацитет. Препоръките за активното стареене имат своите основания. Това не е демагогия на Европейския съюз. С годините продължителността на живота расте, което означава, че хората по-дълго трябва да са активни и да не разчитат пасивно на отложено платане, наречено пенсия.

Имам много кредити и ще съм роб на банките

Далече съм от пенсиониране, толкова много кредити имам, че не може да ги завеща на децата си. Въобще не мога да мисля за пенсиониране. Светът стана роб на системата на банките и аз съм се приготвил да работя до гроб. Това е загнана система, милиони и милиарди потъва, но продължават да наливат в нея вместо там, където парите се генерират. Един ден ще разчитам на себе си и на децата, а не на системата. Докато мога, ще стискам аз, а ако не мога – децата ще помагат. Иначе при тази горна граница на пенсиите какво да очаквам?! Внасям при максимален осигурителен доход, а ще получавам 700 лв., тъй като това е таванът. Ето защо не гледам с надежда на пенсията. И никои нормален човек при тази ситуация не би трябвало да се ослани само на нея. Затова, но и не само затова, много хора работят в сивата зона и плащат минимални осигуровки, ако изобщо плащат.

Красимир Дачев,
изпълнителен директор
на „Свилоса“ АД:

© АНТОН ЧАЛЪКОВ

Всеки човек е различен, има хора, които трябва да се пенсионират на 30, а друг, който е на 70, не бива да се оттегля.

Какъв обаче да е „аршинът“ – има световна практика и не бива да откриваме топлата вода. Не е желателно да ставаме изобретатели на социални системи, тъй като не сме много силни в това. Индустрията има проблем, защото няма приток на млади кадри и колкото повече увеличават пенсионната възраст, толкова по-добре. Когато някой се пенсионира, но иска да продължи да работи, преназначавам го веднага.

Данета Желева,
главен изпълнителен
директор на
„Индустириален
холдинг България“:

Ластикът не бива прекомерно да се разтяга

Всеки в личен аспект планира кои възможности да избере, за да се подсури финансово за времето след пенсиониране. Имам спестовна застраховка живот, както и такава, свързана с инвестиционен фонд, допълнително доброволно пенсионно осигуряване, но, както се казва, да сме живи и здрави.

Възрастта за пенсиониране не е ластик и не може безкрайно да се увеличава. Има предел, над който за хората е невъзможно да работят, особено в отделни професии. Предприятията от нашия холдинг са основно в сферата на тежкото машиностроение. Голяма част от работниците са заети при тежки условия на труд, затова пенсионната възраст трябва да се съобрази със средната продължителност на живот, но и със спецификата за всяка дейност – в различните държави и професии всичко това е различно.

Цветослав Цачев,
изпълнителен директор на инвестиционно дружество „Елана Еврофонд“:

© КРАСИМИР СВРАКОВ

Най-добре сам да управлявам парите си

Да си призная, не мисля за претата възраст. Не храня надежда, че като гоюде време да се пенсионирам, пенсиите ще са достатъчни за приличен живот. Затова ще разчитам на спестявания и на инвестиции. Смятам, че умея да управлявам парите си и не разчитам някой друг да го прави по-добре от мен.

Вярвам в пенсионните фондове и намирам за нормално да са засегнати от кризата, но пък предстоят, надявам се, и десетилетия на икономически растеж, когато ще наваксат. Съмнявам се, че един ден ще спра да работя. Възрастта за пенсиониране и сега е висока, не мисля, че всеки човек на 70 би могъл да работи наравно с останалите. Нека се дава възможност на хората да работят по-дълго, но това да е въпрос на избор. Трябва да се трудят само онези, които имат сили за това. Според мен всеки работодател би предпочел по-младите, без да казвам най-младите.

И аз съм вързана към държавното осигуряване

Никога не е рано да започнеш да мислиш за пенсиониране. Особено ако искаш да се пенсионираш по-богат и по-рано. В един момент всеки може да спре да работи, въпросът е с какво ще се издържа. Не вярвам в държавната система на пенсионно осигуряване. Плащам си осигуровките, но не си правя илюзии какви пари се получават. Загължително ще очаквам един ден да получа пенсия, защото в момента внасям за това. Но няма да разчитам единствено на тези средства, защото виждам, че в последните 5 години тази система не дава добри резултати. Имам застраховка „Живот“, спестявам, защото според мен не се очаква повече да има хиперинфлация, каквато ни сполетя през 1996 г. Кризата показва, че България има стабилни банки. Срувът на пенсионните фондове е относителен, за мен е важно как ще се управляват средствата през следващите 30 години, не толкова в трите години на криза. Риск винаги има, особено когато се гледа дългосрочно. Но пък колкото по-голям е хоризонтът напред, толкова по-голяма е вероятността нещата да се развият положително и доходността да стане по-висока. Не ме плаши фактът, че в момента пенсионните фондове имат ниска или отрицателна доходност. Стресира ме това, че трябва да продължа да плащам и за държавното осигуряване, което не мога да си го спестя. Надеждата е ситуацията да се оправи, тогава и икономиката, и доходите ще растат.

Светла Костадинова,
изпълнителен директор на Института за пазарна икономика:

© АРХИВ

Ще се занимавам с инвестиции или ще преподавам

Николай Василев,
изпълнителен директор на „Експат Капитал“:

© АНТОН ЧАЧЪКОВ

Откакто живея в България, най-съвестно си плащам социалните осигуровки, съобразени с максималния праг. Когато стигна до съответния период от живота, смятам, че ще получавам сравнително висока пенсия за българските стандарти. Но не смятам, че това ще ми дава основания да се чувствам финансово стабилен. Сега съм на средна възраст и ако бизнесът и професията вървят добре, се надявам да натрупам спестявания в пенсионни и други инвестиционни фондове, за да разчитам повече на тях.

Когато бях млад инвестиционен банкер във Великобритания, доброволно се бях отказал от държавната пенсионна и здравна система и инвестирах в частни фондове. Ако имах избор, сега също бих се отказал от държавното осигуряване. Имам високо мнение за пенсионните фондове в България, там работят добри професионалисти.

Дългосрочно това е по-добрият път, отколкото да се надяваме на държавната пенсионна система на Стария континент, не само у нас.

Доколкото се познавам, едва ли ще се променя през следващите 30 години толкова, че да се оттегля в пенсия. Бих искал винаги да се занимавам с инвестиционна, или поне с преподавателска дейност. Чакам второ дете, но се надявам да не разчитам деца и внуци да ме издържат. Правилната житейска логика е родителите да помагат на децата си до университетските години, след което „птичките“ да излетят от гнездата си. Оттам насетне децата трябва да се справят сами, това важи и за родителите. Пополомагането на поколенията в семейството е нещо положително, но опитът ми в други държави е потвърдил, че най-конкурентни са онези, които много рано са оставени сами да се борят с предизвикателствата.

Де да можеше да обикалям света с пенсията в джоба

След няколко месеца ми предстои среща с пенсионната система. През годините съм предприемал действия, оптимални в тази посока. Държавната пенсионна система е неизбежна. Но като виждам доходността на пенсионните фондове, губя доверие в тях, както губя доверие и в държавата. Работим и се осигуряваме, за да може един ген да плеснем с ръце и да се почувстваме свободни. Вижте как на Запад бабки и старчоци, обути в бели маратонки, обикалят света, вместо да работят до гроб. Средствата от осигурителните вноски и пенсионните фондове трябва да бъдат управлявани така, че в последния етап от живота си хората да могат да живеят прилично. Една от първите стъпки, предприети от новия френски президент Франсоа Оланд, бе да възстанови възможността за излизане в пенсия на 60 години, вместо на 62. Моят риторичен въпрос е, дали вие бихте правили вноски в пенсионен фонд с отрицателна доходност? Ролята на държавата е да контролира как се управляват тези фондове, а не само да констатира, че те ядат от главницата. Държавата трябва да създаде такива условия, че раждаемостта да се увеличи, хората да не бягат навън, а да се трудаят в родината си, за да се пълнят пенсионните фондове. В областта, в която работи нашата компания, са по-погодящи млади хора, отколкото възрастни. Директорът на операта би ли пуснал на сцената 62-годишни балерини, без да ги обижда? Със софтуера ситуацията е подобна, без видимо да му личи толкова. Технологиите се менят с огромна скорост и възрастта понякога е от съществено значение за това, което се произвежда.

Георги Крушков,
собственик
и управител на
„Дакси-България“:

© БУЛФОТО

Разчитам да умра, работейки

Старая се да спестявам, но за съжаление нямам чак толкова големи доходи. Не правя допълнителни вноски за пенсия, тъй като нямам доверие на пенсионните фондове. Изглежда ми нормално децата да помагат на родителите си след една определена възраст. Въпрос на морал е. Ако някое дете не подкрепя родителите си, те може само да съжаляват, че са го отгледали. Аз лично разчитам да умра, работейки. Онези, които много искат да се пенсионират и плачат непрекъснато, това за тях е една от най-големите трагедии. В момента има хиляди работещи пенсионери, които не искат да си стоят въкъщи. И въпросът не е колко е голяма пенсията им, иначе те се чувстват излишни. Пенсионирането означава „Вече не си ни нужен“. Пенсионно осигуряване трябва да се прави, за да имаш нещо за всеки случай. Но в България не се обяснява, че осигурителната вноска не е за личната ви пенсия. На практика вноските служат, за да се плащат пенсията на настоящите пенсионери. Заблуда е, че всеки внася за самия себе си. Това е тя солидарната пенсионна система.

Лекът за всеки болен е да не се залежава. Същото важи и за пенсионера – спре ли активна дейност, той бързо си отива. Аз съм работодател, но в нашата професия няма възраст – някой или може да върши нещо, или не. Тези, които трябва да се катерят някъде, гледам да са по-млади. Но това са изпълнителите. Сценографът може да е на 23, а може и на 73, за мен са важни уменията му.

Андрей Слабаков,
режисьор
и сценарист:

© ИЛИЯНА КИРИЛОВА

Ще почивам на екзотични острови и ще благославям управляващите

Драгомир Стойнев,
председател на
Парламентарната
комисия по труда и
социалната политика:

© АНТОН ЧАЛЪКОВ

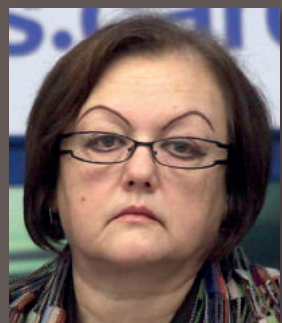
Разбира се, че мисля за третата възраст. Макар като слушам Тотю Младенов, да не съм съвсем сигурен дали ще стигна до пенсия. Сега започват разговори в Трестранния съвет за уеднаквяване пенсионната възраст на мъжете и жените след 2020 г. Вероятно много скоро ще се заговори за реализиране на други европейски препоръки за ново увеличаване на общата пенсионна възраст. Смятам, че в онзи все по-отдалечаващ се момент ще попадна в групата на среднестатистическия български пенсионер, който тогава ще бъде доволен от пенсията си, ще почива на екзотични острови и ще благославя управляващите. Мечти, мечти...

Когато се тръгва към нови промени, следва да се отчитат различни фактори, върху които влияе самата държава. Доста често здрави ли сме, спокойни ли сме за работното си място, имаме ли адекватно заплащане на труда си, осигурена ли ни е възможност за безпроблемно отлеждане и обучение на децата ни? Не е без зна-

чение и осигурителният принос на всеки един от нас. И тогава, когато естествените процеси покажат, че българите въпреки навършването на пенсионната възраст остават на пазара на труда, и това не е продиктувано единствено от финансови причини, тогава може да се тръгне към увеличаване на възрастта за пенсиониране. И тази стъпка вече ще е в резултат не само на увеличената продължителност на живота, но и на удебелената работоспособност. Тръгне ли по този път, държавата следва да предприеме мерки, с които да създаде преференции за работодатели, които осигуряват заетост на хората в предпенсионна възраст; да разкрие програми и мерки за субсидирана заетост за тези хора. В същото време подобни програми не бива да бъдат въведени на младите хора. Такива мерки обаче не е препоръчително да се въвеждат в период на криза, когато безработицата, особено сред младите, расте главоломно въпреки милионите, усвоени по оперативната програма „Човешки ресурси“.

Целта ми е да имам ДОПЪЛНИТЕЛНА ПЕНСИЯ

София
Христова,
изпълнителен
директор на
Пенсионно
осигурително
дружество
„Алианц България“

© АРХИВ

Вероятно заради областта, в която работя, от години обмислям и планирам своето излизане в пенсия. По мое мнение, поне 20 години преди момента на пенсиониране, човек трябва да започне не само да мисли, но и да действа, като заделя средства. Основната идея е, че колкото по-рано започнеш да спестяваш, толкова по-добре. Лично аз започнах малко по-късно своето планиране, но с достатъчно финансова дисциплина смятам, че ще успея да си осигуря допълнителната пенсия, която съм си поставила като цел.

Колкото го начините, по които можем да се подсигурим за третата възраст, на пръв поглед те са безкрайно разнообразни – можете да инвестирате в недвижими имоти, да купувате акции директно от фондовата борса, можете да събирате пари в банка или да се застраховате.

Неразумно е да се разчита, че след като ни правят осигурителните вноски за пенсия към ДОО, това е достатъчно. И сега, и в бъдеще пенсиите, отпускани от ДОО, няма как да гарантират по-висок заместващ доход от 30 – 40% от последното възнаграждение. А това е твърде малко, за да може човек в общи линии да запази стандарта си на живот, без да преживее финансов стрес след пенсиониране. Решението е: да си осигурим допълнителна пенсия, отделна и независима от тази от ДОО. Ако искате да планирате по-лесно, с по-конкретни цифри и параметри, препоръчвам да

използвате различните калкулатори в интернет страниците на гружествата и задължително да потърсите консултация със специалист по допълнително пенсионно осигуряване.

Дори и да звучи пристрастно, убедено ще кажа, че анализирайки плюсовете и минусите на различните продукти, е очевидно, че ако целта ни е да си осигурим пенсия, няма по-изгодна форма от доброволното пенсионно осигуряване. Да, някои от групите опции може да изглеждат примамливи, но там, където има двуцифрени ръстове, има и големи рискове. Достатъчно е да погледнем какво се случува с пазара на недвижимите имоти и с финансовите пазари през последните години.

Именно затова вярвам, че когато спестяваме за пенсия, трябва да сме по-разумни и да залагаме „на сигурно“. За себе си съм решила - ще си осигуря необходимите средства с лични спестявания в доброволния пенсионен фонд. Правя вноските си месечно, но заделям и допълнителни средства, най-често в края на годината. Задължително ползвам данъчните облекчения, на които имам право, т.е. мога да кажа, че 10% от вноските ми в пенсионния фонд са ми подарък по формата на отстъпен (невзет) данък. Естествено, избрах да се осигурявам в „Алианц България“, но мисля, че дори един ден да не работя за тази компания, не бих променила пенсионния си фонд, той ми дава най-важното – сигурност за моите спестявания.

Българинът харчи годишно 17 лева за книги. Тъжната статистика продължава и с все по-малко отделяни средства за попълване на библиотечните фондове

ЕМОНА ЦОНЧЕВА

Мишката изяжда книжката

СВЕТЛАНА ЖЕЛЕВА

Преди много години приятел издател ми сподели как мечтаел на плажа да вижда повече четящи българи, но не с вестници и списания, а с книгите, за които не им е стигнало свободното време. Както чужденците, дошли на почивка у нас. На плажа сега ситуацията е шарена – наред гората от чагъри и шезлонги има немалко любители на писаното слово, но е трудно да се каже дали превъзхождат по численост тези, които се разхождат с разхладителен коктейл в жезите.

Книгите са бизнес като всеки друг. „Продажбите за 2010 година са 125 млн. лв. по крайни корични цени. Това прави по около 17 лева на човек. Броят на заглавията според ISBN агенцията е 9 923. Това включва и много вътрешноведомствени издания, така че вероятният брой книги на пазара е

около половината. Средната цена на книга е 10.80 лв. Това прави 11 574 000 книги, продадени през годината.

„В най-силния период на продажби в най-новата ни история (2008-2009 г.) продажбите не са измервани по толкова прецизен начин, както сега. оценките ни тогава бяха за 150 млн. лв., което означава, че общо има спад от около 17% до сегашното ниво от 125 млн. лв. Докато при учебниците и учебните помагала спадът е не повече 5-6%, то при масовата литература е около 25%.”

През 2012 г. очакваме запазване на нивото на продажбите от 2011 година. От началото на годината не се отчитат никакви сериозни промени спрямо същия период на предходната година. Точни резултати ще имаме към месец март следващата година, коментира за сп. „Икономика” Веселин Тодоров, изпълнителен

У нас всеки е похарчил за хубава книга средно по 17 лв. На пазара през 2010 г. са се появили около 5 хиляди нови заглавия. Средната цена на издание е 10.80 лв. Това прави 11 574 000 книги, продадени през 2010 година. Най-любопитното е, че въпреки кризата новопоявилите се издателства у нас са ...145. При критерий поне една издадена книга през последната година, броят на издателствата клони към 1500.

директор на издателство „Сиела“ и председател на Асоциация „Българска книга“. Броят на издадените заглавия с детско-юношеска тематика през първите девет месеца на 2010 г. е 327 с тираж 513 хиляди. От тях детската художествена литература включва 223 заглавия с тираж 343 хил. екземпляра, или едва 4.8% от цялата издадена продукция и 10.7% от общия тираж.

Издателствата са предложили най-много преводни заглавия от английски език с тираж 740 хил., следват преводите от немски език с тираж 105 хил. и от руски език с тираж 98 хиляди. Очаквано, най-много се издава в столицата, като дялът на книги и брошури е 60.8% от всички издадените в страната. Второто място се пада на Варна - с 10.2% от всички издадени заглавия, или 6.7% от общия тираж, следвана от Пловдив - съответно с 8.8 и 14.8%.

Няма ясни правила кога едно издателство се отписва и престава да съществува. При критерий поне една издадена книга през последната година, броят на издателствата е около 1500. По-ясен показател за тенденцията е това, че новорегистрираните издателства са най-малко на брой от 1991 г., откогато се води точна статистика. Най-големи продажби се извършват през книжарниците, които реализират около 50% от всички продажби. Следващият основен канал са директните продажби на учебници на училищата. Има и по-нови канали като хипермаркетите. Постепенно изчезват сергиите като канал за продажба. Най-продаваните заглавия се обявяват от големите вериги „Хеликон“, „Сиела“ и други на сайтовете им, обяснява още Тодоров. Хитът през последните няколко години - т.нар. вампирска литература, се чете все по-малко. Поначално българските читатели не са толкова погвластни на жанровата литература, както това се случва например на англоезичния пазар, коментират издателите. Електронните книжарници у нас имат дял около 4.5% от общия пазар,

което е удвояване за последните 3 години. Това е установено на база социологически проучвания, а не чрез осчетоводяване на продажбите. Броят на онлайн книжарниците постоянно расте и това намалява отделните продажби в една книжарница. Трудностите с дигиталните книги са най-вече при получаването на правата за дигитално издаване от авторите. Особено голям проблем са западните автори и издателства. Иначе няма технологични пречки, казват още от Асоциация „Българска книга“. Учебниците са сладък бизнес, където се въртят сигурни обороти от 60 млн. лв. годишно и има минимални спадове въпреки кризата. Учебници и учебни тетрадки, помагала, речници, спра-

вочници се издават обикновено от специализирани издателства и не могат да бъдат разглеждани като „спасителен стълб“, тъй като не помагат за продажбите на издателите на художествена литература. Издателите отричат да нараства и пазарът на книги втора ръка. Това явление го има най-вече при учебниците за гимназиалния курс, както и при пазара за колекционери.

Държавата отсъстваше през 2009 г. и 2010 г. за попълване на фондовете на публичните библиотеки и читалищата у нас. През миналата година тя се включи с около 1 млн. лв., на фона на 3 млн. за 2008 г. „Надяваме се на положително развитие през 2012 г.“, коментира Тодоров.

На панаири на книгата се представят все по-малко издателства, отчитат от бранша

„Славейков“ намалява

Жаклин Вагенщайн, издателство „Колибри“

Добрите издателства трудно фалират, в криза се четат повече

- Г-це Вагенщайн, има ли фалирали издателства на фона на 26 хиляди затворили фирми, по данни на статистиката?

- По принцип издателствата трудно фалират, но могат да замразят дейността си и отново да я възобновят. При големите издателства няма отлив, но показателно е, че на Пролетния базар на книгата сега през май участваха госта по-малко издателства от обикновено.

- Кризата подейства ли гравитно на сектора?

- Не виждам особена разлика отпреди, но със сигурност се отразява повече на по-малките и нестабилни играчи.

- Какво четем по време на криза?

- Няма разлика в четенето във и извън криза. Според някои западни експерти дори в криза се четат повече. Четат се повече духовна литература. В нашите топ класации влизат автори като Стив Ларшон, Харуки Мураками, Исабел Алиенде, Милан Кундера, Харлан Коубън, а напоследък и Джо Абъркромби, Сесилия Ахърн - както виждате госта разнообразна селекция. Всички тези автори, всеки в жанра си, са характерни с това, че са изключително четивни и увлекателни.

- Кои са най-работещите канали за продажби на книги?

- Най-добре се продават книгите в книжарници на добро място и в моловете, площад Славейков отдавна е изгубил значение.

- Какво ще кажете за онлайн покупката на издания,

ФОТО: ГЛАЯ ИЙТОВА

за развитието на електронни книжарници, къде сме по този показател?

- Интернет търговията засега е по-незначителна, но плавно и бавно нараства. Експертите твърдят, че там е бъдещето.

- Къде са трудностите в създаването на дигитален пазар на книги...

- Пиратството. Единствено!

- Учебници и помагала, речници, справочници - спасителен стълб ли са като перо?

- Те са просто част от книгоиздаването, не може да се гледа на тях като на отделен спасителен стълб.

- Не се ли увеличава главоломно пазарът на книги втора ръка?

- Чак пък главоломно? По-вероятно е пиратското копиране на учебници и помагала.

- Къде е държавата при попълване на обществените фондове - библиотеки и читалища?

- За съжаление, държавата не е никъде. В последните две-три години само се говори, че ще се отпуснат пари на библиотеки, но няма нищо. 📖

45 вестника и 536 списания на сергията

✓ През 2010 г. у нас са излизали 359 вестника с годишен тираж 340 812 хил., като на човек от населението годишно се падат 45 вестника, или с 5 броя повече в сравнение с 2005 г. и с 2 вестника по-малко спрямо 2009 г. В сравнение с 2005 г. и 2009 г. заглавията на вестниците през 2010 г. намаляват съответно с 15.1 и 17.7%, а тиражът им спрямо 2005 г. се увеличава с 9.9%, а сравнено с 2009 г. намалява с 4.2%.

✓ През 2010 г. българите са избирали да четат измежду 60 всекидневника (16.7% от всички издавани вестници) с общ тираж 186 792 хил.

✓ На сергията са се предлагали 148 бр. седмични издания, което е с 19.1% по-малко в сравнение с 2005 и 2009 година. Тиражът им е бил 40.6% от годишния тираж на всички вестници.

✓ През 2010 г. са излизали 7 вестника за деца и юноши, което е с 2 повече в сравнение с 2009 година.

✓ Броят на хумористичните вестници е 6 с тираж 188 хиляди. Тиражът им спрямо 2009 г. се увеличава с 42.4% (56 хиляди).

✓ Най-много вестници естествено излизат в София - 194 заглавия, които формират 88.3% от общия тираж на вестници у нас.

✓ На чужди езици през 2010 г. са печатани 13 вестника: по 1 на немски, турски и испански, 2 - на английски и 8 - на два и повече езика.

✓ 563 списания и 132 бюлетина са били във фокуса на читателя. За времето 2005 - 2010 г. заглавията на списанията се увеличават с 1.6%, а тези на бюлетините намаляват 1.5 пъти.

Тиражът на списанията скача 3 пъти, а на бюлетините намалява с 32.0%, сочат данните на Асоциация „Българска книга“.

Управлението на отпадъците

Очертават се още схватки между рециклирания бизнес и държавата заради новия закон

КРАСИМИРА МИНКОВА

Рециклираният бизнес продължава борбата със законодателната дейност в сектора на отпадъците. След като преди месеци Конституционният съд отмени два от спорните текстове в стария Закон за управление на отпадъците, приети през миналата година, които задължиха бизнеса да измести площадките за метални отпадъци само на определените от общините зони, фигуриращи в градоустройствените планове, този път фирмите от бранша ще атакуват текстове от новия закон, приети в края на юни, въпреки че проектът на нормативния акт „отлежва“ в парламента около година заради спорове между двете страни.

Бизнесът не е съгласен с регламента за задължително изграждане на общински площадки, където безвъзмездно да се приемат метални и опасни отпадъци от граждани. Такива площадки са задължени да изграждат кметовете на населените места с над 10 хиляди жители.

От Българската асоциация по рециклиране се обявиха против въведената тотална забрана за изкупуването на битови метални отпадъци от физически лица, която трябва да влезе в сила след две години, и обявиха, че постановката няма никаква икономическа логика.

Бизнесът се опасява, че с новия нормативен акт не се въвеждат ясни стандарти за рециклирането и оползотворяването на отпадъците. Не е изчистен и въпросът с таксата „смет“, която според Българската стопанска камара (БСК) се изчислява

С промените в Закона за управление на отпадъците от бранша очакват да намалеят кражбите на метали, защото гражданите няма да могат да ги предават в пунктовете. Но те очакват и сериозно количество фирми да отпадат от пазара или да преминат в „сивия“ сектор

PHOTO: APX/IB

Варна е от градовете с работещ завод за преработка на твърди битови отпадъци

СТАНИ БУЛФОТО

- МИСИЯТА (НЕ)ВЪЗМОЖНО

като втори имотен данък.

Запазва се и изискването фирмите от рециклиращия бранш да „затварят“ в екоминистерството банкови гаранции, макар и те да бяха намалени наполовина – от 50 хил. лева на 25 хил. лева. Бизнесът обаче се оплаква, че размерът на банковите гаранции не е определен на базата на ясни критерии и му се отнема свободен финансов ресурс, с който би могъл да оперира.

Фирмите предупреждават, че новият закон също така не решава

натрупаните проблеми с опасните отпадъци и не стимулира инвестициите в инфраструктурата за тяхното третиране. Не се решават и проблемите с незаконните площадки за скрап, за които бизнесът „на светло“ постоянно алармира.

Все пак новият закон има и някои предимства. Рециклиращите фирми очакват кражбите на черни и цветни метали да намалееят наполовина заради въведените рестрикции за търговията. Текстове забраняват търговията с метални отпадъци

от небитов характер, каквито са жи релсите, кабелите и капациите на шахтите, а на нарушителите ще се налагат глоби в размер от 30 до 100 хил. лева.

Освен това с приемането на закона България може да очаква Брюксел да спре наказателната процедура и санкциите, които Европейската комисия поиска срещу страната заради забавянето на въвеждането на европейските цели за рециклиране и оползотворяване на сметта в националното ни законодателство.

Екоцелите

България е сред европейските държави, които имат най-сериозни проблеми с боклука и се представят най-зле в сферата на неговото управление. От години се бави изграждането на регионалните депа, а процентът на рециклираните и оползотворени отпадъци на фона на депонираните е изключително незадоволителен.

Страната ни няма къде да складира отпадъците, тъй като в момента тече проектирането и изграждането на малко повече от 20 от общо 55-те регионални депа, които трябва да бъдат изградени.

Въпреки това в новия закон е заложено до 2020 г. поне 50% от хартията, стъклото, металите и пластмасата, изхвърляни от домакинствата, да се рециклират, а депонираните биоразградими отпадъци да намалееят с 65%, което е истинско предизвикателство за изпълнение в седемгодишен срок.

Изискванията обаче идват от рамковата еврорективна за отпадъците. Заради това, че България се забави с въвеждането ѝ в законодателството, Еврокомисията започна наказателна процедура срещу София.

Предстои Брюксел да анализира новия закон, за да установи дали директивата е въведена правилно. Едва тогава ще стане ясно дали делото срещу страната ни ще бъде прекратено.

За изпълнението на заложените в закона цели още от началото на следващата година всички търговски обекти, административни

сгради, болници и учебни заведения трябва да събират разделно отпадъците си от хартия, стъкло, метал и пластмаса и да сключат договор с рециклираща организация. Организацията на системата за разделно събиране на полезните отпадъци от обектите ще бъде регламентирана с наредба на общинско ниво, предвижда Министерството на околната среда.

До две години от влизане в сила на новия закон се предвижда и задължително разделно събиране на строителни отпадъци и повторната им употреба.

Страната ни поема задължение до 2014 г. общините да имат работещи системи за рециклиране, които да преработват 25% от депонирания боклук. До 2018 г. трябва да се рециклират 40% от сметта, а до 2020 г. половината от отпадъците да се оползотворяват и използват повторно.

Общините, които до 2020 година не изпълнят законовите изисквания, трябва да плащат с 15% по-високи отчисления за депонирането на боклука. Тези от тях, които изпълнят изискванията за повторна преработка на пластмасите, хартията и други отпадъци, няма да правят такива отчисления.

За изпълнението на тези цели се разчита основно на европейски пари.

Спорни екомерку

С новия закон общините с население над 10 хил. жители се задъл-

Край софийското с. Яна продължава изграждането на интегрирана система за управление на твърдите битови отпадъци

жават до две години да изградят нови площадки за разделно събиране на битови отпадъци, където хората безвъзмездно да предават старите си битови уреди и мебели. Разходите на местните администрации за изпълнението на изискването се очаква да не надхвърлят 300 хиляди лева за всяка една такава площадка, като кметствата ще бъдат подпомогнати от държавното предприятие за управление на отпадъците.

След две години общинските площадки ще са единствените законни места, на които хората ще могат да връщат отпадъците, при това – безвъзмездно. Предвижда се да влезе в сила и пълна забрана да се събират метални отпадъци от физически лица.

Идеята на Министерството на околната среда е да пресече кражбите на метална инфраструктура, които ощетяват железниците, телекомите и електроразпределителните дружества.

Бизнесът обаче алармира, че мярката ощетява хората и изкри-

вява пазара на преработвателите. Идеята освен това няма да стимулира хората да предават боклук за рециклиране и депонираната смет няма да намалее.

Рециклиращите фирми алармират и за увеличаване на фалитите и незаконно работещите площадки за скрап. Преминването на част от „светлия“ бизнес в „сивия“ сектор си има своето обяснение – изискването, което беше въведено през миналата година и впоследствие отменено от Конституционния съд, площадките на рециклиращия бизнес да се разполагат само върху нежилищни територии, определени в общи устройствени планове. Повечето общини в страната не разполагат с такива градоустройствени планове и нямат финансова възможност да ги подготвят бързо.

В новия закон е записано, че пунктовете за изкупуване на отпадъци ще могат да са върху територии, определени с какъвто и да било устройствен план. Всички фирми за черни и цветни метали обаче ще трябва да кандидатстват за нови разрешителни до 6 месеца след влизането в сила на закона.

От асоциацията на рециклиращите фирми прогнозира, че „сивият“ сектор в бизнеса ще се разраства.

Данните на организацията показват, че ако през миналата година площадките за изкупуване на отпадъци са били близо 2400, в момента работят 1750. Повечето от затворените площадки обаче продължават да работят, но незаконно, а някои от тях приемат крадени метални отпадъци.

Очаква се още около 600 действащи площадки да преминат в „сивия“ сектор.

Разделното събиране става задължително за общините с над 10 хиляди жители

Ани е сред успешните примери в практиката на д-р Горялов

Фабрика за ХОЛИВУДСКИ УСМИВКИ

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Предприемачеството е начин на мислене и на живот. Пътят на предприемача не е лесен, особено когато няма достатъчно средства за реализация на идеите. Дългото пътешествие обаче започва с първата стъпка, както учи древният китайски философ Лао Дзъ.

Добрата идея

е в основата на всеки успешен бизнес. Холливудските звезди показват бисери в устата, не е ли възможно и моите пациенти да се усмихват по същия начин, казал си зъболекарят д-р Иван Горялов. Това интересно хрумване му помага да намери своята професионална ниша – става ортодонт. Под мотото „Повече красиви усмивки“ той започва пълната промяна и на пациентите си, и на собствения си бизнес. Сформира от-

личен екип, като партнира с гентални лекари от различни специалности, ползва и професионален фотограф. След година-две работа с всеки един пациент очарователната усмивка грейва на лицето му. Някои от щастливците като се видят, не могат да повярват на очите си. Те никога не са си представяли, че може да са толкова привлекателни.

Успехът каца на рамото

на д-р Иван Горялов, защото се е заел с нещо, което е негово страст и в което се е устремил да стане най-добър. Започва да развива услуга, от която хората се нуждаят. Те имат необходимост от хубава усмивка също толкова, колкото и да повярват в себе си. В работата с първия пациент, продължила близо две години, д-р Горялов осъзнава, че всъщност усмивката е проява на красивата същност на човека, тя е състояние на духа, вътрешна хармония, увереност и добро самочувствие, които се постигат след цялостно личностно израстване.

Пациентите на д-р Горялов променят начина си на мислене, научават се на

дисциплина и на търпение

защото лечението трае дълго. Тази пълна промяна доказва, че истинските резултати не идват за ден-два, а са плод на систематична работа.

Когато питат американския продуцент, сценарист и режисьор Уолтър Дисни каква е била визията му в началото на неговата кариера, той отвръща: „Нямах никаква представа за бъдещето, виждах само множество светлинки.“ Но мъглата бързо се раздига, а красотата на това първо впечатление остава в добре познатите ни фойерверки, с които започва всеки филм на империята „Дисни“. Заедно с брат си Рой той основава и развива корпорацията Walt Disney, която днес има годишен оборот от около 40 млрд. долара.

Братята Иван и Петър Горялови не са създали корпорация, но и двамата имат свой предприемачески успех. Единият е зъболекар, който в Пловдив

Братята Петър и Иван Горялови ни допускат в светия светих на успешния си бизнес

извайва красиви усмивки у пациентите си, а другият в София е коуч по лидерство за изпълнителни директори, собственици и инвеститори и също намира начин да засияят лицата на клиентите, на които помага да изградят устойчив бизнес.

Искрата на идеята и при двамата е запалена още преди години, но те не спират да търсят

слава на устойчивия бизнес

- заедно и поотделно. Ако гирите мост, който води към добре премерен растеж, основателят на първата коучинг компания у нас DreamersDo Петър Горялов може да е до вас в опита сами да го откриете. Без да ви съветва или консултира, той ще ви зададе отключващите въпроси, които да ви провокират да намерите най-добрите за вас и за конкретната ситуация решения. Като начало започнете оттук: „Кое е това, което едновременно ми е и страст, но и страх да правя? Кое е това, в което искам да съм най-добър в света? Коя е нуждата, която не е удовлетворена на пазара?“ Независимо дали един бизнес започва от нулата, или вече работи в 20 страни и планира да се разшири в 120, принципите са едни и същи.

„В началото няха нито бизнес план, нито финансови разчети, имаше много моменти, в които няха никакви пари. Счетоводителят обясняваше кое как се прави, а аз отвърщах, че не зная откъде ще дойдат средствата. Но най-важното бе, че при старта през 2006-а имах идеята и вярвах,

че ще я реализирам. Финансистите изпаднаха в шок, защото това беше

отвъд правилата

и здравата бизнес логика”, разказва Петър. През цялото време водещ за него и за Ирина, която му става съпруга и партньор в бизнеса, е стремежът онези, с които като коучове работят, да постигат стабилни и устойчиви във времето резултати. На четвъртата година от старта усилията на DreamersDo се увенчават със забележителен успех. Техен клиент - компанията за събиране на вземания EOS Matrix, представя за първи път България на световната карта с добра практика за успешно приложение на коучинга в организациите. Тя е избрана да се нареди в The Global Business Guide, наред с организации като NASA, SAP, BBC, T-Mobile, PepsiCo, Nordea Bank, Ramada Hotel. Следващото признание за напредък идва на петата година - в Лас Вегас през 2011-а тангемът Петър и Ирина получи най-голямата награда в световната коучинг индустрия, която им бе връчена за лидерството и приноса им към развитието в България на тази престижна дейност, обозначена с понятие, което така и не намери адекватен превод. Те са и първите неанглоезични носители на високото отличие в света.

Ако под лупа се възгледаме в бизнес опита на братя Горялови, ще се уверим, че голямата промяна започва от малките неща. Ще забележим, че холивудската усмивка изисква добре подгредени зъби, но далеч не само това.

Ирина Горялова също не крие усмивка

СТЪПКА

Една картина струва колкото хиляда гуми, а едно преживяване е колкото хиляда картини. Компас за предприемачите е пирамидата на Робърт Дилтс. Идеята е следната: Винаги, когато правим нещо, го правим в съответна среда, и най-ниското ниво в пирамидата е да преценим кога и къде искаме да работим. Помислете какво би било да създадете продукт за огромен пазар, не само за България. И не слушайте гласа на страха, който ще каже, че това е невъзможно, че е по-добре да се заемете с нещо по-малко.

Задайте си въпроса кое е това, в което бихте могли да сте най-добри в света – но не от мястото на егото и на амбицията, а от желанието да изкарате максимума от себе си и от бизнеса, с които се захващате? Този въпрос за Петър Горялов се оказал подтикът да се срещне с най-добрите в сферата на личното, екипното и организационно лидерство, за да черпи от извора.

На второто стъпало на пирамидата са поведението и резултатите, както и парите, които се печелят.

На третото ниво са способностите и стратегията, които ни

Иван и Петър Горялови (отляво на дясно) с двама пациенти, които вече широко се усмихват

Пълна промяна от Д-р Горялов

ПО СТЬПКА

подкрепят да вървим към целите и визията си за клиента, след като е получил нашите продукти и услуги. Дори в началото, когато идеята още се оформя способностите ни липсват, често ги развиваме, докато крачим към мечтания ефект за клиента.

Когато през 2006 г. Петър Горялов напуска Hewlett-Packard, си дава сметка, че всъщност не е готов за следващата стъпка. Исква да се занимава с коучинг и лидерство, а няма нужните познания и експертиза.

Същевременно е притиснат от факта, че трябва да започне да печели. Но как да стане това?! Страсстта му обаче била голяма, казал си: „Не може да не го направя.“ И първото, с което се заел, било да отиде да учи при едни от най-добрите в света в сферата, в която ще се развива. От една страна, усещал ентусиазма, а от друга – страха. Място за съмнения и колебания обаче нямало. Нито пък време.

На четвъртото ниво са ценности и вяръванията, които ни подкрепят по пътя към целите и визията ни. В предприемачеството това ниво е ключово.

На петото ниво е мисията на гаген бизнес и с какво той е уникален за клиентите и пазара. Това е енергията, с която предприемачът застава зад идеята. Мисията помага на предприемача да посреща и най-големите си страхове, сред които е страхът бизнесът да не умре. „В началото често не си вярваме и се съмняваме, че имаме голям потенциал да направим нещо значимо. Визията е шестото ниво – тя дава насоката как нещата може да се подобрят. Позитивният ефект от нашите услуги и продукти за клиентите ни захранва с енергия да продължим. В най-трудните моменти и когато не знаем коя е следващата крачка, визията е като

въже, което ни издърпва стъпка напред към върха на планината. Съчетанието между визия, ценности и действия, които реализират мисията на компанията, е в сърцевината на предприемачеството. То води до устойчив ръст във времето чрез лидерство, което вдъхновява”, обяснява Петър Горялов.

За изграждане на стабилен бизнес е нужно всяка стъпка, дори и най-малката, да е в синхрон с визията за клиента.

При Иван Горялов всичко тръгва от идеята „Повече красиви усмивки” – тогава той не е подозирал, че ще се появят изследвания, според които

България е сред страните, в които хората се смятат за най-несчастливи. Тази идея му дава визията, но първоначално у него също са липсвали знанията и способностите, с които това да стане. Още повече, че в България няма от кого да вземе пример и ноу-хау.

„За да се роди визията, трябва да видим бруталните факти на действителността в момента и да си дадем сметка каква нова реалност искаме да създадем. Нужно е да разберем как със своите продукти и услуги да докоснем ума, сърцето и духа на клиентите”, казва Петър Горялов.

АНТОН АНДОНОВ

Световната икономическа криза удари и пазара на луксозни имоти. Интересът към инвестиции в недвижимости твърдо се настани в райони, пощадени от финансовото цунами. Предпочитанията на купувачите се насочват към места, където политическата и икономическата сигурност вървят ръка за ръка, твърди международният индекс за цените на елитни имоти PIRI на консултантската компания Knight Frank и Citi Private Bank за 2011 г. Това е най-точният индикатор на пазара, който изчислява привлекателността на луксозните недвижими имоти по 71 показателя.

Цели 45% вече е разликата между имоти с еднакви показатели, но в различни точки на света, сочи индексът. Парадокс е, че миналата година най-значителни намаления на цените са наблюдавани в региони с най-висок икономически растеж. Пътят на парите заобикаля „горещите точки“ в света и насочва пазара на недвижими имоти към Маями, Лондон и Ванкувър. В същото време цените на имо-

ИМОТИ МАРКА „ЛУКС“

тите в еврозоната продължават да падат под влияние на световната финансова криза. Същото се случва в Сингапур, Сидни и Шанхай, което означава, че бумът на цените в Азия и Австралия спира.

Прогнозите на специалистите сочат, че през следващите пет години най-активни играчи на пазара ще бъдат новобогаташите от Китай, Русия, Близкия изток, Латинска Америка и други развиващи се страни, където икономиката е във възход. Главна причина за това е фактът, че набързо забогателите хора от тези региони искат да се „застраховат“ поне с луксозен имот, защото знаят, че спечеле-

ните бързо пари може да им бъдат отнети още по-бързо с промяна на закон или след загуба на политическа подкрепа например. В такава екстремна ситуация предаването на капитала между поколенията е несигурно и затова се залага на недвижимости от Монако до Маями. Американският град се превърна в по-предпочитано място за покупка на лукс имоти от Ню Йорк. Това веднага вдигна цената им с 19%.

Купувачи станаха предприемачи от Азия, които продават стоки на американския пазар. Към средата на миналата година обаче сделките значително намаляха заради забавената активност на Уолстрийт, което на практика показва зависимостта на западните пазари от слабостта на икономиката им. Оказа се, че финансовият сектор отвъд океана гържи едва 5% от пазара на труда в Ню Йорк, но генерира 25% от личните приходи на всички работещи.

Подобна е картината и на Стария континент. Монако продължава да се слави с най-скъпите луксозни имоти в света, но през 2011 г. цените им се понижиха заради про-

Лондон е градът,
в който се продават
най-много луксозни имоти

Монако е номер едно по цена на кв. м луксозен жилищен имот

гължавашката икономическа криза. Същото се случи и на Френската Ривиера, а единствените градове, отчели ръст в цените на луксозните имоти, се оказаха Лондон и Цюрих, които се намират в страни извън еврозоната.

Лондон привлича финансови потоци от целия свят и се превръща във все по-предпочитано място за живеене от забогателите. Тук се предлагат най-скъпите жилища в света. Цените в луксозния лондонски комплекс Уан Хау Парк започват от 6,5 млн. лири за апартамент с една спалня и достигат до 140 млн. лири за пентхаус. Към някои от тях има СПА комплекс, паникстая, винарска изба и какви ли не още екстри. В комплекса има кинозала, 21-метров плувен басейн, сауна, фитнес салон, а купувачите са бизнесмени от Русия, Китай, Индия, Африка и Близкия изток.

Луксозните имоти в столици на европейски страни, държави и известни места за почивка запазиха цените си от 2010 г. Рим, Виена, Брюксел, Амстердам, Кипър, Сардиния, Марбея, Карибите, Венеция, Валдизер, Шамони и Сент Мориц не отчетоха никакво поскъпване.

В същото време най-голям ръст в цените на недвижимите имоти се отчита в Кения. Спрямо миналата година той е с 25%, въпреки че държавата едва ли може да се нарече сигурно убежище, каквото например без колебание е Нова Зеландия. Континентът е далече от световните конфликти, а цените на имотите

тук са отчели ръст с 5%.

Потенциалният крах на пазара на имоти в Китай уплаши не на шега инвеститорите. След като балонът в Сингапур, Сидни и Шанхай гръмна през 2010 г., специалистите очакват спекулативният ценови бум в Азиатско-Тихоокеанския регион да спре. Това е причината исканата сума за имот в Пекин през миналата година да бъде само с 8% по-виска спрямо 2010-а. В съседна Индия пазарът тръгна стремително надолу и падна с 18% заради повишаваната 13 пъти основна лихва от Централната банка и високата инфлация. Точно обратното се случи в Индонезия. Там цените скочиха с 14% заради стабилния икономически ръст и ниските лихвени нива на Централната банка.

Ограниченото предлагане на имоти бе основният фактор за по-слабото понижение на цените им в други части на света. Например в Барбадос и Британските Вирджински острови промяната на цените бе съответно -5% и 0%. В Европа търсенето е стабилно и се движи основно от купувачи от Швейцария, Великобритания, Русия и Италия. Богаташите от тези страни предпочитат да инвестират в Алпите и най-вече в ски курорта Куршавел. В Цюрих имотите клас „Лукс“ поскъпнаха с 3%, а на фона на все още бушувашката финансова суматоха в Европа ръстът в цените на луксозните имоти изглежда е овладян.

Средна цена на квадратен метър луксозен жилищен имот

№	ЛОКАЦИЯ	ЦЕНА НА 1 КВ. М В ДОЛАРИ
1	Монако	58,300
2	Кап Фера (Франция)	51,800
3	Лондон	48,900
4	Хонконг (къщи)	47,500
5	Куршевел 1850 (Франция)	44,000
6	Сент Мориц (Швейцария)	42,600
7	Гцааг (Швейцария)	39,900
8	Сен Тропе (Франция)	38,800
9	Женева	31,900
10	Хонконг (апартаменти)	28,300
11	Париж	27,200
12	Кан	25,900
13	Сингапур	25,600
14	Москва	24,000
15	Сардиния	24,000
16	Цюрих	23,900
17	Ню Йорк (Manhattan)	23,300
18	Сидни	22,400
19	Валдизер (Франция)	22,000
20	Мерибел (Франция)	21,400
21	Санкт Петербург	20,200
22	Шанхай	19,600
23	Мюстик (Антилски о-ви)	19,400
24	Вербие (Швейцария)	18,700
25	Рим	18,100
26	Пекин	17,400
27	Межев (Франция)	15,500
28	Виена	14,200
29	Амстердам	12,900
30	Мужинс (Франция)	12,900
31	Флоренция	12,300
32	Майорка	11,900
33	Езерото Комо	11,700
34	Марбея	11,700
35	Венеция	11,700
36	Мумбай	11,400
37	Милано	11,000
38	Кайманови острови	10,800
39	Аспен (САЩ)	10,500
40	Шамони (Франция)	10,400
41	Магриг	10,100
42	Барбадос	9,700
43	Тоскана	8,700
44	Кипър	8,700
45	Британска Вирджиния	8,600
46	Тилюрайд, Колорадо	8,200
47	Оукланг	7,900
48	Киев	7,900
49	Прованс	7,800
50	Ривълсток, Калгари	7,400
51	Банкок	6,500
52	Западна Алгарве (Португалия)	6,500
53	Маями	6,300
54	Кейп Таун	6,000
55	Брюксел	5,800
56	Барселона	5,300
57	Куала Лумпур	5,000
58	Умбрия	4,400
59	Крайстчърч (Н. Зеландия)	3,400
60	Джакарта	2,900
61	Бали	2,600
62	Кения - крайбрежие	2,100
63	Найроби	1,700

Източник: PFI

The Pinnacle

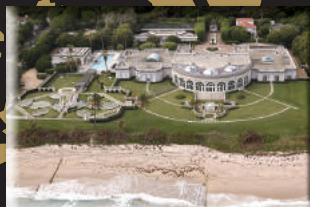
Луксозната ски вила струва 120 млн. долара и има едва 10 спални. Тя е собственост на Тим и Егра Блайксет. Винарна, вътрешен и външен басейн, фитнес и зала за масаж са екстрите в имота. **1**

1

Maison de l'Amitie

Къщата е собственост на Доналд Тръмп и се намира във Флорида, близо до Палм Бийч. Оценена е на 125 млн. долара **2**

2

Hala Ranch

Ранчото Hala струва 135 млн. долара. То се намира в Аспен, Колорадо, и е собственост на арабския принц Бангар бен Султан бен Абдулазис. Имотът има 15 спални, 27 бани, басейн, ски писта и може да се похвали със собствена електроцентрала. **3**

3

Fairfield Pond

150 млн. долара струва имотът на Айра Ренърт и се смята за най-голямото имение в Америка. Това със сигурност е най-скъпият дом в Хамптънс, в който има 29 спални, 39 бани, 5 спортни терена, игрище за боулинг и баня за \$150 000. **4**

4

William Randolph Hearst's Home

165 млн. долара струва имотът на Уилям Рандолф Хърст в Бевърли Хилс, Калифорния, САЩ. Той разполага с приказна гледка отвън, най-доброто обзавеждане отвътре, 3 басейна, 29 спални, кинотеатър и дискотека. **5**

5

The Manor

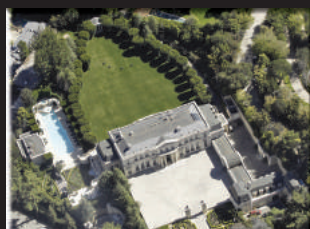
Този имот се намира в Лос Анджелис, построен е през 1991 г. и струва 150 млн. долара. Освен 12-те си спални той има 123 стаи, басейн, тенис корт, боулинг зала и легена пързалка. **6**

6

Fleur de Lys

125 млн. долара струва тази къща заради облицовката на 15-те си стаи с френски варовик и интериора от 24-каратово злато. **7**

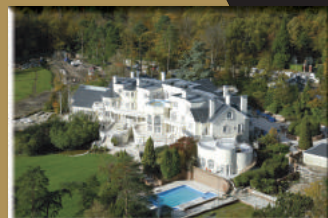

7

ТОП 10 на купувачите на ЛУКСОЗНИ ИМОТИ

1. Русия, 2. Хонконг,
3. Великобритания,
4. Франция, 5. САЩ,
6. Швейцария,
7. Германия, 8. Китай,
9. Сингапур, 10. Канада

Източник PIRI

8

9

10

ТОП 10 на новите купувачи по ДЪРЖАВИ

1. Китай, 2. Индия,
3. Бразилия, 4. Малайзия,
5. Норвегия,
6. Казахстан, 7. ОАЕ,
8. Австралия,
9. Индонезия, 10. Турция

Източник PIRI

ТОП 10 по поскъпване през 2011 г.

№	МЯСТО	ДЪРЖАВА	РЪСТ НА ЦЕНИТЕ (В ПРОЦЕНТИ)
1	Найроби	Кения	25.0%
2	Кенийско крайбрежие	Кения	20.0%
3	Маями	САЩ	19.1%
4	Бали	Индонезия	15.0%
5	Джакарта	Индонезия	14.3%
6	Лондон	Великобритания	12.1%
7	Ванкувър	Канада	10.4%
8	Москва	Русия	9.8%
9	Торонто	Канада	8.5%
10	Пекин	Канада	8.1%

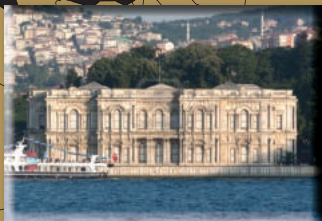
Източник PIRI

11

12

13

14

ТОП 10 по поевтиняване през 2011 г.

№	МЯСТО	ДЪРЖАВА	СПАД НА ЦЕНИТЕ (В ПРОЦЕНТИ)
1	Мумбай	Индия	18.1%
2	Монако	Монако	10.0%
3	Милано	Италия	10.0%
4	Майорка	Испания	10.0%
5	Мюстик	Карибите	10.0%
6	Дордон	Франция	10.0%
7	Мужин	Франция	10.0%
8	Сидни	Австралия	8.0%
9	Кан	Франция	9.0%
10	Western Algarve	Португалия	7.0%

Източник PIRI

Updown Court

Луксозният имот е във Великобритания и струва 116 млн. долара. Той е по-голям от Бъкингамския дворец и се счита за най-луксозното имение в света. Разполага със 103 стаи, 27 бани, боулинг зала, домашно кино, 5 басейна и поле за игра на скуош.

8

The Penthouse

Цената на този луксозен имот в Лондон е неизвестна. Пентхаусът в момента се ремонтира и може би след това ще се продаде за не по-малко от 160 млн. долара. Намира се на Number One Hyde Park и се счита за най-скъпият апартамент в света.

9

Викторианската

вила на Елена

Франчук

161 млн. долара струва имотът на Елена Франчук. Пететажната сграда има 10 спални, басейн, домашен кинотеатър, фитнес зала и сауна.

10

Вила Леополда

Тази вила на Френската Ривиера, построена през 1902 г. от белгийския крал Леополд II, днес е собственост на Едмънд Сафра. Тя е с 19 спални, игрище за боулинг, кино, басейни и градини, за които се грижат 50 градинари. Цената е 170 млн. долара.

11

Замъкът на граф Дракула

Замъкът на най-известния вампир в света има 57 стаи, от които 17 спални, обзаведени със старинни мебели. Цената на имота е 80 млн. долара.

12

Waterfront Mansion

В Истанбул се намира вила, оценена на 90 млн. долара. Тя има директен изглед към Босфора и разполага с 64 стаи.

13

Antilla

В индийския Мумбай се намира най-скъпият имот в света, оценен на 1 милиард долара. Той е собственост на един от най-богатите хора на планетата - Мукеш Амбани. Жъщата е на 27 етажа, има санаториум и гараж за 150 коли.

14

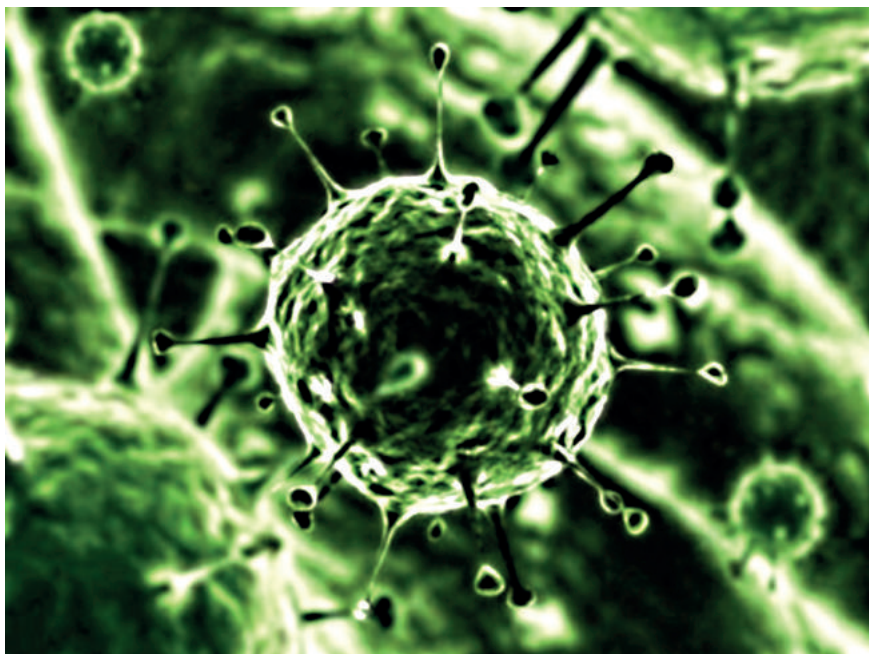
Зелените ДОКТОРИ

Фармацевтичните фирми вече правят и биоподобни лекарства, макар и доста скъпи. Широкото им навлизане обаче ще спести милиарди разходи за традиционната медицина

СВЕТЛАНА ЖЕЛЕВА

Фармацията вече не е същата, след като компаниите разработиха биоподобните лекарства. Това са биологични препарати, подобни на иновативния биологичен про-

дукт, с когото се сравняват, но не са генерични молекули. Лекарите вече ги включват в битката с диабет, при бъбречни, хормонални и други ендокринни проблеми, повечето от които изискват лечение до края на живота. С тях се компенсират балансът на различни ензими, хормони и протеини, които иначе здравият организъм сам произвежда толкова, колкото му трябва. Биоподобните продукти се прилагат като терапии при лечението на някои злокачествени заболявания като левкемия и миелом с различен успех. Повече от 325 милиона пациенти, а според най-нови данни вече 600 млн., се лекуват с биотехнологични продукти. Обикновено медикаментите се инжектират и се предписват само от специалисти, обяснява проф. д-р Мила Власковска, член-кореспондент към БАН в областта на клиничната фармакология. Вече е създаден и човешки инсулин, който може да се приема през устата, но все още чака разрешение от европейските фармацев-

Европейската комисия и Европейската агенция по лекарствата (ЕМА) имат изработени строги критерии за допускане до пазара на тези продукти. Задължително изискване е да се представят предклинични и клинични данни, доказващи клиничен ефект и безопасност, подобен на биопродукта, с който се сравнява. Докато другите фармацевтични продукти могат да се тестват върху лабораторни мишки, в случая с биоподобните молекули това се оказва невъзможно. „Тези медикаменти са създадени за човешкия организъм и не може да се разчита, че тествани върху животни, ще дадат същите резултати както при хората“, обяснява проф. Власковска.

Производителите на биоподобните продукти прилагат всички технологични подходи за копиране на оригиналния иновативен биотехнологичен продукт, но с различни клетъчни линии, нов технологичен процес и нови аналитични методи. Всеки производител си създава уникална клетъчна линия. Малка промяна в производствения процес може да промени фармакокинетиката и ефикасността. „Биоподобните лекарства

не са абсолютни копия на оригиналните, но са същите молекули за съответното лечение, те трябва да отговарят на изискванията на ЕМА, за да бъдат разрешени“. В много случаи биоподобните молекули са по-добри от първоначалните и тогава се говори за „Bio betters“, подчертава проф. Власковска.

При прилагането на въпросните лекарства е много важно какъв ще е имунологичният отговор на човешкия организъм. Затова при предписването им лекарите трябва да са сигурни, че при конкретния пациент няма да се образуват антители в организма, което би компрометирало лечението с биоподобни продукти. Затова е важно специалистите не само да уведомят пациентите си за това лечение, а да направят нужните изследвания и да ги следят в хода на терапията. В много случаи може да няма клинични последици, но антиген-антитяло реакциите може дори да застрашат живота на пациента.

За биоподобните лекарства цената у нас също се определя като най-ниската от 8 държави, с които се сравняваме. Предвид на това, че се очаква попълването на позитивния лекарствен списък с нови медикаменти да става веднъж годишно, фармацевтични фирми настояват да се създаде оперативен резерв на Националната здравно осигурителна каса, с който тя да заплаща най-иновативните терапии и продукти.

Според данни на IMS Health, ако използването на генерични и биоподобни лекарства бъде увеличено с 20%, само в областта на онкологията ще спестяванията ще възлизат на 4 млрд. евро, а във всички терапевтични области размерът на икономии ще е повече от 16 млрд. евро годишно на територията на Европа, стана ясно по време на международна конференция на Европейската генерична асоциация в Малта.

Европа скоро ще разполага с концепция за развитието на биоподобните лекарства, след като Брюксел и комисарят по здравеопазването и потребителските въпроси Джон Дали дадоха своята подкрепа за развитие на подобен документ.

тични институции.

Биоподобните лекарства се продуцират от живи клетки – това са специални клетъчни линии, бактерии, дрожди и други. За създаването на някои препарати вече се използват овариум от хамстер, както и специални ларви от пеперуди. Продуктите са познати на фармацевтичната

и медицинската общност през последните 10 години, като тенденцията е техният брой да нараства. Най-масовият, най-широко разпространен и най-популярен биотехнологичен продукт засега е човешкият инсулин, който се предписва при тежките форми на диабет.

Биотехнологичните фармацев-

тични лекарства са много скъпи поради огромните средства, вложени в тяхното разработване и технологично производство. Така разходите за лечение могат да стигнат до 2-3 хиляди лева на седмица. Ето защо логично се поставя въпросът да се поеме заплащането им от публичните фондове.

Война за Луната

Лунните фази

Поредна космическа напревара подхваща най-мощните в икономическо отношение държави в света. Русия и Япония обявиха плановете си за създаването на постоянни бази на Луната. Това ще накара другите суперсили в битката за Космоса – Европа, САЩ и Китай, да

преосмислят плановете си и да отвърнат на предизвикателството. Защото лунната кора е съставена от множество редки метали, които са на изчерпване на Земята, като уран, торий, силиций, алуминий, магнезий, желязо, титан, калций, никел, калий и манган. Според т.нар. Лунен договор те не могат да се използват само от една нация, но документът не е подписан от нито една от космическите сили.

АНТОН АНДОНОВ

Москва се заклани да установи астронавти на единствения естествен спътник на Земята до 2030 г. Те ще работят на специално създадена руска лунна база. Същото се заклани да направи Япония. Как ще отвърнат на тези плановете другите космически държави – Европа, САЩ и Китай - засега не е ясно.

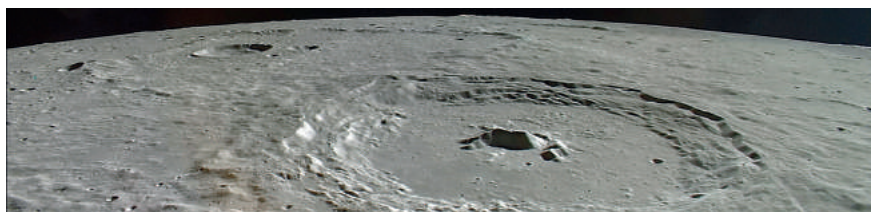
Поредната битка за нагмощие в Космоса е подаръкът, който „Роскосмос“ прави на новия руски президент Владимир Путин. Бившият премиер миналата година скастри шефовете на държавната фирма и заяви, че „Русия трябва да излезе от ролята на международен космически лог-кар“. В последните години липсата на пари накара Москва да изстрелва в орбита космически апарати на държави, които плащаха добре, но изостана в собствената си програма за усвояване на Космоса.

Идеята за руска база на Луната е директна заявка, че пари за космически изследвания вече има, уточни ръководителят на „Роскосмос“ Вла-

димир Поповкин. Според него Русия няма да се ограничи с изпращането на космонавти до Луната за мисии, а ще създаде условия за оставането им там.

Най-вероятно руснаците няма да бъдат сами на Луната, след като заместник-директорът на японската космическа агенция JAXA Юичи Ямура обеща Токио също да направи бази там. „Ние смятаме, че Луната е поредното предизвикателство пред нас, което трябва да приемем, за да не изоставаме в изследванията на Космоса. Човешкият крак вече стъпи на Луната, но не продължи да разгадава тайните на естествения спътник на Земята. Време е ние да го направим“, допълни Ямура.

Какъв ще бъде отговорът на Европа, САЩ и Китай на предизвикателството на Русия и Япония все още не е известно. Преди време САЩ обявиха, че спират космическата си програма и насочиха усилията си в съвместна работа с астронавтите на Международната космическа станция. Вашингтон дори се отказа от скъпоструващите

Снимка на лунната повърхност, направена с висока резолюция от японската космическа агенция JAXA

Световните суперсили влизат в битка за природните богатства на земния спътник

космически програми заради икономия на бюджетни средства. Парите за NASA бяха орязани с 0,3%, което сложи край на американските мисии за Луната. Засега.

Въпреки кризата на Стария континент Европейската космическа агенция (ЕКА) съобщи, че е събрала 850 млн. евро за старта на програмата „Екзо Марс“. Погледите на европейските специалисти са насочени за момента не към Луната, а към Червената планета, но за реализацията на „Екзо Марс“ спешно се търсят още 350 млн. Проектът бе пред провал, след като САЩ се отказаха да участват в него и само съгласието на Русия да предостави ракети носители „Протон“ и научна апаратура го спасиха от провал. Шефът на ЕКА Жан-Клод Дорден уточни, че стартът на програмата ще бъде през 2016 г., а нейна основна цел остава изследването на Червената планета от орбитални автоматични сонди и марсоходи, които трябва да вземат проби от повърхността ѝ.

Петата космическа суперсила – Китай, в момента е най-ухажваната. Парите в Поднебесната империя не са проблем, а китайската космическа програма успя да впечатли дори шефа на космическото ведомство на Канада Стив Маклин, който призна, че „с Китай трябва да се води разумен диалог и сътрудничество.“

Луната е единственият естествен спътник на Земята. Тя е петото по размер космическо тяло в Слънчевата система с диаметър 3476 км. Луната се намира на около 384 403 км от Земята.

Първият космически апарат, който кацна там, бе съветският „Луна 2“. Това стана през 1959 г., а малко по-късно същата година на Земята пристигнаха и първите фотографии на спътника, направени от „Луна 3“. Руснаците бяха първите, които осъществиха успешно кацане на космически апарат на лунната повърхност, а Луна 10 стана първият земен апарат, който успешно влезе в орбита около спътника.

Америка направи големи си удар през 1969 г., когато Нийл Армстронг и Едуин Олдрин станаха първите хора, стъпили на Луната. С края на американската програма „Аполо“ обаче изследването на спътника бе прекратено.

Луната е ничия собственост – разбраха се Русия и САЩ, след като подписаха Договора за използване на космическото пространство през 1967 г., според който Луната е под същата юрисдикция, както е и откритото море (*res communis*). Според контракта Луната може да се използва само за мирни цели и на нея не може да се изграждат военни съоръжения и разполагат оръжия за масово поразяване.

Американският
астронавт Нийл
Армстронг първи
стъпи на Луната

Виртуалният супер

Супервойник, кибервойни, промишлен шпионаж и кражби на данни и самоличността предизвикателствата пред човечеството през XXI век. Властта на мрежата нараства с всеки изминал ден, а от място за споделяне на мисли тя се превръща в система за тотален контрол.

Интернет престъпленията са най-бързо развиващият се и най-печеливш бизнес в света. Предпазването от тях е с цената на тотален контрол върху мрежата и ограничаване правата на гражданите

ВОЙНИК

АНТОН АНДОНОВ

Супервойник „расте“ в Америка. Неговото тяло ще получава команди по интернет чрез специално имплантиран в мозъка чип, с който по мрежата ще идват нареждания и задачи от мощен компютърен център за управление. И не - това не е ново описание на главния герой Робокон от най-успешния научно фантастичен филм за всички времена, а съвсем близка реалност. Така поне твърди професорът по социология и политология от университетите в Станфорд и калифорнийския „Санта Барбара“ – Роланд Бенедикттер.

Развитието на съвременните

технологии насочва учените към създаването на нещо средно между човек и машина, което ще бъде в състояние да изпълни и най-налуничавите команди на създателите си. Такива суперсолджъри вече съществуват и единственият проблем засега да не се съобщава официално за тях е страхът, че ако нещо се случи със системата за сигурност на компютъра, от предимствата на въоръжения Франкенщайн може да се възползва врагът, твърди професорът. Според него обаче всички велики творения на човечеството са преминали през етапа на страх от провал и след това са били реализирани, което означава, че съвсем скоро на бял свят ще се признае за смесицата между човек и машина.

Професорът твърди, че третата световна война вече е в ход. Тя се води във виртуалното пространство, а киберфронтът ѝ се разраства с всеки изминал ден. САЩ и Китай отдавна имат разработени планове за действие, а Европа в момента се учи как да отвръща на атаките в глобалната мрежа. „Военните системи стават все по-мощни, а към тях се прибавят и последните нововъведения в глобалната мрежа, режисирани в желаната посока от изобретателни програмисти и неуморими хакери“, твърди той. В бъдеще класическият шпионаж ще се фокусира върху превантивната защита от компютърни атаки. Времето на Джейм Бонг отмина, сега е ред на наблюдение от спътници и безпилотни апарати с дистанционно управление. Шпионирането в глобалната мрежа се превръща в ежедневие, на което не могат да се противопоставят и специалистите, които правят антивирусни програми. Всъщност точно те може би са източникът на най-опасните удари в мрежата, твърди Бенедикттер.

На практика всяка съвременна война започва с предварителна кибератака. Тя се насочва срещу радиолокационните станции на врага, които се изключват за две-три минути, а в това време атакуват изтребители бомбардировачи. Краткото време е напълно достатъчно, за да бъде ударена енергий-

ната система на всяка държава, да се прекъсне водоснабдяването и да се парализират основните системи, обезпечавщи нормалния живот на гражданите.

По гумите на експерта сериозен ръст в света отбелязва промишленият шпионаж, с който се краде ноу-хау, механизмите на цели индустриални производства и схемите за оборудване. Щетите от този специфичен удар се изчисляват на милиони щатски долари, а големи корпорации и фирми могат само да пресмятат загубите си.

Атаките са насочени и към правителства и международни организации, които се опитват да регулират и спрат кражбите през мрежата, но от тях не са защитени и обикновените граждани. Интернет престъпленията са най-бързо развиващият се бизнес в света. И най-печелившият. Защото ако някой открадне данните от банковите карти на половин милион души и присвои от всяка сметка само по 50 цента, печалбата ще бъде 250 000 долара. Сумата съвсем не е за пренебрегване, а обраните с половин долар хора може и да не разберат за кражбата. Класическите продажби на оръжие, наркотици и свежа плът вече са само част от пейзажа на новата кибервойна.

Най-големият проблем обаче според професора е контролът, който правителствата във всяка държава се опитват да наложат върху гражданите. В тази битка обречени са хората, чиито права в бъдеще ще бъдат жестоко оръзани. Въпреки това бъдещето принадлежи на обединеното човечество, което ще се научи да работи в глобалната мрежа заедно, твърди Бенедикттер.

Оказва се, че най-високотехнологично развитите държави в света, в които работата в мрежа или екип отдавна е практика, са най-уязвими от кибервойните. Кое е невероятно парадокс, известен като Параграф 22. Практиката обърна идеята за интернет, който бе създаден като средство за комуникация и арена за обмен на мисли, и го превърна в ужасяваща система за контрол, в каквато се превръща мрежата с всеки изминал ден.

По-бързи от звука

Boeing и NASA разработват нов самолет, с който за ден може да се отиде от САЩ до Европа и обратно

АНТОН АНДОНОВ

Най-големият самолетопроизводител в света Boeing, Gulfstream и Националната космическа агенция на САЩ NASA обединиха усилията си, за да направят нов свръхзвуков самолет. Той се разработва под кодовото име X-54 и от него се очаква да направи истински пробив в гражданската авиация.

Самолетът ще има съвършено нов корпус, съвременни двигатели, с които ще лети със скорост 4000 километра в час, свръхтънки крила, а без презареждане с гориво ще прелита 19 000 километра. Това означава, че от Лондон до Сидни ще се стига пет пъти по-бързо. В момента полетът до Австралия е 20 часа, а с новия самолет ще бъде само 4 часа.

Скоростта на новото чудо ще бъде почти два пъти по-голяма от 2300 километра в час, които вдигаха първите свръхзвукови самолети – Concorд и Ту-144.

В момента усилията на разработчиците са насочени към намаляването на силата на звуковия удар (шума) при преминаването на звуковата бариера. Миналата година експерти на НАСА съобщиха, че тестването на прототипа в аеродинамичен тунел е показал значително намаление на шума. Това е станало възможно благодарение на супертънките крила и скрити двигатели на

X-54.

Преполога се, че първите модели на новия самолет скоро ще се появят на пазара на бизнес авиацията. Возилото ще бъде 12-местно и ще струва 80 милиона долара. Мотото на рекламната кампания на X-54 ще е „До САЩ и обратно за един

ден”, а купувачи се очаква да бъдат намерени в САЩ, Европа и Близкия изток.

Гражданският самолет е поредният проект, който се опитва да преодолее звуковата бариера. Съвсем наскоро американците проведоха успешни изпитания на неживяно до момента оръжие, чиято скорост превишаваше пет пъти скоростта на звука. Апаратът с кодовото име „Прогресивно хиперзвуково оръжие” (Advanced Hypersonic Weapon, или AHW) бе изстрелян от остров Кауаи на Хаваите. Летателното средство прелетя разстояние от 3 700 километра до Маршаловите острови за по-малко от 30 минути.

В рамките на същата програма бе разработен и свръхзвуков безпилотен самолет Falcon HTV-2. С него за по-малко от час може да бъде доставена и хвърлена ядрена бомба или каквото и да било устройство във всяка точка на света, твърдят експерти.

Истинска революция в самолетостроенето готвят американците. Boeing и NASA се закачиха да направят пробив в гражданската авиация и да построят най-бързия в света свръхзвуков самолет за граждански цели. С него от Европа до САЩ и обратно ще се пътува в рамките на един работен ден.

Falcon HTV-2

Най-вероятно първият прототип на X-54 ще бъде показан на британското авиошоу във Фарнборо в края на юли

Е-Volo може да се управлява и от дете, а един летателен час излиза само 6 евро. Серийното производство на изобретението на трима немски инженери скоро предстои

Мультикоптер

КОЛАТА НА БЪДЕЩЕТО

АНТОН АНДОНОВ

Добрата идея винаги носи пари. В тази максима се убедиха трима немски инженери, които на майтап решиха да направят нещо средно между лек автомобил и вертолет. Тяхното Е-Volo веднага прикова вниманието на експертите, които видяха в странния мутант неподозирани възможности. Компактното леко летателно средство е в състояние да прави професионални снимки от въздуха, да оглежда големи райони, в които се е случило природно бедствие, да търси изчезнали в недостъпни за автомобили местности хора, а военните направо казаха, че мультикоптерът ще им върши чудесна работа, след като може да лети без пилот на борда.

„Мутантът” на Томас Шенкел, Шефан Волф и Александър Цозел тежи 80 кг и представлява кръстосани под прав ъгъл две здрави алуминиеви зреди, всяка с дължина 5 метра. Там, където зредите се пресичат, има седалка за пилота, която прилича повече на стол от барплот, а възглавницата на нея играе ролята на амортизатор при кацането. Летателното средство има 16 перки, разположени по двете алуминиеви конзоли - по 4 от всяка страна. Проектът неслучайно се нарича Е-Volo. Volo на латински означава „летя”, а Е показва, че уредът се задвижва от електричество. Двигателят на мультикоптера се захранва с литиево йонни акумулатори, а едно зареждане осигурява 20-минутен полет. Всяко витло на летателния апарат се задвижва самостоятелно, независимо едно от друго. Така

всички витла работят по едно и също време, но с различна скорост на движение, което осигурява надеждност на полета, обясняват изобретателите.

Устройството е натъпкано с електроника, която анализира всяка секунда състоянието на машината чрез постъпващите от датчиците данни. То излита вертикално досущ като истински вертолет, може да стои неподвижно във въздуха и да пренася тежест до 80 кг.

Въздухоплавателна инспекция свърх-лекият самолет ще бъде оборудван с цялостна система за аварийно приземяване, която ще може да приземи уреда и пилота без проблеми.

Цената на машината ще бъде между 1000 и 3000 евро, стойността на един летателен час ще се движи около 6 евро, а парите за техническо обслужване ще бъдат дори по-малко. Всъщност пробивът на немските инженери е уникален,

Налудничаво на пръв поглед устройство е на път да направи удар в новите технологии. Странен мутант между лек автомобил и вертолет прикова вниманието на военните, които видяха в него евтино средство за разузнаване. Гражданските служби в Германия също решиха, че уредът може да бъде полезен, защото с него се правят професионални заснемания на имоти и истински фотосесии от въздуха, а китайски търговец поръча веднага 10 000 машини от прототипа, които смята да продаде на фермери, за да наглеждат оризищата си, до които може да се стигне само по лоши селски пътища. На всичкото отгоре мультикоптерът е в състояние да лети сам или с пилот на борда, а най-голямото предимство на Е-Volo е, че за управлението му не е необходима кой знае каква специална подготовка, нито лиценз за пилот.

Изобретателите Томас Шенкел, Шефан Волф и Александър Цозел

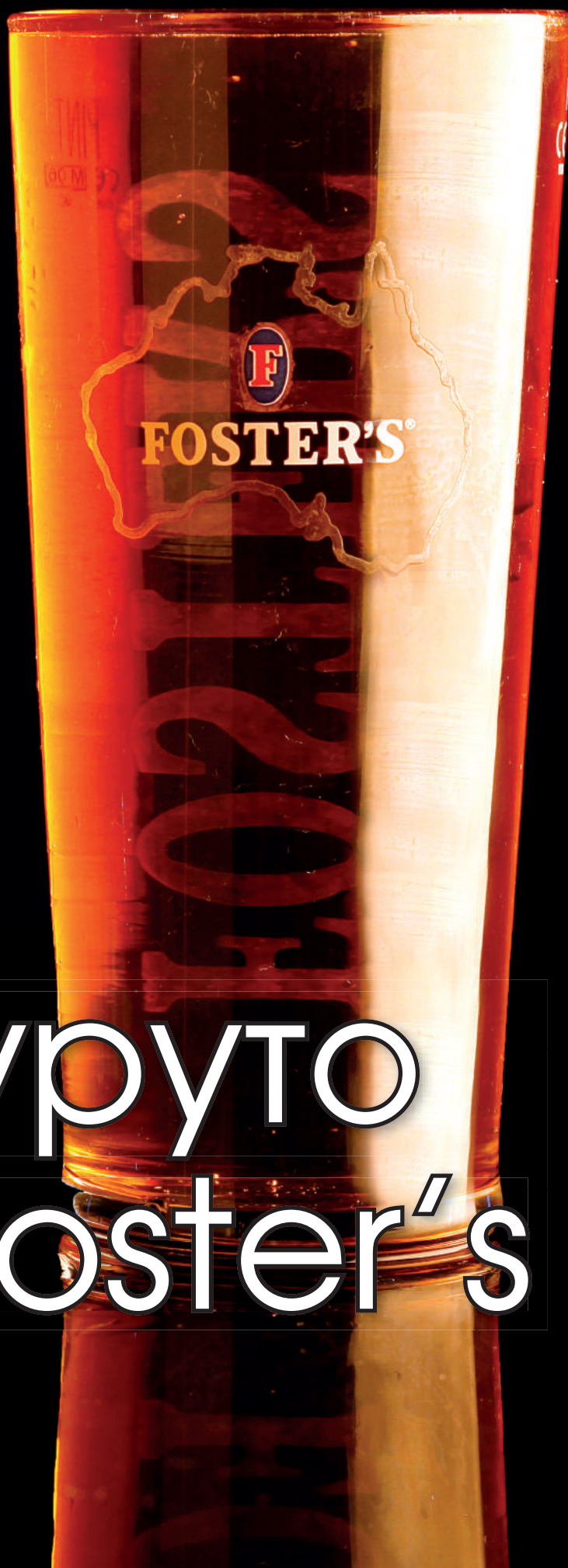
За неговото управление не е необходима специална подготовка, защото всичко става с помощта на гънестик, който само задава посоката на движение, а всичко останало се регулира автоматично. Всичко е толкова улеснено, че дори 8-годишно дете може да кара мультикоптера, твърди Александър Цозел. На всичкото отгоре машината е безопасна и екологична и може да лети дори да откажат четири от витлата и да кацне без проблем.

Според изискванията на германската

защото Е-Volo с вертикалното си излитане и кацане, ниско ниво на шум, липсата на вредни отпадни емисии, простота на управление, надеждност и безопасност може да се превърне в ефективна алтернатива не само на леките вертолети, но и на личните автомобили, най-вече при пътуване в градските задръствания. В момента те разработват модел, с който ще могат да летят двама пилоти, и усъвършенстват прототипа, който съвсем скоро ще влезе в серийно производство.

Най-популярната и голяма австралийска пивоварна вече е британска собственост и марките ѝ ще завладяват нови пазари

Символът на Австралия – бирата Foster's, се преклони пред чужденец. Кенгуруто, което се мъдри на всяко кенче и бутилка, пълно с кехлибарената течност, вече ще подскача в посока, зададена от новите британски собственици. Сделката с продажбата на най-старата австралийска марка Foster's разтърси финансовия свят, а купувачите от SABMiller вече доволно потриват ръце, след като тя бе окончателно финализирана тези дни.

Кенгуруто пие Foster's

Финанси

Финансовата 2011 г. Foster's приключи с чиста печалба от 494,9 млн. австралийски долара и общ обем на продажби от 2 274,8 млн. австралийски долара. Данните са по-слаби в сравнение с 2010 г. Когато концернът отчете печалба от 541,9 млн. и продажби за 2 335,4 млн. австралийски долара. Акционерите си разпределиха за миналата година дивидент от 25,25 австралийски цента за всяка притежавана акция. Нивото е с 2,5 цента по-ниско от разпределения дивидент за 2009 и 2010 г. и средно между приходите от 2007 и 2008 г., които бяха съответно 23,75 и 26,25 австралийски цента за акция.

фото РОЙТЕРС

АНТОН АНДОНОВ

Бирени страсти бушуват в Австралия. Родината на кенгуруто се отказа от най-старата си марка и предаде контрола ѝ на чуждестранна компания. 24 ноември 2011 г. се оказа най-превратната дата за производител номер едно на бира в Австралия - Foster's. Тогава властите разрешиха на британската пивоварна корпорация SABMiller да купи местния производител на бира, която под различни наименования се разлива в много страни по света.

Така за първи път в своята 120-годишна история австралийската Foster's преминава в ръцете на чужденци. Но сделката се превърна в поредното сливане, тръгнало на пазара на бира по света.

До сделката не се стигна от раз. SABMiller отправи поглед към компанията, която контролира половината от пазара на бира на Зеления континент, отдавна. През юли миналата година британската корпорация

предложи на прекия си конкурент 9,9 млрд. щатски долара, но Съветът на директорите на Foster's пресметна, че предложената оферта е занижена с една трета. Сметките на анализаторите по онова време показваха, че австралийската компания наистина струва по-скъпо – около 13 млрд. щатски долара. Офертата бе най-силната, правена в бирения свят дотогава, и сделката се очакваше с голям интерес от всички играчи на пазара. Срещу нея скочи изпълнителният директор на австралийците Джон Полаер, който обеща да

задоволи апетита на изнервените акционери на компанията с пари от продажбата на нова марка бира – „Victoria Bitter”. Мирисът на свежи пари – и то веднага – накара собствениците да приемат втората директно насочена към тях оферта на англичаните. Още повече че в хода на разговорите SABMiller вдигна цената постепенно,

докато в един момент не заплашиха, че ще отпратят директна оферта към акционерите. Това увеличи цената на акциите на Foster's на австралийската борса, но до враждебно изкупуване не се стигна, а играта на нерви приключи в края на ноември. И то на цена завишена само с 270 млн. щатски долара, но с обещания за незабавно изплащане на дивиденди за акционерите. Те получиха от собствена си компания и по 30 цента на акция от обратно изкупуване и 13,25 цента дивидент.

В крайна сметка SABMiller купи Foster's за 10,17 млрд. долара и обеща да даде още 580 млн. директно на акционерите.

Интересът на SABMiller към Foster's е напълно разбираем. С покупката на компанията една от най-големите бирени корпорации в света успя да стъпи на пазара в Австралия, където дотогава не беше представена. От друга страна Foster's е най-разпознаваемата марка на Зеления континент, която се радва на убийствена популярност сред местните потребители. От десетте любими бири за австралиеца Foster's вари седем - Carlton Dry, Victoria Bitter, Crown Lager, Pure Blonde, Carlton Draught, Carlton Mid и Victoria Bitter Gold. Историята на бирата идва от далечната 1888 година, а марката никога не може да бъде обърквана, защото на нейната емблема е изобразено подскачащо кенгуру - символът на държавата - континент.

Въпреки британската си регистрация голяма част от приходите на SABMiller идват от развиващите се пазари по света. Латинска Америка, Азия, Африка и Източна Европа осигуряват 80% от приходите от продажби. Това означава, че погледът на британската корпорация за първи път се насочва към пазар, който освен с количество трябва да бъде ухажван и с качествено пиво,

Устойчиво развитие на бизнеса

Компанията от години разработва проекти за устойчиво развитие на бизнеса. Тя е ангажирана сериозно с ефективното управление на околната среда и социалното въздействие на производствата си. Пивоварите непрекъснато инвестират в нови технологии и развитие на човешкия потенциал. Това е единствената пивоварна в света, която през миналата година няма регистриран нито един инцидент със свой работник, довел до смърт или трайни увреждания, твърди отчет, публикуван във фирмения сайт. Foster's разработва програми за водна и енергийна ефективност, с които щади околната среда и пести енергия. Новата пивоварна Cascade работи с газов котел, което намали емисиите парникови газове с 50%. Сериозни са икономии и на вода. Водната ефективност през 2010 г. е подобрена с 6,17 %, а от 2007 г. насам с общо 11,66%. Компанията има претенции към всички свои външни доставчици, от които иска гаранции, че водят „екологична и социална политика“. През 2011 г. Foster's отдели 7,1 млн. долара за проекти в тази насока.

РОЙТЕРС

защото Австралия се слави като страна с висок стандарт и потребителите там са доста по-разглезени в сравнение с източноевропейците например. Разбира се, с излизането на качествено нов пазар се очаква и увеличение на печалбите на SABMiller.

От своя страна, давайки благоприятията за сделката местните власти поискаха от купувача да запази бизнеса в страната и работните места. SABMiller ще продължи да произвежда голяма, част от пивото

в Австралия и ще инвестира в развитието на марката.

Всъщност британско-австралийската сделка е поредното поглъщане на компания в света на бирата. Концентрацията на производството в отрасъла върви с пълна сила от години насам. SABMiller е вторият по големина играч в сектора, чиито производствени мощности се намират в Южна Африка. По обем на производство концернът отстъпва само на Anheuser-Busch InBev. Третото място в класацията е на Heineken, а сред първите четири се нарежда и Carlsberg.

Общо компаниите държат около половината от световния бирен пазар. Стратегията им при завземане на нови пазарни ниши включва поглъщане на местен производител, запазване на неговото производство

Пари за спорт

Foster's спонсорира трите най-популярни игри в Австралия. Компанията е основен спонсор заедно с Toyota на Футболната лига на Австралия (Australian Football League), Националната ръзби лига (National Rugby League) и на Националното първенство по крикет.

Джо Кокър също е почитател на марката

Бирена батерия

Foster's направи първата в света „бирена батерия“. Тя преработва в електроенергия отпадните продукти при производството на бира, вода и алкохол. С помощта на специална бактерия се прави пречистване на отпадъците и от тях се произвежда електричество, с което се задоволяват нуждите на един апартамент. Експериментът струваше на компанията 115 000 щатски долара, а „бирената батерия“ бе инсталирана в завода на компанията в Бризбейн.

и налагането на емблематичните за компанията майка марки на новия пазар.

От 2005 г. насам сделката за Foster's е поредното поглъщане в сектора, което води към значими промени в пазарното присъствие на „големите“. Преди седем години SABMiller навлезе и в Колумбия, купу-

вайки за 8 млрд. долара най-големия местен пивовар - Grupo Empresarial Bavaria.

През 2008 г. белгийската InBev придоби американската пивна корпорация Anheuser-Busch. В резултат на сливането се образува най-големият в света производител на бира.

В началото на 2010 г. Heineken купи една от най-големите мексикански пивоварни за 7,7 млрд. долара, след като три години по-рано изкупи активите на британската Scottish & Newcastle и бетонира положението си на английския пазар.

В момента Foster's има солидни позиции и продава марките си в над 150 страни по света. В голяма част от тях бирата се вари на място, а производителят е купил само лиценза за производство. Малко на брой са собствените производствени мощности в чужбина на Foster's, но за сметка на това пивоварните на SABMiller са разпръснати в много страни на света. Това означава, че търговската марка Foster's ще завземе нови пазарни позиции, които ще увеличат печалбите на новия

Марки

Foster's произвежда сегем от бирите, включени в ТОП 10 по популярност в Австралия. Заедно с тях портфолиото на пивоварната включва 23 марки пиво - Abbotsford, Bluetongue, Bruers, Carlton, Cascade, Crown, Fiji, Foster's, Great Northern, Grolsch, KB, Matilda Bay, Melbourne Bitter, Miller, NT, Peroni, Pilsner Urquell, Power's, Pure Blonde, Reschs, Sheaf, Vaillima, VB.

В портфолиото на компанията има три сайгера - напиток с вкус на бира, но с някаква плодова добавка. Брандът Mercury се произвежда от 1911 г. и е най-старият сайгер, познат в страната на кенгуруто. В момента фирмата вари три вида от него - Mercury Draught, Mercury Dry и Mercury Sweet. От 1970 г. Foster's произвежда Strongbow. Този сайгер е най-разпознаваемият и освежаващ в Австралия. Той се продава в 6 различни вида - Strongbow Genuine Apple, Strongbow Original Cider, Strongbow Sweet Cider, Strongbow Dry Cider, Strongbow Clear Cider, в който има 50% по-малко захар и Strongbow Pear Cider. Foster's произвежда добре познатия от 120 г. английски сайгер Bulmers.

Компанията вари 11 вида високоалкохолни напитки уиски, бърбан, водка, джин, коняк и узо, както и пет вида безалкохолни напитки с марката Cascade, плодови напитки и минерална вода.

собственик. Защото според старите пиячи и разбирачи една бира е истинска и добра само ако се произвежда наблизо и не трябва да изминава хиляди километри до купувача. Затова цените им на кехлибарената течност пият Asahi само в Япония, а „Пекин“ – единствено в китайската столица. 🍷

Айк Батиста се слави с много неща - ексцентричен, авантюристичен, пълен със суеверия, но и магнит за парите

Златният Телец на Бразилия

Бизнесменът е винаги емоционален

АНТОН АНДОНОВ

По-популярен от него в родината му е само президентът Дилма Русеф, но като типичен кавалер с немско родословие и обноски Айк Батиста отстъпва това първенство с усмивка. Което изобщо не му пречи да заяви, че иска да се събуди един ден като най-богатия човек в света. Амбицията съвсем не звучи налудничава, защото бизнесменът знае как се правят пари, макар че няма в CV-то си диплома от престижен университет.

Щастливото число на Айк Батиста е 63. Бизнесменът, който днес е на 55 години, твърди, че бизнес, кариера и личен живот се гледат с упоритост, предпазливост и последователност. В рецептата влиза и доза лудост, но само за аромат. Предпочита да живее в Бразилия, макар че може да си позволи всяко райско кътче на земята. Основният му бизнес днес е в добива на желязна руда, гървен материал, злато, диаманти, петрол, газ и

Наричат го най-ексцентричния бизнесмен в света, защото вярва в знаците на съдбата, а суеверието му е вродено. Никой и нищо не е в състояние да го разубеди в магическата сила на буквата X. Тя според него притегля като с магнит парите. Затова и всяка негова компания задължително съдържа третата отзад напред буква от латинската азбука. Задължително! Дали заради това или просто заради убийствената упоритост в работата, но Айк Батиста днес е най-богатият човек в Бразилия. Състоянието му се изчислява на над 30 милиарда долара.

логистика.

500 000 долара

Началото е с инвестиции в златни мини. Когато през 80-те години на миналия век Батиста се връща в Бразилия, взема назаем от двама ювелири 500 000 долара. С парите незавършилият 23-годишен инженер от германския университет в Аахен смело нагазва в дълбоките води на златодобива. „Бях чувал за златната треска, завладяла джунглите на Амазонка, и си казах: „Айк, търсенето на злато май не ти е чуждо”, признава милиардерът. И започва да изкупува добитото от джунглата злато. По онова време общият обем на извлечения от земните недра благороден метал се оценява на 70 милиарда долара, а Батиста се превръща в основен играч на пазара и поставя началото на своята бизнес империя. „Рискувах със заема! По онова време половин милион долара бяха много пари. Не всеки можеше да ти ги даде, но на мен ми провървя. Намерих парите, открих бизнеса, който ми помогна да ги увелича шест пъти, а това ме накара да повярвам, че ме бива в правенето на пари. Повярвах в себе си и вече никои не можеше да ме спре!”, разказва Батиста.

След успеха инвестира в канадската златодобивна компания TVX Gold, където прави луди пари от добива и продажбата на благородния метал и през 2000 г. продава дела си в нея за 1 милиард долара.

Семейството

Милиардерът е роден на 3 ноември 1956 г. в г. Говернадор Валадарис (Governador Valadares), Бразилия, но голяма част от детството му минава в Европа. Той е едно от седемте деца на бразилеца Елизар Батиста и германката Юта Фюркен. И единственият син, който успява да натрупа солидно състояние. От майка си той наследява самоуважението и дисциплината, а от баща си – усета към добрите сделки. Заради работата на баща си, който е бивш министър на енергетиката и министре на Бразилия, детството на Айк преминава на Стария континент.

Партньор на IBM

IBM и EBX Group ще работят заедно. Американската компания купи 20% от акциите на гъщерната фирма на EBX - SIX Automasaо, за да се добере до договор за 1 милиард долара, включващ оказване на технологически услуги.

SIX Automasaо и IBM ще изградят технологичен център, който ще се занимава с научно изследователски проекти в областта на инфраструктурата и природните ресурси на клиенти в Чили, Бразилия, Перу и Колумбия.

IBM ще предоставя промишлени решения, услуги и програмно обезпечение за нефтодобивната и минната област, при строителството на пристанища и кораби.

Семейството живее последователно в швейцарския град Женева, в немския Дюселдорф и за кратко в столицата на обединена Европа – Брюксел. Срещата с различни култури помага на бъдещия магнат да научи освен португалски, испански, немски, френски и английски език. Айк Батиста е едва 13-годишен, когато заживява в Германия. Там през 1974 г. започва инженерна специалност в университета в Аахен, но така и не завършва Металургия.

Когато баща му отново е преместен на нова работа – този път в Бразилия – Айк остава сам в Германия и за да се издържа, е принуден

да продава застрахователни полици. Така 18-годишният младеж разбира, че печеленето на пари е трудна работа. Но не и невъзможна.

Златото

Блестящата ерудиция и познанията по минно дело му помагат да се научи да прави пари, което се и случва веднага след завръщането му в Бразилия през 80-те години на миналия век. Само от покупката на злато от джунглите на Амазонка и продажбата на благородния метал в Бразилия и Европа той печели за година и половина 6 милиона долара. Неговата компания Autram Aurem гордо започва да се нарича просперираща, а символът ѝ – слънцето на Инките – ще осветява и занапрег бизнеса на Айк Батиста.

Бизнесменът е едва 29-годишен, когато оглавява канадската TVX Gold, но вече има загърба си завиден опит като трейдър в златодобива. Заставайки начело на листваната в Канада компания, той открива света на фондовите борси и нагазва смело в световните капиталови пазари.

Фирмите

Между 1980 и 2000 г. Батиста успява да натрупа активи за 20 милиарда долара главно от разработването на златни находища в

Прегръдка с президента на Бразилия Дилма Русеф

ФОТО: РОЙТЕРС и АП

Бразилия и Канада. Той прави пари от златните мини Amapari, Casa Berardi, Crixàs, Musselwhite, New Britania, Novo Astro, Novo Planeta и Paracatu и сребърната мина в Чили (La Coira). В началото на 2000 г. Батиста слага ръка и на три железни мини в Бразилия - Mina 63, Tico Tico и Irê. Само за времето между 1991 и 1996 г. цената на неговите компании скача три пъти.

В периода 2004 – 2012 г. милиардерът окончателно реструктурира бизнес империята си, създавайки и листвайки на борсата шест свои компании. OGX Petroleo e Gas се занимава с добива и продажбата на нефт и газ, MPX е енергийната компания на Батиста, LLX работи в областта на логистиката, MMX се занимава с мините, OSX разработва морската и офшорната индустрия, а CCX се специализира в добива на въглища. Миналата година той купи канадската компания Ventana Gold, която има кариера за добив на злато в Колумбия и вля CCX в компанията MMX.

От началото на 2005 г. цялата бизнес империя на Айл Батиста се ръководи от EBX Group, която се радва на пазарна оценка от 26 милиарда долара.

Стратегията

Спечелените пари милиардерът винаги инвестира. Днес той притежава имоти за 6,6 млрд. долара, а вложените в предприятия от различни отрасли пари му носят само печалби.

Най-съществен принос за ръста им има основаната през 2007 г. нефтена компания OGX Petroleo e Gas, която гони оценка от 20 млрд. долара, а Батиста държи 61% от нея. Приходите от злато и нефт правят от Айл Батиста най-богатият бразилец през 2010 г. Оттогава той е несменяемият номер едно в латиноамериканската държавя. Амбициите на бизнесмена

обаче не се ограничават само с постигнатото, а се разпростират и върху проекти в областта на производството на електромобили. Нещо повече – Батиста вече изгради солидна логистична база, благодарение на която и този биз-

Бившата съпруга на Батиста и модел на Playboy Лума де Оливейра танцува на карнавала в Рио през 2003 г., малко преди двамата да се разведат

нес се очертава като гостатъчно печеливш за него.

Целта

Собственикът на най-големия в Бразилия промишлен конгломерат за добив на руда, нефт, газ, злато и диаманти MMX Mineração e Metais S.A. има амбицията да стане най-богатият човек в света. Сега прег него има само седмима милиардери, но той е от малцината, които са натрупали състоянието си от нулата, без да наследят солидни заветания. Към тази цел Айл Батиста се движи бавно, но последователно, точно както е правил през целия си живот. Затова се гразни агски много на приказките, че е подкупил губернатора на Рио де Жанейро Серхио Кабрал, за да му продаде самолет. „Ние сме просто приятели. Няма нищо вярно в твърденията, че

от нашето приятелство аз печеля. Защото си плащам данъците като всеки в тази страна и ползвам данъчни преференции за моите фирми само по буквата на закона, но не и заради приятелството ми с видни политици”, ядосва се Батиста. В интерес на истината обаче през годините бизнесът му получава доста стимули, които правителството на Бразилия дава на големите и рисковите инвеститори. В това число и на него.

Меценатът

Всяка година той прави едни от най-големите дарения в Бразилия за болници, социални заведения и ограничаване на бедността. Освен тях Айл Батиста брои годишно по 20 милиона долара на полицията в Рио де Жанейро, за да осигури реда и спокойствието на съгражданите си.

Наследниците

Известният бизнесмен е един от най-желаните ергени в света. След като се ожени за момиче от корицата на Playboy през 1991 г., днес той е щастливо разведен. Бракът му с Лума де Оливейра продължи до 2004 г. Момелката му роди две момчета – Тор - през 1992 г., и Олин - през 1996 г.

След развода милиардерът реши да живее и възпитава синовете си в Рио де Жанейро. Тримата обичат да тичат и плуват заедно, а страстта на бащата към високите скорости, автомобилите и яхтите се пренася и към тийнейджърите. Батиста обича да пори океана с моторни лодки. Той е луг по водните спортове и е шампион на Бразилия, Америка и света в клас Super Powerboat Offshore. През 2006 г. милиардерът постави рекорд, преминавайки със своята 146-метрова яхта Spirit of Brasil разстоянието между Сантос и Рио де Жанейро за 3 часа, 1 минута и 47 секунди. „Тези 220 морски мили преминах с голямо удоволствие. Имах чувството, че яхтата ми се движи със скоростта на Porsche. Все едно че плувах в света на бизнеса”, заяви

EBX Group

EBX Group се занимава със залежите на желязо в мините Minas Gerais и Mato Grosso do Sul. Нейна е първата в Бразилия соларна централа. Групировката инвестира през миналата година в страната 15,5 милиарда долара главно в енергетика, инфраструктура и природни ресурси, а за нея работят 20 000 души. В допълнение към тях Айк Батиста инвестира чрез EBX Group в недвижими имоти, развлечения, кетъринг, спорт, хотелиерство, гастрономия, здраве и салони за красота.

Седалището на EBX Group е в Рио де Жанейро, но компанията има подразделения във всички бразилски щати и офиси в Ню Йорк, Колумбия и Чили.

MMX

MMX е компанията, оперираща в минното дело, част от EBX Group. Тя се слави с ниски производствени разходи и добра логистика. Фирмата има проекти в Бразилия - Minas Gerais и Mato Grosso do Sul, и в Чили.

MPX

MPX работи в енергийната индустрия в Бразилия, Чили и Колумбия. Фирмата има бизнес в производството на електроенергия, добива на въглища и проучване и добив на природен газ. MPX построи първата търговска слънчева електроцентрала в Бразилия в град Тауа.

OGX

Компанията извършва дейности по проучване и добив на нефт и природен газ. Тя е най-голямата частна компания, която търси петролни залежи в Бразилия, с успеваемост в проучвателни кладенци повече от 90%.

LLX

LLX е логистичната компания на EBX Group. Тя е отговорна за изграждането на Аси Superport в Рио де Жанейро, който трябва да се превърне в най-големия пристанищен и промишлен комплекс в Латинска Америка.

OSX

OSX работи в офшорната и корабостроителната индустрия и строи най-голямата корабостроителница в Америка в Аси Superport. Компанията предоставя услуги при добива на нефт и газ в три различни сегмента - проучване и добив на петролни продукти и оборудване, експлоатация и поддръжка на съоръжения.

Веднага след това Батиста.

Модерният

Животът на милиардера отдавна се настани трайно във виртуалното пространство. Айк Батиста е луд фен на технологиите на XXI век, а профилът му в Twitter - @eikebatista - има 550 000 последователи, които следят всяка негова дума и понякога ожесточено спорят с милиардера. Той вече организира две срещи с приятели от мрежата и така прекрачи границата между виртуалното и реалното пространство. „Това е моята електронна химикалка”, обича да казва за Twitter мой.

Айк Батиста е свободен човек. Той обича сам да избира приятелите си, не всички от които имат тлъсти банкови сметки. Милионерът определено има основание да се гордее с постигнатото в живота си и сам да решава какво да прави с парите си. И продължава да твърди, че всеки има свободата да реши какъв иска да бъде. Очертае ли посоката – става лесно. Защото целта и амбицията карат човека да действа и сам да прави живота си, в който може да взема или дава

пари назаем например. Най-важното обаче е да се гордееш с постигнатото. Защото то е твое и никои не може да ти го отнеме.

Авторът

През 2011 г. бизнесменът публикува книгата си „O X da Questão” (The Heart of the Matter), в която разказва историята на своя успех от продавач на застраховки в Германия до собственик на EBX Group.

2012-а

Тази година не тръгна много добре за богаташа. Големият му син Тор уби в автомобилна катастрофа колездъч и бе обвинен от властите в непредумишлено убийство. Айк Батиста употреби цялата си власт и влияние, за да убеди всички, че 20-годишният му син е невинен. Той е карал с госта под ограничената скорост, направил е доброволен тест за употреба на алкохол и напълно е сътрудничил на полицията, писаха двамата – баща и син – в специална декларация в интернет, като обявиха инцидента за нещастен случай. 🍷

Яхтата на Батиста Spirit of Brazil VII на пристанището в Рио

Артисти от целия свят създават свръхминиатюрни творби, които могат да се оценят истински само ако се уголемят многократно

ИЗКУСТВО ПОД ЛУПА

БЛАГОВЕСТА
КИРИЛОВА

Откакто съществува изкуството, има и хора, които стигат до крайности, докато работят върху произведенията си. Историята пази безброй примери на маниакално изпипване на детайлите и творчески процес, граничещ с безразсъдство или мазохизъм. Едно нещо е обаче да работиш години наред върху творбата си, затъвайки в дългове и често забравяйки да ядеш и да спиш. И съвсем друго – да направиш задачата си максимално трудна още преди да си се захванал с нея. Избирайки да създаваш микроскопични скулптури и фигурки. Най-впечатляващите примери за подобен вид изкуство са следните:

Скулптури на върха на молив

Много артисти използват молив, за да създават творбите си. Но само един не рисува с тях, а прави скулптури на върха им. Става дума за 52-годишния бразилец Далтон Гети, който от близо 3 десетилетия живее и твори в САЩ. Впечатляващата му колекция от над 100 скулптури включва лика на Елвис Пресли, трион, пирон, ключ, две преплетени едно в друго

сърца и цялата английска азбука. В специална кутия пък пази над 100 груго молива, които е счупил по време на работа. Нарича ги „гробнищата сбирка”.

Гети работи само върху употребявани моливи, голяма част от които намира на улицата. Създава скулптурите си с помощта на лупа, игла за шиене и изключително остър бръснач. Тъй като творческият процес е крайно изтощителен за очите и пръстите му, работи само по 1-2 часа дневно, и то само когато се почувства вдъх-

новен. Завършването на всяка от фигурите отнема месеци, а понякога и повече от година.

Гети, който има диплома за архитект и си изкарва прехраната като гърводелец, прави първите си стъпки в скулптурата на 9-годишна възраст. Тогава с помощта на длето, чук и ножове започва да

Фигурки в ухото на игла

Всеки, на когото някога му се е случвало да шие, знае колко трудно е да се прокара конеца през миниатюрното ухо на иглата. Затова побирането в него на различни фигурки звучи като научна фантастика. Но точно това прави 55-годишният англичанин Уилард Уигън. Той е единственият

човек в света, излагащ творбите си в ухото на игла или на върха на карфица. Затова те могат да бъдат създавани и разглеждани само под микроскоп.

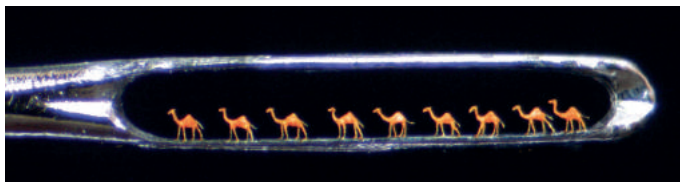
Нещата, които вдъхновяват Уигън, са изключително разнообразни – от архитектурни паметници през исторически личности до образи от поп културата. Най-известните му творби изобразяват Статуята на свободата, Снежанка и седемте джуджета, Хенри VIII и шестте му съпруги, семейство Обама, статуята Давид на Микеланджело и керван с камели.

Всяка от скулптурите е висока около 0,005 мм, а изработката ѝ отнема средно 2 месеца. Творческият

процес е изключително изпитание не само във физическо отношение. По време на работа Уигън влиза в медитативно състояние, а уменията му да забавя пулса си му позволява да действа между отделните удари на сърцето си. Така се елиминира почти изцяло риска от случайно потрепване на ръката му.

Основният инструмент за работа на твореца е

хирургически скалпел, а материалите са различни и зависят от вида на скулптурата. Най-често използва пясъчинки, златен прах и паяжини. За боядисването на фигурките пък си служи с пипалце

от мъртви мухи. Уверява обаче, че не ги убива в името на удивителното си изкуство.

Уилард се занимава с него от повече от 40 години и описва себе си като „микроминиатюрист“. Цената на творбите му започва от 150 хиляди долара, а сред гордите им притежатели са Елтън Джон, Майк Тайсън, музикалният магнат Саймън Кауъл и принц Чарлз. През 2007 г. последният му връчва специално отличие за приноса му към британското изкуство.

Листорезба

Дори да бяха създадени по компютърен път, както изглеждат на пръв поглед, творбите на испанеца Лоренсо Дуран пак щяха да бъдат изключително впечатляващи. Но той изрязва сложните си фигури върху съвсем истински листа от дървета. За целта си

е изработил специална техника, първата стъпка от която е събирането, миенето, изсушаването и пресоването им. След това Дуран рисува върху хартия фигурите, които иска да получи, поставя я върху листото и с помощта на хирургически скалпел пристъпва към изрязването. Резултатът са изключително красиви и сложни образи, покриващи в повечето случаи цялото листо – дървета и животни, калейдоскопи, пеперуди, пчели, птици, плетеници, превозни средства, подредени едно зад друго във формата на спирала, и много други.

Вдъхновен от древната китайска техника за рязане на хартия, Дуран е експериментирал с различни видове листа и признава, че ранните му опити са завършили на боклука. Неведнъж се е случвало листото да се разпадне точно преди да бъде готова фигурата, обезсмисляйки дни напрежната работа.

Творбите на испанеца се продават онлайн посредством неговия блог, а търсенето е огромно. Ако някой от клиентите пожелае листо, което вече е купено, Дуран прави всичко възможно да пресъздаде фигурите от него върху друго.

прави различни фигури от дърво, метал и камък. Първата на върха на молив създава през 1986 г. като предизвикателство към самия себе си – да изработи най-миниатюрната възможна скулптура, която да може да се вижда с просто око.

Уникалните творби на Гети не са за продажба. Той казва, че възприема работата по тях като форма на медитация, която изисква огромно търпение и в която влага сърцето си.

Оригами на върха на пръста

Общозвестен факт е, че усвояването на древното японско изкуство оригами, състоящо се в създаване на фигури чрез сгъване на квадратен лист хартия, е изключително сложно. Материалът, с който се работи, е крайно деликатен, употребата на лепило и ножици е категорично забранена, а освен това трябва прецизно да се следва начин на работа, изпилян до съвършенство през вековете.

Германката Аня Маркиевец прави всичко това, но в размер, умален в

пъти. Листовите хартия, които ползва за направата на своите оригами, са с диагонал, дълъг по-малко от 3 см. Въоръжена с клечка за зъби и завидните си сръчност и търпение, тя работи по всяка фигура часове наред без почивка. Творбите ѝ са впечатляващи по разнообразието си – цветя, динозавър, снежинка, куче, прасе, кон, лебед, пеперуда, мишка, слон, детелина, риба, хипопотам и какво ли още не.

Забележителности от клечка за зъби

Изработването на макети на прочути сгради от клечки за зъби не е нещо рядко срещано. Но правенето на същото от една-единствена със сигурност е уникално и достойно за възхищение. Човекът, който се гордее с това умение, е Стивън Бекмен от Сан Франциско. Разцепвайки клечка за зъби на многобройни миниатюрни тресчици, до момента той е успял да направи съвършени копия на Айфеловата кула, Белия дом, Бруклинския мост, моста „Голдън Гейт“, „Емпайър Стейт Билдинг“, кораба „Титаник“ и най-високата сграда в света – дубайския небостъргач „Бурж Халифа“.

Единствените помощни средства, с които си служи Стивън, са остър бръснач и лепило, а мотото му гласи

„Същината е в търпението“. Казва, че работата по уникалните скулптури му действа толкова релаксиращо, колкото излежаването на самотен остров. Определя се като перфекционист и не крие, че се гордее изключително много с творбите си. Освен миниатюрни създава и големи, за които употребява хиляди клечки. За направата на висок 72 см модел на „Емпайър Стейт Билдинг“ например отиват около 7500 бройки. Впоследствие той е продаден за 25 хиляди долара.

Стивън се издъръка изцяло от своето изкуство. Повечето си модели изработва по поръчка на колекционери и големи компании. Сред гордите собственици на творбите му е и бившият американски президент Джордж Буш.

Светове в бутилчици

Вкарването на кораби в бутилки е хоби на хиляди хора по целия свят и абсолютна мистерия за онези, които никога не са виждали как точно се прави. Японката Акинобу Изуми се занимава с нещо подобно, но стотици пъти по-сложно. Освен с кораби тя „населява“ бутилчици с височина 22 мм и диаметър 13 мм с какво ли още не – красиви пейзажи с палми и море, динозаври, влюбени двойки, герои от комиксите, змуркачи, каратисти, морски обитатели...

Изуми съвсем удачно е избрала да нарича творбите си „Светове в бутилки“. Признава, че само вкарването на фигурките е огромно предизвикателство, защото във всеки един момент има опасност те да се строшат и дългите ѝ седмици работа да се окажат напразни. Сред материалите, които използва най-често, са хартия, корк и течен парафин, който създава ефект на движеща се вода.

Бутилчиците на Изуми, която живее в Токио и работи като архитект, се продават на сайта etsy.com. Цената за клиентите от Япония е 12 долара, а за всички останали – 9.

Всеки
делничен ден **8.00 TV7**

Бургас / 16 юли - 20 юли
Слънчев бряг / 23 юли - 10 август
Варна / 13 август - 17 август

Знаем как
да те събудим
и това лято!

Гладът на образите и емоциите

БЛАГОВЕСТА КИРИЛОВА

Случвало ли ви се е да превръщате шкафовете в дома си в отчаяно търсене на шоколад или каквото и да е сладкиш? А да си мечтаете нощем за парче обилно гарнирана пица? А да унищожавате солидно количество чипс, докато сте пред компютъра или телевизора? Не сте единствените. Страстта към забранените храни е изключително широко разпространена и е един от най-големите врагове на диетите. Но това, което я отличава от нормалния тип глад, е фактът, че е насочена в точно определена посока. Всички храни, за които хората изпитват неутолим и внезапен апетит, са висококалорични. Списъкът с гореизброените се допълва от сладолед, пържените картофи, хамбургерите от заведенията за бързо хранене и всякакви видове снаксове – независимо дали са солени или сладки.

Многобройни проучвания са показали, че около 90% от жените и 50% от мъжете се отдават на забранени угощения няколко пъти месечно. А неспособността за контрол на вредния апетит в повечето случаи завършва с вина и срам. Какво обаче поражда страстта

към забранените храни и защо тя е толкова мощна?

Психолозите обясняват, че един от виновниците за появата ѝ е спазването на диетата. Когато човек знае, че трябва да избягва определени храни, подсъзнанието му го тласка именно към тях.

В немалко случаи силното влечение към сладолед, шоколадова торта, чипс или друг „злосторник“ може да се дължи на т. нар. ягене по навик. Ако докато сте растели, в семейството ви е имало традиция след вечеря да се хапва десерт например, е напълно нормално да ви се дояжда нещо сладко, след като би трябвало да сте приключили с последното ядене за деня.

Много по-често срещана причина за появата на забранения апетит обаче са

психологическите асоциации

Умът е изключително мощно оръжие и задействано от ментални образи и взаимовръзки, то обикновено не дава възможност за отбрана. Затова и минаването покрай билборд на McDonald's или KFC например често предизвиква желание за хамбургери и пържени

Експертите са единодушни, че той няма нищо общо със задоволяването на физиологичните нужди, а разпознаването му е ключово за спечелването на битката с него

картофи.

Определени гейности също могат да доведат до прегрешаване със забранени храни. Гледането на филми, например, се свързва с яденето на чипс, пуканки и сладкиши, затова само предложението за ходене на кино е способно да накара човек да законее за тях.

Безброй психологически проучвания са показали, че силата на желанието за определени храни е в правопропорционална зависимост с яркостта на техния ментален образ. А колкото по-големи затруднения изпитва човек да спре да си представя нещо, толкова по-невъзможно му е да изпълнява различни когнитивни задачи. Затова и взаимовръзката между менталните образи и внезапния апетит е доказателство за вредата от него.

Емоциите, които изпитваме, също играят огромна роля за появата му, особено ако свикнем да възприемаме определени храни като средство за утеха. Посягането към шоколада всеки път когато сме разстроени например, няма как да не породи у нас убеждението, че вкусът му е способен да ни накара да се почувстваме по-добре.

„Да кажем, че някоя сутрин сте били много заети, не сте имали

Време да закусите вкъщи и затова решавате да си купите шоколадова поничка с кафето – дава друг пример прочутият американски психолог Роджър Гулг. – Малко след като сте изяли последната хапка, ще се почувствате значително по-добре, защото ще получите прилив на енергия от шоколада. Но подсъзнанието ви ще започне да свързва Вкуса на поничките с подобряване на настроението. Затова когато на другата сутрин си купувате кафе, веднага ще си помислите за тях. А щом отново се почувствате напрегнати или разтревожени, вероятно изобщо няма да можете да ги избиеете от главата си и ще изтичате да си купите.

Измамното усещане

че имаме нужда от точно определена храна, не е лесно да бъде игнорирано.”

Според експертите в основата на около 75% от случаите на прекаляване с вредни храни стоят негативните емоции. Изумително е колко много хора смятат, че по този начин могат да преодолеят самотата, депресията, гнева, тъгата или тревожността си. Тази подклаждана от негативните емоции свръхконсумация в много случаи води до наднормено тегло или други здравословни проблеми. А това пък е много вероятно да предизвика още по-голямо преяждане като утешително средство за неприятностите, които сами сме си създали. Така се получава порочен кръг, лутането в който може да има опасни последици.

Ето защо специалистите препоръчват да се научим да правим разлика между истинския глад, поразен от физиологичните ни нужди, и психологичната или емоционална необходимост от храна. Според изтъкнатата нюйоркка психоложка Таня Зукърброт най-лесният начин за това е като един час след всяко хранене си задаваме следните въпроси: „Чувствам ли се изпълнен с енергия?“, „Все още ли си мисля за храна?“, „Онова, което изядох, съдържахаше ли естествени съставки, протеини и фибри?“

Ако отговорите на поне два от тези въпроси са отрицателни, значи за поглъщането на храната със сигурност е виновен вредният апетит.

СТЪПКИ КЪМ ПРЕОДОЛЯВАНЕТО

✓ Яжте малки количества здравословна храна между закуската, обяда и вечерята – плод, ядки, мляко и т.н. По този начин ще се чувствате заситени и ще поддържате нивата на кръвната си захар в нормални граници.

✓ Пийте 8 чаши вода дневно. Дехидратацията може да ви изтощи и да ви накара да почувствате желание да изядете някоя забранена храна.

✓ Разсейвайте се с нещо. Ако например работите на компютъра и внезапно ви се дояде шоколадов десерт, чипс, пица или друга висококалорична храна, прекъснете за малко. Обадете се по телефона на някого, прегледайте вестник или списание и ще забравите за изкушението.

✓ Променете навиците си. Не яжте, докато гледате телевизия, сменете маршрута си, за да не минавате покрай любимия си ресторант за бързо хранене, след като сте се навечеряли, гържете осветлението в

кухнята изключено и т.н.

✓ Всеки път когато почувствате внезапно желание да хапнете нещо, го изразете писмено и опишете и другите чувства, които изпитвате в дадения момент. Ще установите, че почти във всички случаи става дума за негативни емоции.

✓ Предизвикайте лошия апетит, както бихте го направили с човек. Повтаряйте му наум (а ако имате възможност, и на глас), че сте по-силни от него и няма да му се дадете. Много хора възприемат тази тактика като доста нелепа, но психолозите уверяват, че дава изключително добри резултати.

✓ Ако се случи да се поддадете на предизвикания от негативни емоции глад, не започвайте да се самообвинявате веднага след това. Просто продължете да следвате горните съвети и се примирете с мисълта, че не е изключено да се случи отново.

Затегнете

По-разнообразни и атрактивни от всякога, те са задължителна част от летния гардероб на всяка жена. Независимо от стила и телосложението ѝ

БЛАГОВЕСТА КИРИЛОВА

Безспорна истина е, че нито един тоалет не изглежда завършен без подходящите аксесоари. Изборът в тази категория е богат и предоставя широко поле за модни експерименти, особено през летните месеци. Както е добре известно обаче, тенденциите се менят постоянно, а с тях и фаворитите на дизайнерите. Що се отнася до аксесоарите, настоящият без съмнение са коланите.

Модната история не помни момент, в който те да са били по-голям хит, отколкото са в момента. Актуалните модели са толкова разнообразни по отношение на широчината, стила, цветовете и материалите за изработка, че могат да замаят главата и на най-големите почитателки на шопинга.

Освен това са леснодостъпни и могат да се съчетават с почти всякакви тоалети.

Ето как по-конкретно звучат на-

стоящите тенденции при коланите:

Супер тънки

Най-голямото им предимство е, че могат да се носят както с небрежни, така и с официални облекла – рокли, ризи, туники, топове, гащеризони и какво ли още не. Освен от кожа се изработват от всякакви други материали, включително метал. В зависимост от грехата могат да се носят на талията, под бюста или около ханша. Някои модели имат катарамата или закопчалка, други просто се връзват на панделка или на възел.

Една от любимите разновидности на дизайнерите и модните икони като Виктория Бекъм и Сара Джесика Паркър са много дългите колани, които се увиват няколко пъти около талията. Комбинирани с рокли по тялото с изчистена кройка, те придават изключителен шик.

Единственото ограничение, свързано с много тънките колани, е, че не е препоръчително да се носят от пълни жени. В противен случай е много вероятно да направят фигурата да изглежда по-егра.

Много широки

Доказвайки за кой ли път, че модата обича крайностите, дизайне-

Избор според фигурата

- ✓ Недостатъчно добре изразена талия – коланите трябва да са широки, добре пристегнати и да се носят с рокли и топове, които създават обем в долната част на тялото.
- ✓ Прекалено дълъг торс – коланите трябва да са широки и за предпочитане в цвят, който е контрастен на този на топа или роклята.
- ✓ Закръглена фигура – коланите трябва да са с широк размер и в никакъв случай да не се носят под талията.
- ✓ Твърде гребен ръст – коланите трябва да са максимално тънки, защото широките ще „смалят“ фигурата още повече.

КОЛАНИТЕ!

рите показаха предпочитания и към коланите с внушителна широчина – поне 8 см. И тук моделите са много разнообразни и покриват изцяло периметъра между небрежната елегантност и ултрашика. Особено атрактивни са онези, наподобяващи корсет, които изглеждат изключително предизвикателни и секси, а освен това са чудесно средство за подчертаване на тънка талия.

Коланите от тази категория се носят върху рокли по тялото или широки романтични блузи – за предпочитане в контрастни на тях цветове. Освен атрактивният им външен вид, другото им голямо предимство е отслабващият им ефект. Той ги прави особено подходящи за жени с по-закръглена фигура. Другото, което трябва да се вземе предвид при избора на широк колан, е материалът на изработка. Удачен избор са кожата, сатенът и еластичните материали, тъй като те са най-устойчиви на прегъване при седене или навеждане.

Със среден размер

Основното правило при тях е да се носят само около хълбоците или ханша. За по-младежко излъчване се съчетават с панталони или джинси с широки крачоли, а за по-женствено – със свободни рокли, поли или туники. Носени под талията, коланите придават очарователно-небрежен вид на тоалета и в същото време го правят дързък и оригинален.

Въжени

Изборът на такъв колан е един от най-лесните и ефективни начини да се внесе подчертана доза ексцентричност в тоалета. Независимо дали е с разръфани или с прилежно подрязани краища, „въжето“ може да се носи с всякакви костюми, рокли и гащеризони от небрежно-елегантната категория. Колкото до самото връзване, вариантите са следните – предно, странично, на възел и на панделка. Всичко зависи от

търсения ефект.

От плат

Леки и ефирни, коланите от коприна, сатен и тънко кагифе са перфектният вариант за горещите летни дни и нощи. При носенето им няма почти никакви ограничения, защото се комбинират еднакво добре както с панталони и шорти, така и с рокли и поли с разнообразна кройка.

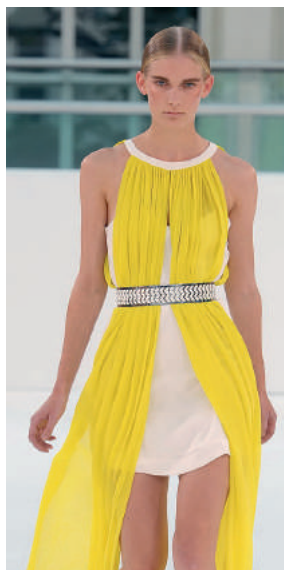
Точно като въжените, коланите от плат се връзват на възел или на панделка, а за максимален ефект е препоръчително да са много дълги и в цвят, контрастиращ на този на облеклото. Модел на принтове пък моментално ще освежи всеки едноцветен тоалет.

С чантичка

Когато много от водещите световни дизайнери показаха такива модели в колекциите си за миналото лято, реакциите варираха от изненада до негоумение. Въпреки това коланите с чантичка продължават да са изключително актуални и в момента. Разбира се, не става дума за модели, наподобяващи тези на продавачите по пазарите. Изработени от висококачествени материали и с интересен дизайн, коланите с чантичка, наложени от дизайнерите, са атрактивни, кокетни и се съчетават лесно с грехите и другите аксесоари. За по-елегантно излъчване могат да се комбинират с дълга рокля със свободна кройка, а за по-небрежно – с джинси и топ. Носят се на кръста или около ханша и са много подходящи за жените, които не харесват големите чанти. Въпреки скромния си размер повечето модели побират без проблем най-необходимото – телефон, пари и ключове.

„Предпазни“

Най-новата тенденция при коланите са моделите, наподобяващи предпазни – независимо дали става дума за тези в автомобил,

самолет, увеселително влакче, парашут или нещо друго. Звучи госта екстравагантно, но в действителност ефектът може да бъде госта впечатляващ, ако е подбрано правилното облекло. Вариантите тук не са кой знае колко много. Най-подходящи за комбиниране с този тип колани са роклите и топовете по тялото с максимално изчистена кройка.

Със странично закопчаване

Моделите с изместени встрани катарамы моментално привличат вниманието с необичайния си дизайн. Препоръчително е да се носят с едноцветни облекла с изчистен

силует, за да могат да изпълняват максимално добре функцията си на акцент в тоалета. Може би най-добрият избор са роклите по тялото.

Заместващи бижутата

Разноцветни камъни, мъниста, перли, златисти и сребристи орнаменти – коланите, наподобяващи бижута, имат място на всяко вечерно или по-официално събитие. Почти без изключение се носят около кръста и се съчетават най-добре с елегантни рокли, ризи и панталони с висока талия. При избора на такъв колан обаче трябва да се внимава много с другите бижута. Те не бива да бъдат много на брой или с прекалено голям размер, защото това почти сигурно ще създаде претрупаност на тоалета. Чифт обеци и пръстен са напълно гостатъчни.

Цветни и блестящи

Черното и кафявото бяха принудени да отстъпят челните места при коланите на гръзките и жизнерадостни тонове – лимонено, оранжево, цикламено, тревисто-зелено, яркосиньо и какво ли още не. Тези цветове завладяха абсолютно всички модели, превръщайки се в интересен и лесен за постигане акцент на тоалета. Комбинират се еднакво добре както с облекла в неутрални тонове, така и с пастелни.

Изключително актуални са също сребристите и златистите колани, които стоят прекрасно на тоалета в черно или друг тъмен цвят.

Топ 3 на най-скъпите модели

Gucci

Най-скъпият колан в света е дело на британския моделиер Стюарт Хюз, струва 249 хиляди долара и е с изключително изчистен дизайн. Катарамата е във формата на логото на прочутата италианска компания и е изработена от платина, в която са инкрустирани 30-каратови диаманти, а останалата част е изцяло от кожа. Моделът се изработва само по поръчка.

Dolce & Gabbana

Погобно на конкурента Gucci, от Dolce & Gabbana също могат да се похвалят с колан, чиято катарамата е във формата на тяхното лого и е покрита с диаманти. С тази разлика, че те са 26-каратови, а цената е госта по-ниска – около 92 хиляди долара. Върху кожената част на колана обаче има посребрени капси.

По желание на клиента диамантите върху катарамата може да бъдат с розов или жълт цвят за по-голяма екстравагантност. Това, разбира се, значително повишава цената.

Akallis

Коланът, изработен съвместно с бижутерите от френската компания Akallis, струва малко над 62 хиляди долара. Дизайнът му е изключително интересен – катарамата е във формата на патрони за калашник, покрити с диаманти. Кожата пък е от алигатор и е оцветена в синьо.

Азбука на вярата

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Чудесата стават според нашата вяра. Всеки човек е един храм, той е уникална личност пред Бога. И нека вярваме, че Бог обича човека, тогава във всяка ситуация той ще те спаси. Загубиш ли вярата, всичко загубваш, твърди сестра Сигония, една от най-уважаваните монахини в Килифаревския манастир. Отива там месец преди демократичните промени през 1989 г. - на 8 септември, когато е Рождество на Пресвета Богородица, храмовия празник на светлата обител.

Как е дошла точно тук? На този въпрос никои не би могъл да отговори, това според нея е определено свише. „Ако през 1975 г. бяхте ме попитали дали ще стана монахиня, щях да се смея.

Животът ми беше

обикновен, но всичко преди това остана до портите на манастира.

Като минеш през тези двери

Вече си послушник и започваш от азбуката. Само ще ви кажа, че когато преподобни Арсений, високообразован и богат константинополски гражданин, отива при монасите в Йорданската пустиня, те го питат: „Защо вие, брате, който сте толкова заможен и с висок ценз, сте дошли при нас, простите монаси?“ Отговаря бъдещият свети Арсений Велики: „Дойдох да науча азбуката от вас.“ Същото казвам и аз.

Името ѝ го избира игуменката монахиня Иустина. На това свято място тя е от 1943 г., едва 16-годишна е доведена от манастира „Св. Атанасий“, недалече от Тетово, Македония. Но и досега стои на поста си.

Сестра Сигония

Килифаревският манастир пази възрожденския дух и архитектура

Онова, над което Бог бди, природна стихия не го руши, вярват монахините

Почукайте и ще ви се отвори

Майсторството е в детайлите

Света Богородица е пазителка на Килифаревския манастир

Манастирът очаква туристи

Вярва, че ако един народ няма монаси, той загиба. Монахът е

Връзката между човека и Бога

той е войник - както една държава има необходимост от армия, така и вярата се нуждае от войска. Монахът е най-силният войн, той е най-жестоко преследван от Лукавия. Да станеш монах, означава да се сгодиш с небето и да се отречеш от Лукавия. Затова казват, че монашеството е духовната армия на един народ. Монасите непрекъснато трябва да са в молитва и да викат божията помощ върху своя народ.

В Килифаревския манастир всеки ден започва с утринна служба и завършва с вечерня и отпущник, край на службата. В средните векове манастирите са били недостъпни. Така например свети Серафим Серовски не е позволявал в девическите манастири в Русия да се кръщава и венчава, защото монахинята, като види млада девойка да се жени, се появява смут в душата ѝ.

Да се опазят от изкушенията, това при монасите се смята за подвиг. Като една монахиня види добре облечена жена, може да си помисли: „Каква хубава рокля, какви накити, защо аз нямам такъв пръстен...“ Всякаква съблазн може да се появи. „Някои жени се възмущават, че монасите в Светата Рилска обител не говорят много. Разбира се! Той е човешко същество и трябва да страни от изкушения. Монахът трябва да е изолиран и неговите немощи трябва да се щадят, влезе ли веднъж в манастира“, обяснява сестра Сидония.

Монахинята напътства миряните: „Храмът не е картинна галерия, той е Божият дом и в него е срещата с Бога. Заг всяка икона стои вярата на иконописеца. Св. Богородица и Исус Христос в нашата църква „Свети Димитър“ са рисувани от Йонко Попвитанов, наречен Ангелоръкия. Той не

Църквата „Свети Димитър“ е построена от майстор Колю Фичето

е смеем дори да се погнеше пог иконата, а скромно е писал: Рука.

Когато иконописецът рисува икони

трябва да е като монах – да се отдели от жена, да не пие, да пости, за да се извиси. Тогава Бог застава да го изобрази. Един иконописец взема дъската, рисува, хапва си, пиува винце. Казвали му: „Брате, недей така, ти създаваш икони!“ Отвърщал: „О, иконата си е моя, както

искам, така ще я нарисувам“. Завършил я, но... след известно време дъската осъмва празна.

И като доказателство, че чудесата стават според вярата, сестра Сидония разказва следния случай: „Дадох иконичка на Света Богородица на млад мюсюлманин – те много я почитат. По главния път отвъд манастира имаше опасни завои и ставаха много злополуки. След време този младеж също катастрофирал, едва го извадили от автомобила, а той вътре стои недокоснат - иконата на Света Богородица била в джоба му.“

Чудеса

Колкото синапено зърно...

Исус Христос казва, че ако имаш вяра колкото синапено зърно, ще кажеш на тази планина да се премести и то ще стане. Сестра Сидония няма съмнение, че Бог има силата да прехвърли целия Килифаревски манастир от едно място на друго. Какво остава за една икона:

Иконата на манастира „Свети Георги Зограф“ на Атон се пренася по чудоеен начин. Тримата братя, които са построили светата обител, оставят празна дъска на мястото за иконата на патрона и се отдават на гореща молит-

ва: „Боже, ти определи кой да е покровителят на този манастир.“ На сутринта намират лика на св. Георги Победоносец, когото нарекли Изограф, т.е. Самоизобразил се. Според преданието в мига, когато ставало това чудо, в сирийски манастир, нападнат от араби, образът от иконата на свети Георги изчезнал ненадейно. Монасите чули глас от небето, който им казал, че чудотворецът си е избрал нов манастир и те трябва да го последват там. Това се оказало Зографската обител на Света гора.

Хроника

Килифаревският манастир „Рождество Богородично“ е разположен в поречието на река Белица, на около 4 км южно от Килифарево и на около 14 км от Велико Търново.

Манастирът е основан през 1348 г. от видния български исихаст Теодосий Търновски с подкрепата на цар Иван Александър. Теодосий става игумен на манастира и го превръща в едно от най-значимите книжовни средища в България и духовен център на православния исихазъм (от гр. мълчание, безмълвие, покои). Исихастското учение е създадено през XIII в. във Византия и е опит за обновяване на християнството чрез засилване на мистицизма и аскетизма.

В Килифаревския манастир се пишели и превеждали разнообразни богослужебни книги, жития, проповеди и хроники. Светата обител става център на книжовна школа, която през 1360 г. има над 460 ученици, като там са обучавани патриарх Евтимий, Ромил Видински и бъдещият Киевски и Московски митрополит Киприан. Но при османското нашествие манастирът е бил разрушен.

През 1718 г. Килифаревският манастир е издигнат на днешното си място на брега на р. Белица, малко по-нагоду от старата обител. Тогава била построена и изобразена църквата „Рождество Богородично“ с два параклиса, в чест на Иван Рилски и Теодосий Търновски. В края на XVIII в. по време на кърджалийските набези част от манастира е разрушена, но скоро след това е възстановена. През 1840 г. възрожденският майстор Колю Фичето започва изграждането на сегашната църква „Св. Димитър“. Храмът е завършен за две години.

Стенописите в Килифаревския манастир са характерни за началото на XVIII в., като в позите и жестовете на персонажите се чувства известна скованост и диспропорционалност. Запазен до днес е старият позлатен иконостас от 1843 г., дело на резбарите Цоню и Симеон Василеви, баща и син от Трявна.

Според една легенда някъде тук в района, увити във вощък, се съхраняват свитъците от библиотеката на Търновската книжовна школа, която е изнесена след пагането на Царевец.

През 1950 г. Килифаревският манастир става девически.

Париж между два полета

Билиана край
Сена пред музея
„Д'Орсе“. Според
нея реката е
богатството на
всеки град

Ако летите през Париж и имате няколко часа между двата полета, не пропускайте шанса да се заредите със свръхдоза вдъхновение от френската столица. Откъдето и другаде да кацнете тук, контрастът винаги е силен. Струва си да го почувствате...

Една бърза разходка с художничката Билиана Фурнаджиева, за да усетите величието на мегаполиса

**ТАТЯНА
ЯВАШЕВА**

Самолетът ни
каца малко след
9 часа, до 18.30
имаме госта време.
И за да не губим цен-
ните минути в лутане,
наш гид става Биляна
Фурнаджиева. Тук тя учи
приложни изкуства и кара
стаж при един от най-
модерните скулптори
във Франция.

„Париж е емоция. Той е
люлката на изкуството и
културата, смесение на циви-
лизациите, пласт върху пласт
история. Париж е най-опиянява-
щият град. Париж си е просто
Париж! Стъпиш ли веднъж тук,
той те изкушава с величието
и с потайностите си. Казваш
си, че има още и още какво да
видиш и какво да изживееш.
Това е град на възможностите
– тук са фирмите,
музеите, галериите,
художниците, но и
купувачите. Оттук
е трудно да си
тръгнеш”, пре-
дупреждава ни
Биляна още в
началото на

Фонтанът на пл. „Сен Мишел“ е
любимо място за срещи

нашата разходка.

Град като град, какво тол-
кова, биха казали скептиците.
Не си го и помисляйте, отсича
нашият гид, макар и само на 20
години. От собствен опит тя
знае, че Париж е нещо като

Сезам, отвори се

Когато оттук напишеш е-
mail с „Търся стаж”, магически-
те гуми може и да проработят.
И наистина при Биляна Фурна-
джиева всичко става като на
кино. Вероятно защото тя е
от онези хора, които помагат
на съдбата си да се грижи
за тях. Ако я попитате как е
стигнала до Париж, ще ви каже:
„С мечти”. Твърде рано тя
задала на баща си въпроса къде
трябва да се учи изкуство. „Как
къде?! В Париж, разбира се”, без
колебание отвърнал той. И тя
добре запомнила това.

Биляна завършва Национално
училище за изящни изкуства
„Илия Петров” в София през
2011 г. Кандидатства само
изкуство - в Париж и никъде
другаде. Приемат я в няколко
специалности, избира „Скулпту-
ра и вътрешно обзавеждане с
метал” в Академията за при-
ложни изкуства. Първият, при
когото кандидатства за стаж,
е Себастиан Кито, известен
с творбите си от метал и
стъкло. Той, макар и с малко
закъснение, е и първият, който ѝ
казва „Да” и я кани да работи в

Готическата катедрала „Нотр Дам
Дьо Пари” или „Парижката Света
Богородица” е окончателно завършена
през 1345 г. В нея е коронясан
император Наполеон Бонапарт.
Огромна по размери, тя побира 9 000
души. Има изключително красиви
витражи и отлична акустика

Франция ревниво пази своята история.
Това е паметникът на адмирал Гаспар
Дьо Колини, убит през Вартоломеевата
нощ на 24 август 1572 г. заради
враждебността си към католиците

Консиержри към Сена - замък и прочут
затвор по време на Великата френска
революция, сега е част от комплекса на
Двореца на правосъдието

Лувърът е най-големият национален
музей на Франция и е сред най-
посещаваните в света. Вътре ви очаква
Мона Лиза на Леонардо да Винчи

Кметството на Париж

своето ателие, след бързите любезни откази от други творци, получени междувременно. Негова работа е гостувала през 2008 г. в Галерията за чуждестранно изкуство в София в изложбата „Гора от скулптури“, колекция на швейцарския меценат Симон Шпирер, дарена от самия него на музея в Дармщат.

След стажа при Себастиан Кито, приключил през юли, Биляна е поканена извън Париж да прави декори за операта „Отвлчане от сарая“. Отново е сред малцината студенти, които са избрани за голямото изкуство. „Шансът може да изскочи зад всеки ъгъл. Въпросът е да разпознаете

кой е вашият късмет

и здраво да го хванете. Той обаче отива само при онези, които неуморно го търсят”, вярва младата българка.

Разходката с Биляна Фурнаджиева започва от площад „Сен Мишел“. Българите, които живеят тук, го считат за нещо като Попа в София, т. е. любимо място за срещи. В близост е катедралата „Нотр Дам дьо Пари“, която също е в Латинския квартал. Тук е най-голямото струпване на галерии и всеки четвъртък след 18 часа наставка небивало оживление. Това е денят за изложби! След като тълпите от познавачи и лаици минат да разгледат експозициите, заведенията се препълват от посетители.

Пред „Нотр Дам“ е точката,

Триумфална арка в чест на победата на Наполеон над Италия - на пл. „Карусел“ между двете крила на Лувъра. Според поверието, минеш ли под нея, ще дойдеш отново в Париж

Националният център за изкуство и култура „Жорж Помпиду“, шеговито наричан склад на изкуството, а също и Света Богородица на тръбопроводите

Скулптурите започват още от вратите на Тюйлери

Тюйлери е бивш дворец, използван за резиденция на френските крале. Централната му част е изгорена през 1871 г. На това място днес е градина. Освен многото статуи има и малък луна парк за екстремни усещания

ФОТО АВТОРЪТ

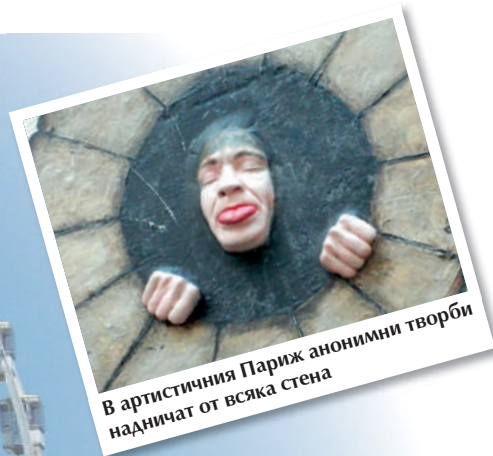
„Розовата къща“ на Монмартр е заведение, известно с лучената супа, омлетите, салатите и сладкишите, които предлагат тук

Базилката „Сакре Кьор“ е разположена на хълма Монмартр, наричана още дантелената църква. Тук е една от най-големите камбани в света с нейните 19 тона

Площадът на художниците на Монмартр е привлекателно място за туристите

В артистичния Париж анонимни творби надничат от всяка стена

Стъклената пирамида е вход към крилата на Лувъра и подобно на Айфеловата кула е посрещната с противоречиви отзиви при построяването ѝ през 1989 г.

Фонтан „Стравински“ се намира до Център „Жорж Помпиду“. Той е дело на швейцарския архитект Жан Тенгели и съпругата му Ники дьо Сен Фал с кинетични скулптури в стил нов реализъм

А портретът от стената на площад „Игор Стравински“ сякаш ни следи

Един дъжд стига за творбите с пастели

която отбелязва центъра на Париж, или нулевият километър. Поверие то гласи, че ако се завъртиш върху нея, ще се върнеш отново в този град. Кои ли не би желал отново да подиша

Въздуха, зареден с изкуство

Из улиците на Париж са художници, музиканти, танцьори, майстори на огромни сапунени мехури и какви ли не групи ентузиаста, които демонстрират уменията си. Стрийтартът например се е превърнал в епидемия, изобретателността – също. В момента на мода са лепените колажи вместо графитите с бои, за да се мине безнаказано, ако те хване полицията. Отлепиш ли го, няма да имаш проблеми с властите. Рисунките с пастели на асфалта също са много популярни, техен враг са само вятърът и дъждът.

Билана ни повежда към музеи, катедрали, културни и исторически забележителности. Тя знае къде се продава най-вкусният сладолед, кои са най-уютните заведения и ресторанти, както и най-добрите места за пазаруване. Може да ви заведе дори при кафене „Двете вятърни мелници“ в Монмартр, където героинята от филма „Невероятната история на Амели Пулен“ е била сервитьорка... За да усетите очарованието на вечния и необятен Париж и красотата му да докосне сърцето ви, препоръчваме да сте с зиг, влюбен в този град.

Нулевият километър пред Нотр Дам в Париж - туристите вярват, че ако се завъртят на това място, ще се върнат отново

Европейско за

Похарчените от Полша и Украйна средства за футболния шампионат на Стария континент са повече от привлечените

Огромните стадиони за Евро 2012 ще стоят празни в предстоящите мачове на националните първенства, опасяват се футболни спецове - на снимката мачът Украйна-Франция на стадиона в Донецк

ИМИДЖ

Евро 2012 не донесе никакъв икономически ефект за Полша и Украйна. Напук на всички очаквания дори сектори като хотелиерство и развлекателни услуги не успяха да приберат парите на гостите на Цар Футбол. Единствените, които доволно потриват ръце след последния съдийски сигнал, са производителите и поргачите на бира и компаниите, продаващи достъп до кабелна и цифрова телевизия, чиито клиенти скочиха многократно.

- ✓ 2 млн. туристи в Украйна
- ✓ 600 000 туристи в Полша
- ✓ Рекордна посещаемост на мачовете. Повече от 1,4 млн. зрители са били по стадионите на Евро 2012. 1,14 млн. са ходили на стадионите в Швейцария и Австрия преди 4 години.
- ✓ 3 млн. запалняковци са посетили фензоните в Киев, Харков, Донецк и Лвов. В Полша тези места са посетени от 500 000 души по-малко.
- ✓ Рекордът по посещаемост на футболна среща - 64 640 души - е за мача Швеция - Украйна. Дори финалът на Евро 2012 е наблюдаван на живо от 1470 души по-малко.
- ✓ 257 000 операции с банкови карти са извършени в Украйна за времето между 8 и 25 юни. Това е три пъти повече от нормалния брой транзакции.
- ✓ 70 нови хотела са построени само в Украйна. Пет от тях са на световни хотелски вериги - Hilton, Holiday Inn, Ibis, Sheraton, Fairmont. Преди Цар Футбол да тръгне към Украйна през 2007 г. за 17 години независимост само две световни хотелски вериги - Hyatt и InterContinental - решиха да инвестират в газова република.
- ✓ Ефектът от Евро 2012 ще донесе до края на годинат приходи от туризъм в размер на 1,4 млн. долара. Цифрата е с 29,8 % повече от година по-рано.
- ✓ 100 евро е похарчил всеки турист, посетил някой от мачовете от шампионата, игран в Украйна.
- ✓ Стадионът в Киев се оказа най-голаржийският на турнира. На него бяха вкарани 14 гола. Най-малко точни попадения имаше на стадиона в Донецк. Там в 5 мача бяха вкарани едва 7 гола.
- ✓ Печалбата на таксигишите в Украйна скочи с 40 %.
- ✓ 360 000 души и 70 000 автомобили са пресекли държавната граница на Украйна за финалния мач.
- ✓ 15 300 полета са кацнали на летищата в Киев, Лвов, Харков и Донецк за Евро 2012, което е два пъти повече от обикновено.
- ✓ 640 полета, от които 160 чартърни, са обслужени от летището Бориспол за финала на Евро 2012.
- ✓ 15 административни протокола на запалняковци е съставила украинската милиция по време на шампионата, но няма нито един осъден запалняк.
- ✓ 293 са регистрираните посегателства срещу чуждестранни туристи в Украйна по време на европейското, главно кражби и гребно хулиганство.
- ✓ Милицията е получила 17 заплахи за терористични атаки по време на Евро2012. Те са били насочени към фензоните, но нито една от заплахите не се оказа вярна.

Европейското първенство по футбол ще се запомни със солидните изхарчени суми, чието възвръщане остава далечен мираж

АНТОН АНДОНОВ

Цар Футбол обеща засилване на икономиката в Украйна и Полша. Вместо това дни след края на шампионата сметките показват, че Киев е на минус 5 млрд. долара, а Варшава вече пресмята дали няма да ѝ излезе по-евтино да бутне построените стадиони, вместо да се грижи за поддръжката им.

Поляците платиха само за зелените терени 2 млрд. евро и сега имат 3 стадиона с 40 000 и един с 60 000 места. Но на мач от националното първенство ходят средно 8700 запалянковци, което дори не поставя въпроса могат ли да се използват ефективно тези съоръжения в бъдеще. Ако към сметката се включат разходите за инфраструктура, летища, пътища и охрана на първенството, общата сума набъбва до 16 млрд. евро.

В Украйна общите разходи уагриха 13,4 млрд. евро. За да гледат мачовете на живо, в страната пристигнаха около 2 милиона фенове. Всеки от тях похарчи по около 400 долара за дву- или триневния си престой. Организационният комитет отчете, че в крайна сметка страната е на загуба в размер на 5 млрд. долара, за сметка на това трите украински телевизии, предаващи двубоите пряко, са с печалба от 3 млн. евро.

Украинската столица Киев отчете най-сериозен скок в сектор „Услуги“. Дни преди старта на Евро 2012 само от платени лицензи за извършване на търговска дейност с алкохол и цигари градските власти прибиха 5 млн. евро и отчетоха

ръст от 10% спрямо година по-рано. Предприемачеството набра сериозна скорост и вкара в градския бюджет 3 млн. евро, което е 1,4 пъти повече от постъпленията за периода януари - юни 2011 г. Туризмът също отчете ръст 1,3 пъти и докара 300 000 евро в бюджета на столицата.

Най-големите печеливши от гостите на европейското се оказаха летищата, заведенията за хранене и такситата, които завишиха цените с 40%. „Бакшишите“ вдигнаха цените в началото на юни само с 15 %, но в дните на европейското се „поправили“ и отчетоха печалби

от 40%. Експерти изчисляват, че всяко такси е на плюс 4000 евро само за месец. Цените на ресторантите също вървяха нагоре - средното увеличение бе 30%.

Напук на очакванията, че Полша и Украйна са „евтини“ гестинации, дневните разходи на футболния фен надхвърлиха 100 евро, което означава, че всеки град домакин е прибрал по около 20 млн. евро. В Полша пристигнаха 600 000 вместо очакваните 800 000 запалянковци, но те похарчиха 214 млн. вместо планираните 190 млн. евро.

В Украйна отидоха 2 милиона фенове, които бяха затруднени в разплащанията, защото страната не е въвела еврото и приема плащания само в национална валута. От което спечелиха чейндж бюрата, отчетли 1 милиард долара оборот.

Завишените цени за Евро 2012 оставиха хотелите празни. Гостите ношуваха само ген-два или се прибираха в родината си обратно веднага след последния съдийски сигнал. Мнозина от френските и английските фенове плащаха „на черно“ в по-евтини квартири, други оставаха да спят по колите си, за да избягат от хотелиерите, а шведските запалянковци предпочетоха да спят на къмпинги и да си купуват храната от магазините в Киев.

Бум на европейското отчете гледането на срещите в т.нар. фен зони. Финалът между Испания и Италия бе наблюдаван от 539 000 души, а за целия турнир местата, където на гигантски екрани се предава мачът, са посетени от 7

Фен зоните привличаха най-голяма част от посетителите

Испания ликува с шампионската купа. Футболната федерация получи от УЕФА най-големия пай от раздаваните премии - 23 милиона евро

млн. фенове, съобщиха от УЕФА. Фен зоните набират все по-голяма популярност заради удобното си разположение, сигурността и спокойната обстановка, в която се гледа мачът на гигантски екран. Най-посетени са били фензоните в Киев – от общо 7 005 000 запалняковици, 2 186 000 (25%) са избрали украинската столица, за да проследят Евро 2012, а 1 402 538 са останали във Варшава.

На всичкото отгоре фен зоните се прочуха като места, където се прави секс без пари. В тях фенове и фенки разменяха ласки за удоволствие, от което най-нещастни бяха професионалистките в Полша и Украйна. Над 150 000 жрици на любовта точеха зъби за гостите на Евро 2012, разчитайки, че 60 евро за час е нормална цена за услугата.

Но останаха излъгани, защото търсенето се оказа по-малко от предлагането. Което допълнително смъкна цената на платения секс.

Вместо да се забавляват, феновете предпочетоха да се бият. Под ударите на правосъдието за хулигански прояви бяха заведени 166 дела. От тях 104 завършиха с обвинения. 192-ма поляци, 17 руснаци, 6-ма хървати, 5-ма ирландци, 4-ма румънци и по един гражданин на Испания, Великобритания и Люксембург бяха осъдени на затвор и глоби от домакините.

Запалняковците не проявиха ин-

Туристите са оставили повече пари в страните-домакини от очакваното - на снимката туристи се снимат на гарата в Харков

терес към туристически обиколки или посещения на музеи и купуваха само евтини сувенири - значки, тениски, бейзболни шапки и вогка.

Официалният организатор на финалите в Полша и Украйна – Европейската футболна централа УЕФА, отчете печалба от 1,6 млрд. долара, формирана от средни приходи по 51,6 млн. за всеки от 31 мача. Футболната централа даде 23 млн. евро на новия европейски шампион – Испания, и 19 млн. на подгласника му Италия. УЕФА разпредели 196 млн. евро на 16-те финалисти съобразно резултатите на отборите и интереса към тях от спонсори и телевизии. От тях Германия прибира 16 млн. евро, Португалия - 15 млн., Англия - 12,5 млн. евро, а

Чехия – с половин милион по-малко. Франция и Гърция вземат по 11,5 млн. евро, с по 1 млн. повече от Хърватия и Русия, по 10 млн. евро премия получават Украйна, Дания, Швеция и Полша, докато за Холандия и Република Ирландия остават по 8 млн. евро.

УЕФА развърза кесията и за европейските футболни клубове. 580 от тях ще си разделят 100 млн. евро от приходите на европейското първенство в Полша и Украйна. 40 млн. евро отиват в клубове, чиито футболисти са участвали в квалификационните мачове за Евро 2012, а останалите пари са за клубовете, които имат един или повече представители в отборите финалисти на Евро 2012.

Royal Castle

Design Hotel & Spa

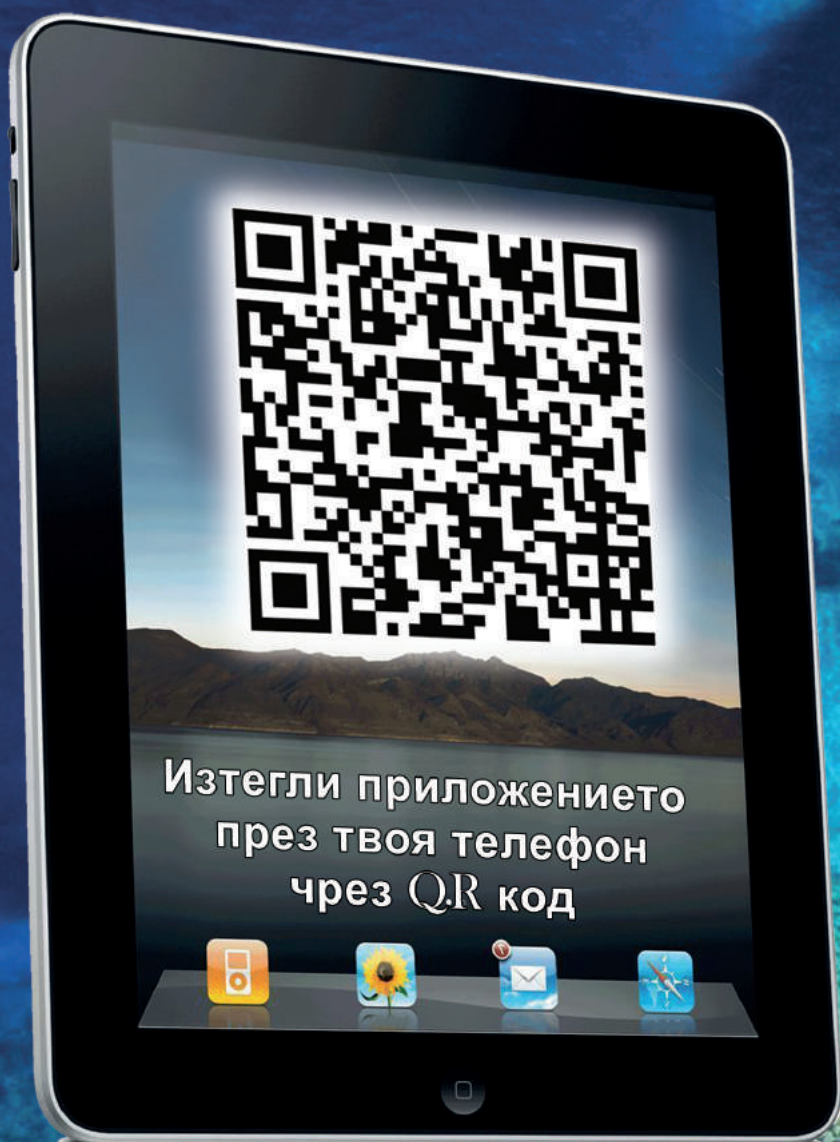

Enjoy the Beauty!

Royal Castle Hotel & Spa · Elenite Bulgaria
Phone: +359 55 468 960
call centre: +359 70 018 411
www.royalcastle-bg.net

НОВИНИТЕ В ДВИЖЕНИЕ

economymagazine.bg
- приложение за
iPhone и iPad

BRAND PR

PR • РЕКЛАМА • КОНСУЛТАНТСКА ДЕЙНОСТ

Истинската връзка!

www.brandpr.bg